

Zevende jaargang, 2019,
nr. 11 (november)

Bron: <https://www.toychamp.nl/kaart-van-europa-cito-300st-xxl>

Rechtspraak Europa

In één klik verbonden met Europa

Maandelijks overzicht van de rechtspraak van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU). De Nieuwsbrief Rechtspraak Europa is een samenvoeging van de Nieuwsbrief Rechtspraak Europa (Marc de Werd/Hof Amsterdam) en de GCE-nieuwsbrief (Joanne Bik/LBvR). Kernredactie: Joanne Bik, Doeke Kingma, Mariëlle Leenaers. Vaste medewerkers: Roel Andrea, Anouk Biersteker, Dorien Boessenkool, Nicolien Keereweer, Joyce Kessels, Nadine Laatsch, Suus Pesch, Judith van Riel en Annerieke Stronkhorst.

Rechtspraak Europa komt tot stand door een samenwerkingsverband tussen het Gerechtshof Amsterdam en het Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak (LBvR), en wordt gepubliceerd op de website van de rechtspraak (inclusief archief), en op Intro Europees recht (alleen intern).

Het archief is te raadplegen op rechtspraak.nl.

Rechtspraak Europa rechtstreeks ontvangen? Stuur een mail naar RechtspraakEuropa@rechtspraak.nl om te worden toegevoegd aan de verzendlijst.

Inhoud

Inhoud	2
Leeswijzer	4
Deel I - Rechtspraak	5
Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)	5
Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)	7
Asiel, migratie en burgerschap (S – V)	12
Bescherming financiële belangen EU (B – S)	19
Belastingen (Fi – S)	19
Belastingen, accijns	21
Belastingen, btw (Fi - S)	21
Belastingen, douane, eigen middelen en tariefindeling	28
Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal	28
Beschermd oorsprongsbenamingen	29
Brexit	30
Consumenten (C)	32
Detentie, politiegeweld en politieonderzoek (S)	35
Diensten, elektronische communicatiediensten	37
Digitale markt	37
Discriminatie	38
Economisch en monetair beleid	38
Eigendomsrecht	39
Energiemarkt	40
Etikettering en verpakking	41
Famileleven en familierecht (Fa – SZ)	41
Financiële diensten en markten	43
Gewasbeschermingsmiddelen (B- S)	45
Gezondheid, geneesmiddelen (B)	45
Godsdienstvrijheid (B)	45
Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen	47
Handel en anti-dumping	48
IE - Intellectuele eigendom	48
Institutioneel	50
IPR	51
Kwekersrecht	52
Landbouw en visserij (B)	53
LHBT-rechten	55
Luchtvaart (C)	56

Mededinging	56
Milieu, natuur, duurzame energie.....	57
Nationaliteit	60
Ne bis in idem (B – S)	60
Overlevering en uitlevering (S).....	60
Prejudiciële procedure HvJ	62
Privacy en persoonsgegevens	63
Procesrecht en recht op een eerlijk proces – bestuursrecht	65
Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel	66
Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht	67
Psychiatrische patiënten	68
Recht op leven	68
Rechtsstaat.....	69
Richtlijnen	69
Staatssteun	69
Strafrecht	70
Terrorisme en witwassen (S).....	71
Toegang tot documenten (B).....	72
Verkiezingen en kiesrecht	72
Vervoer (B).....	72
Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en smaad.....	73
Deel II - Algemeen	76
Algemeen	76
Cursus en opleiding.....	76
Nieuwsbrieven.....	77
NL zaken bij het HvJEU.....	78
NL zaken bij het EHRM	87

Leeswijzer

De redactie heeft ervoor gekozen om de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM) en van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJEU) en het Gerecht per rubriek gezamenlijk aan te bieden. De toenemende vervlechting van het EU recht en het EVRM sinds het Verdrag van Lissabon (2009) is met name zichtbaar op het terrein van de grondrechtenbescherming. Deze ontwikkeling naar een Europees ius commune maakt dat beide kenbronnen in een juridische casus gelijktijdig relevant kunnen zijn. De redactie wil aldus recht doen aan die Europese realiteit.

- Om sneller te scrollen: klik op tweede icoon van boven "bladwijzers", de index blijft dan in de linkerkolom staan.
- De nieuwsbrief is ingedeeld in alfabetisch gerangschikte onderwerpen.
- Prejudiciële verwijzingen bevatten een link naar de verwijzingsuitspraak op de website van het ECER. Voor de samenvattingen wordt gebruik gemaakt van de samenvattingen van ECER. Als de verwijzing nog niet beschikbaar is verwijst de link, voorzien van een * naar de algemene pagina van ECER.
- In de index is tussen haakjes aangegeven voor welke rechtsgebieden de informatie relevant is: Bestuursrecht (B), Civiel recht (C), Familierecht (Fa), Fiscaal recht (Fi), Strafrecht (S), Vreemdelingenrecht (V)

Deel I - Rechtspraak

Aanbesteding en overheidsopdrachten (B)

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-267/18 – Delta Antrepriză de Construcții și Montaj 93 – Roemenië – ECLI:EU:C:2019:826 – conclusie – arrest

Vroegtijdige beëindiging van een eerdere opdracht wegens gedeeltelijke onderaanneming – Begrip „aanzienlijke of voortdurende tekortkomingen”

Richtlijn 2014/24/EU. Richtlijn 2014/24/EU staat toe dat een inschrijver die blijkt heeft gegeven van „aanzienlijke of voortdurende tekortkomingen bij de uitvoering van een wezenlijk voorschrift tijdens een eerdere overheidsopdracht [...] [die] geleid [hebben] tot vroegtijdige beëindiging van die eerdere opdracht”, wordt uitgesloten van deelname aan een aanbestedingsprocedure [artikel 57, lid 4, onder g)]. De verwijzende rechter wenst van het Hof te vernemen of deze bepaling van toepassing is wanneer de „vroegtijdige beëindiging van die eerdere opdracht” voortvloeide uit het feit dat de ondernemer aan wie de opdracht was gegund een deel van het werk in onderaanneming had gegeven zonder dat aan de aanbestedende dienst te melden. Daarbij komt nog dat die ondernemer in de nieuwe aanbestedingsprocedure de (tweede) aanbestedende dienst niet in kennis heeft gesteld van de vroegtijdige beëindiging van de eerdere opdracht.

Hof: Artikel 57, lid 4, onder g), van richtlijn 2014/24/EU moet aldus worden uitgelegd dat de in het kader van een eerdere overheidsopdracht door een ondernemer verrichte uitbesteding van een deel van de werken aan een onderaannemer, zonder toestemming van de aanbestedende dienst, die heeft geleid tot de vroegtijdige beëindiging van die opdracht, een aanzienlijke of voortdurende tekortkoming bij de uitvoering van een wezenlijk voorschrift tijdens voornoemde opdracht in de zin van die bepaling vormt, en dus kan rechtvaardigen dat die ondernemer van deelname aan een latere openbare aanbestedingsprocedure wordt uitgesloten, indien de aanbestedende dienst die deze latere aanbestedingsprocedure organiseert, na een eigen beoordeling van de integriteit en de betrouwbaarheid van de ondernemer waarop de vroegtijdige beëindiging van de eerdere overheidsopdracht betrekking heeft, van mening is dat een dergelijke onderaanneming leidt tot een breuk in de vertrouwensband met de betrokken ondernemer. Alvorens tot een dergelijke uitsluiting over te gaan, dient de aanbestedende dienst echter overeenkomstig artikel 57, lid 6, van die richtlijn, gelezen in samenhang met overweging 102 ervan, aan die ondernemer de mogelijkheid te bieden om de corrigerende maatregelen uiteen te zetten die hij na de vroegtijdige beëindiging van de eerdere overheidsopdracht heeft genomen.

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-258/18 – Irgita – Litouwen – ECLI:EU:C:2019:829 – conclusie – arrest

Inhousetransacties - Toepasselijkheid ratione temporis van richtlijn 2004/18/EG

Richtlijn 2014/24/EU. De vraag is of een lidstaat een aanbestedende dienst aanvullende voorwaarden mag opleggen voor het sluiten van een „inhousetransactie”, hoewel deze transactie voldoet aan de criteria voor een „inhousetransactie” volgens de rechtspraak van het Hof en, indien van toepassing, artikel 12 van richtlijn 2014/24/EU. De verwijzende rechter heeft ook verzocht om verduidelijking van de toepasselijkheid ratione temporis van richtlijn 2004/18/EG.

Hof: Een situatie waarin een aanbestedende dienst in het kader van een procedure die is ingeleid toen richtlijn 2004/18/EG nog steeds van kracht was en die heeft geleid tot het sluiten van een overeenkomst na de intrekking van deze richtlijn, te weten op 18 april 2016, een overheidsopdracht toewijst aan een rechtspersoon waarop hij toezicht uitoefent zoals op zijn eigen diensten, valt binnen de werkingssfeer van richtlijn 2014/24/EU, indien de aanbestedende dienst na deze datum definitief heeft uitgemaakt of er voor de gunning van een overheidsopdracht een verplichting bestond om een voorafgaande oproep tot mededinging te doen.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2014/24 verzet zich niet tegen een nationale regeling op grond waarvan een lidstaat het sluiten van een inhousetransactie onder meer afhankelijk stelt van de voorwaarde dat de plaatsing van een overheidsopdracht de kwaliteit, beschikbaarheid of continuïteit van de

verrichte diensten niet kan waarborgen, mits de beginselen van gelijke behandeling, non-discriminatie, wederzijdse erkenning, evenredigheid en transparantie in acht worden genomen bij de keuze voor een bepaalde wijze van dienstverlening, die in een fase voorafgaand aan de plaatsing van de overheidsopdracht is gemaakt.

Artikel 12, lid 1, van richtlijn 2014/24, gelezen in het licht van het transparantiebeginsel, moet aldus worden uitgelegd dat de voorwaarden die de lidstaten stellen aan het sluiten van inhousetransacties moeten zijn vastgesteld door middel van specifieke en duidelijke, positiefrechtelijke bepalingen inzake overheidsopdrachten, die voldoende toegankelijk en voorzienbaar in hun toepassing moeten zijn om elk risico van willekeur te voorkomen, hetgeen in casu door de verwijzende rechter moet worden nagegaan. Het sluiten van een inhousetransactie die voldoet aan de voorwaarden van artikel 12, lid 1, onder a) tot en met c), van richtlijn 2014/24 is als zodanig niet in overeenstemming met het Unierecht.

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-515/18 – Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – ECLI:EU:C:2019:893 – geen conclusie – arrest

Spoorvervoer – Openbaredienstcontracten – Onderhandse gunning

Samenvatting onder: Vervoer

PREJUDICIËLE VERWIJZING EVA-Hof – IJsland - 8 oktober 2019 – zaak E-7/19 - Tak Malbik ehf. v. the Icelandic Road and Coastal Administration and Þróttur ehf*

Richtlijn 2014/24. Verordening nr. 178/2018. De vraag is o.a. of de aanbestedingsovereenkomst moet worden beschouwd als een *works contract* of als een *service contract*.

Is a contract to be pursued following an invitation to tender, in which tenderers undertake to process and stockpile certain raw materials provided by the contracting authority, and in accordance with the contracting authority's requirements, considered a works contract within the meaning of Directive 2014/24/EU, cf. in particular paragraphs 6 and 7 of Article 2, or a service contract within the meaning of the Directive, cf. in particular Article 2(9)?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 9 oktober 2019 – zaak C-598/19 – Conacee

Richtlijn 2014/24. In de omzetting van artikel 20 van de richtlijn is de gunning voorbehouden aan onder andere 'sociale bijzondere arbeidscentra'. Verzoeker vecht dit besluit aan omdat zij betwijfelt of het begrip 'sociale' wel toegevoegd mag worden in de omzetting van artikel 20 van richtlijn 2014/24.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 15 oktober 2019 - C-635/19 Confederación Sindical Comisiones Obreras de Euskadi

Richtlijn 2014/24. Verzet de richtlijn zich tegen een nationale regeling die aanbestedende diensten verplicht om een speciale voorwaarde voor de uitvoering van de opdracht op te nemen, waarbij de begunstigde inschrijver ertoe wordt verplicht minstens de in de toepasselijke sectorale collectieve arbeidsovereenkomst vastgelegde loonvoorwaarden van de werknemers te garanderen?

REGELGEVING EU

Uitvoeringsverordening (EU) 2019/1780 van de Commissie van 23 september 2019 tot vaststelling van standaardformulieren voor de bekendmaking van aankondigingen op het gebied van overheidsopdrachten en tot intrekking van Uitvoeringsverordening (EU) 2015/1986 (e-formulieren) PB L 272 van 25.10.2019

OVERIG

Recente uitspraken uit de aanbestedingspraktijk ([Europa decentraal](#))

Arbeid, sociale zekerheid en vrij verkeer werknemers (B – C)

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-274/18 – Schuch-Ghannadan – Oostenrijk – ECLI:EU:C:2019:828 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Deeltijdarbeid - Verlenging opeenvolgende overeenkomsten voor bepaalde tijd

Richtlijn 2006/54/EG. Raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid. Verzoekster is tussen 9 september 2002 en 30 april 2014 (met een onderbreking tussen 1 september 2005 en 30 september 2006), krachtens opeenvolgende overeenkomsten voor bepaalde tijd, gedeeltelijk voltijds en gedeeltelijk deeltijds als wetenschapper bij de MUW in dienst is geweest. Bij de verwijzende rechter vordert verzoekster vaststelling dat haar arbeidsverhouding met de MUW nog steeds bestaat, en beroept zich daarbij op zowel schending van de Oostenrijkse wet, aangezien niet is voldaan aan de in die bepaling gestelde voorwaarden voor verlenging van haar overeenkomst tot na de maximumtermijn van acht jaar, als strijdigheid van die bepaling met het Unierecht.

Hof: Clausule 4, punt 1, van de raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, verzet zich tegen een nationale regeling, die voor de in die regeling bedoelde werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd voor deeltijdwerkers in een langere maximumduur van de arbeidsverhoudingen voorziet dan voor vergelijkbare voltijdwerkers, tenzij een dergelijk verschil in behandeling om objectieve redenen gerechtvaardigd is en evenredig is ten opzichte van deze redenen, hetgeen door de nationale rechter moet worden nagegaan. Clausule 4, punt 2, van de raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid moet aldus worden uitgelegd dat het daarin bedoelde pro-rata-temporisbeginsel niet op een dergelijke regeling van toepassing is.

Artikel 2, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/54/EG verzet zich tegen een nationale regeling, die voor de in die regeling bedoelde werknemers met een arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd voor deeltijdwerkers een langere maximumduur van de arbeidsverhoudingen vaststelt dan voor vergelijkbare voltijdwerkers, indien wordt vastgesteld dat deze regeling een aanzienlijk hoger percentage vrouwelijke dan mannelijke werknemers treft en indien deze regeling niet objectief wordt gerechtvaardigd door een legitiem doel of indien de middelen voor het bereiken van dit doel niet passend en noodzakelijk zijn. Artikel 19, lid 1, van deze richtlijn moet aldus worden uitgelegd dat deze bepaling niet vereist dat de partij die zich door een dergelijke discriminatie benadeeld acht, ter vaststelling van kennelijke discriminatie nauwkeurige, op de door de nationale regeling getroffen werknemers gerichte statistieken of feiten overlegt indien deze partij geen of slechts moeilijk toegang tot deze statistieken of feiten heeft.

HvJ – ARREST – 7 oktober 2019 – zaak C-171/18 – Safeway – Grote Kamer – VK – ECLI:EU:C:2019:839 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Bedrijfspensioenregeling - Pensioenleeftijd die verschilt naar geslacht - Gelijkschakeling

Artikel 119 EG. (na wijziging, artikel 141 EG). Deze zaak gaat over de bepaling van de datum waarop de normale pensioenleeftijden die van toepassing zijn krachtens de bedrijfspensioenregeling voor werknemers van de Safeway Group gelijkgeschakeld zijn op 65 jaar voor zowel mannen als vrouwen (voordien was de pensioenleeftijd voor vrouwen 60 en die voor mannen 65 jaar). Safeway Limited stelt dat de gelijkschakeling plaatsvond op 1 december 1991, de datum van een schriftelijke kennisgeving. De bij de pensioenregeling aangesloten personen voeren aan dat de gelijkschakeling pas op 2 mei 1996 plaatsvond, de datum van het passeren van de akte op grond waarvan de pensioenregeling formeel werd gewijzigd. Indien dat inderdaad zo is, geldt de gelijkschakeling niet in de periode van december 1991 tot mei 1996, zodat de rechten van mannen tijdens die periode dezelfde hadden moeten zijn als de rechten van de bevoordeelde groep, namelijk vrouwen. In dat geval worden de financiële gevolgen van de beslechting van deze kwestie volgens de verwijzende rechter geraamd op meer dan 100 miljoen pond sterling (GBP). Partijen twisten over de vraag of de maatregelen die een pensioenfonds in 1991 heeft genomen naar aanleiding van het arrest van het

Hof in de zaak Barber toereikend waren om te voldoen aan de in dat arrest vastgestelde regels over gelijke beloning met betrekking tot pensioenen. Het bredere vereiste van het Unierecht dat rechten gepaard moeten gaan met doeltreffende voorzieningen in rechte is ook relevant voor het geschil.

Hof: Artikel 119 EG (na wijziging, artikel 141 EG) moet aldus worden uitgelegd dat het er zich, tenzij er sprake is van objectieve rechtvaardiging, tegen verzet dat een pensioenregeling een einde maakt aan een met deze bepaling strijdig geval van discriminatie dat voortvloeit uit het vaststellen van een normale pensioenleeftijd die verschilt naar geslacht, middels een maatregel op grond waarvan de normale pensioenleeftijd van de bij die regeling aangesloten personen met terugwerkende kracht gelijk wordt geschakeld met die van de voorheen benadeelde groep over de periode vanaf het moment dat kennis wordt gegeven van die maatregel tot aan het moment dat deze wordt genomen, ook al is de maatregel toegestaan volgens het nationale recht en de akte waarbij de pensioenregeling is opgezet.

HvJ – ARREST – 10 oktober 2019 – zaak C-703/17 – Krah – ECLI:EU:C:2019:850 – conclusie – arrest

Vrij verkeer werknemers – Inschaling – Werkzaamheden in andere lidstaat

Artikel 45 VWEU. Verordening (EU) nr. 492/2011. Verzoekster is senior docent/postdoc aan de universiteit van Wenen. Overeenkomstig de interne regels van de universiteit zijn voor de inschaling bij haar aanstelling slechts vier jaar van de voorafgaande diensttijd in aanmerking genomen.

De universiteit kent twee manieren om wat betreft de bezoldiging rekening te houden met de voorafgaande diensttijd van een senior docent/postdoc. In de eerste plaats kan, *bij de aanstelling*, rekening worden gehouden met een beroepsrelevante voorafgaande diensttijd van ten hoogste vier jaar, vervuld bij de universiteit Wenen of bij een andere binnen- of buitenlandse in een lidstaat van de EU gevestigde werkgever. In de tweede plaats telt, *tijdens de aanstelling*, de aan de universiteit van Wenen opgebouwde anciënniteit mee. Hierdoor kan universiteitspersoneel geleidelijk, met regelmatige tussenpozen van acht jaar, naar de volgende salaristrap binnen dezelfde schaal opklimmen. Volgens verzoekster discrimineert de plafonnering van de inaanmerkingneming van beroepsrelevante voorafgaande diensttijd bij de aanstelling werknemers uit andere lidstaten. De op anciënniteit gebaseerde ontwikkeling van de bezoldiging zou universiteitspersoneel bevoordelen dat steeds voor dezelfde Oostenrijkse universiteit heeft gewerkt, dus vooral Oostenrijkse onderdanen.

Hof: Artikel 45, lid 1, VWEU verzet zich tegen een regeling van een universiteit van een lidstaat, volgens welke bij de inschaling van een werknemer als senior docent/postdoc aan die universiteit, de voorafgaande werkzaamheden van die werknemer in een andere lidstaat enkel in aanmerking worden genomen voor een totale duur van maximaal vier jaar indien die werkzaamheden gelijkwaardig of zelfs identiek waren aan de door die werknemer in die functie als senior docent/postdoc te verrichten werkzaamheden.

Artikel 45 VWEU en artikel 7, lid 1, van verordening (EU) nr. 492/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 5 april 2011 betreffende het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie moeten aldus worden uitgelegd dat die zich niet verzetten tegen een dergelijke regeling indien de voorafgaande, in een andere lidstaat verrichte werkzaamheden niet gelijkwaardig waren, maar enkel nuttig blijken te zijn voor de uitoefening van die functie als senior docent/postdoc.

- Niet meetellen van volledige anciënniteit in andere lidstaat kan vrij verkeer van werknemers belemmeren (Arbeidsrecht, 2019/0549)

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-35/19 – Belgische Staat – ECLI:EU:C:2019:894 – geen conclusie – arrest

Belastingvrijstelling voor uitkeringen wegens handicap mag niet worden voorbehouden aan residenten die Belgische staatsuitkeringen genieten.

Samenvatting onder: Belastingen

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 2 oktober 2019 – zaak C-465/18 – Comune di Bernareggio – Italië – ECLI:EU:C:2019:812 – conclusie

Eigendomsoverdracht van een gemeentelijke apotheek – Recht van voorkeur aan werknemers

Artikel 49 VWEU. De Commune di Bernareggio is een selectieprocedure gestart voor de overdracht van een gemeentelijke apotheek. Volgens de aankondiging zou de overeenkomst worden gegund aan de inschrijver die de hoogste prijs bood. In de aankondiging was bepaald dat de overdracht aan de voorlopig gekozen inschrijver alleen zou doorgaan indien het recht van voorkeur als bedoeld in de Italiaanse wet niet zou worden uitgeoefend door onder meer apothekers die voor onbepaalde tijd bij de instantie voor de exploitatie van gemeentelijke apotheken, in dienst zijn. Na afronding van een selectieprocedure is de overeenkomst voorlopig gegund aan AV en BU. CT, die niet heeft deelgenomen aan de selectieprocedure, heeft bij brief van 27 maart 2014 het wettelijke recht van voorkeur uitgeoefend en daarmee de definitieve gunning bij besluit van 12 mei 2014 verkregen. AV en BU hebben deze definitieve gunning aangevochten bij de Italiaanse bestuursrechter. Zij vinden dat het wettelijke recht van voorkeur van werknemers van gemeentelijke apotheken in strijd is met de in het Unierecht neergelegde beginselen van vrije mededinging en gelijke behandeling.

A-G: Artikel 49 VWEU moet aldus worden uitgelegd dat het in de weg staat aan nationale regelgeving, die in geval van de eigendomsoverdracht van een gemeentelijke apotheek een recht van voorkeur toekent aan de werknemers van de betrokken apotheek.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 17 oktober 2019 – zaak C-341/18 – Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid – Nederland – Raad van State – ECLI:EU:C:2019:882 – conclusie

Zeelieden – Haven Rotterdam – Schengen

Verordening (EU) 2016/399. In deze zaak gaat het om derdelanders die naar Nederland zijn gereisd via Schiphol en dan naar de zeehaven van Rotterdam, waar zij zijn aangemonsterd op een daar afgemeerd zeeschip. Een deel van de derdelanders heeft vervolgens de gehele arbeidsperiode aan boord van dat zeeschip doorgebracht zonder dat dit schip de Rotterdamse haven heeft verlaten. De zeeschepen zijn gespecialiseerde, zelfstandig varende schepen waarmee, onder meer, olieplatformen en pijpleidingen op zee worden aangelegd. Het is volgens de derdelanders vaste praktijk dat zij een uitreisstempel ontvangen op het moment van aanmonstering op het zeeschip (hetgeen hun toegestane verblijf in de Schengenzone verlengt), ook al vaart het schip niet uit. De Nederlandse autoriteiten weigeren echter thans in dergelijke gevallen uitreisstempels aan te brengen als het schip niet daadwerkelijk uitvaart.

A-G: In omstandigheden waarin een onderdaan van een derde land die een lidstaat per vliegtuig inreist en vervolgens als zeevarende aanmonstert op een schip dat al is gelegen in een haven zijnde een buitengrens in de zin van artikel 2, lid 2, van verordening (EU) 2016/399, moet artikel 11, lid 1, van die verordening aldus worden opgevat dat de betrokkene het Schengengebied uitreist wanneer hij als zeevarende aanmonstert, zelfs indien het tijdstip waarop het betrokken schip de haven zal verlaten niet kan worden vastgesteld.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 oktober 2019 – zaak C-507/18 – Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:922 – conclusie

Discriminatie homoseksuelen – Toegang tot arbeidsmarkt

Samenvatting onder: LHBT-rechten

PREJUDICIËLE VERWIJZING – VK – 2 oktober 2019 – zaak C-624/19 – K e.a.*

Gelijke beloning mannen en vrouwen – Rechtstreekse werking

Artikel 157 VWEU. Verzoekers stellen dat zij, in strijd met de Equality Act 2010 en artikel 157 VWEU, geen gelijke beloning voor gelijk werk hebben ontvangen. De vorderingen zijn door zowel vrouwelijke als mannelijke werknemers ingesteld. De vrouwelijke verzoeksters betogen dat zij hun werk mogen vergelijken met dat van mannelijke referentiepersonen (de "vergelijkbaarheidskwestie"). De mannelijke verzoekers stellen dat hun werk soortgelijk werk is, dat als gelijkwaardig aan het werk

van die vrouwelijke verzoeksters is aangemerkt. De verzoekers en de referentiepersonen zijn in dienst van dezelfde werkgever, maar zijn werkzaam in verschillende vestigingen. Verweerder betoogt dat de verzoekers en de referentiepersonen niet onder section 79(4) van de Equality Act 2010 vallen. De verzoekers beroepen zich subsidiair op de rechtstreekse werking van artikel 157 VWEU. De vorderingen van de mannelijke verzoekers zijn opgeschort. De vergelijkbaarheidskwestie is nog niet beslecht.

Prejudiciële vragen:

1 Is artikel 157 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU) rechtstreeks van toepassing op vorderingen waarbij de verzoekers stellen arbeid te verrichten die van gelijke waarde is als die van personen in vergelijkbare situaties?

2 Indien het antwoord op de eerste vraag ontkennend luidt, staat de toetsing aan één enkele bron voor vergelijkbaarheid, overeenkomstig artikel 157 VWEU, dan los van de vraag naar de gelijke waarde en, zo ja, heeft die toets rechtstreekse werking?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 16 oktober 2019 – zaak C-428/19 - Rapidped

Minimumloon – Hongaarse werknemers in Frankrijk – Berekening salaris

Richtlijn 96/71/EG. Verordening nr. 561/2006. Verzoekers reizen voor de feitelijke uitvoering van hun werkzaamheden naar Frankrijk. Ter dekking van hun kosten in het buitenland verstrekt verweerder een buitenlandse dagvergoeding en een vergoeding als zij brandstof besparen. Aan het begin van elke terbeschikkingstelling verstrekt verweerder tevens een door een Hongaarse notaris gewaarmerkte verklaring en een door de Franse minister van arbeidszaken opgestelde Attestation de détachement aan zijn werknemers waarin staat wat het uurloon bedraagt. Het laatste document wordt door de Franse autoriteiten regelmatig gecontroleerd en aanvaard als bewijs dat de Hongaarse werknemers gedurende hun terbeschikkingstelling in Frankrijk ten minste het Franse sectorale minimumloon ontvangen. Verzoekers hebben een proces tegen verweerder aangespannen aangezien hun loon gedurende de terbeschikkingstelling in Frankrijk lager was dan het Franse minimumloon en stellen zich op het standpunt dat richtlijn 96/71/EG van toepassing is op ondernemingen, waaruit volgt dat verweerder ook onder de persoonlijke werkings sfeer van de richtlijn valt. Daarnaast zijn verzoekers van mening dat de dagvergoeding en de vergoeding voor brandstofbesparing geen deel uitmaken van het loon.

Verweerder stelt dat richtlijnen geen rechtstreekse verplichtingen scheppen voor ondernemingen. Verder geeft verweerder aan dat de procedure niet-ontvankelijk is voor een Hongaars gerecht aangezien het Franse wetgeving betreft. Over de dagvergoeding voert verweerder aan dat bij de berekening van het salaris met bepaalde soorten dagvergoeding wel, met andere geen rekening kan worden gehouden.

De verwijzende rechter stelt de volgende vragen: Mogen werknemers een beroep doen op Franse bepalingen voor een Hongaars gerecht? Kan een dagvergoeding worden aangemerkt als onderdeel van het loon? Is het verstrekken van een vergoeding bij brandstofbesparing in strijd met het Unierecht? Is richtlijn 96/71/EG van toepassing op internationaal goederenvervoer? Kan een richtlijn verplichtingen scheppen voor particulieren?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 28 oktober 2019 – zaak C-644/19 - Universitatea „Lucian Blaga” Sibiu e.a.

Leeftijdscriminatie - Arbeidsovereenkomst voor bepaalde tijd.

Richtlijn 2000/78/EG. Richtlijn 1999/70/EG. Is er sprake van discriminatie wanneer er een procedure is vastgesteld waarbij docenten die de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt uitsluitend in vaste dienst kunnen blijven als zij begeleider zijn van promovendi, terwijl docenten die hierdoor geen vaste aanstelling meer hebben opeenvolgende arbeidsovereenkomsten moeten sluiten waarbij zij een beloning krijgen *per uur* welke lager is dan het salaris van docenten in vaste dienst?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 30 oktober 2019 – zaak C-710/19 – G.M.A. *

Vrij verkeer werknemers

Artikel 45 VWEU. Verplicht artikel 45 VWEU het gastland om de werkzoekende een redelijke termijn van niet minder dan zes maanden toe te kennen teneinde hem in staat te stellen kennis te nemen van mogelijkerwijs geschikte vacatures, zonder van hem het bewijs te verlangen dat hij een reële kans maakt om in dienst te worden genomen. Zijn nationale rechters verplicht om rekening te houden met nieuwe feiten die zich hebben voorgedaan nadat het besluit tot weigering van verblijf is genomen, wanneer die feiten de situatie van de betrokkene aldus kunnen wijzigen dat zijn verblijfsrecht in het gastland niet langer kan worden beperkt?

RECHTSPRAAK NL – Parket Hoge Raad – 8 oktober 2019 – ECLI:NL:PHR:2019:1032

Artikel 45 VWEU. De belanghebbende, Nederlander, heeft van 1993 tot en met 31 augustus 1997 in Londen (VK) gewerkt. Sinds 1 september 1997 werkt hij bij het EOB in Rijswijk en woont hij in Nederland. Hij had op 1 september 1997 de Nederlandse nationaliteit. In 2002 heeft hij de Ierse nationaliteit aangenomen en zijn Nederlanderschap verloren. In het geschiljaar 2009 was hij geen Nederlander, maar had hij een door BZ in 2002 of 2005 aan hem verstrekt 'identiteitsbewijs geprivilegieerden' dat onder meer de code 'DV' (duurzaam verblijf houdend) vermeldt.

In geschil is in cassatie nog of artikel 45 VWEU in de weg staat aan toepassing van artikel 10(6) van de Zetelovereenkomst met de EOO, dat bepaalde fiscale voorrechten en immuniteiten onthoudt aan EOB-werknemers die Nederlander zijn of duurzaam verblijf houden in Nederland.

A-G Wattel meent dat de belanghebbende zich op art. 45 VWEU kan beroepen om hetzelfde behandeld te worden als een niet-Nederlander die vanuit een andere EU-lidstaat naar Nederland komt om voor het EOB te werken.

Ook ziet de A-G geen EU-rechtelijk aanvaardbare rechtvaardiging voor het onderscheid naar nationaliteit in art. 10(6) Zetelovereenkomst.

De A-G acht onderscheid naar nationaliteit evenmin noodzakelijk voor een evenwichtige verdeling van heffingsbevoegdheid tussen lidstaten, nu geen sprake is van verdeling van heffingsbevoegdheden tussen lidstaten, maar van vrijstelling door één enkele lidstaat, Nederland. Het EOB noch enige andere staat of entiteit belast immers het box 3-inkomen van Nederlands ingezetenen EOB-werknemers.

NOOT – bij HVJ 19 september 2019, zaken C-95/18 en C-96/18 van den Berg en Giessen

Toepasselijke wetgeving. Uitsluiting van volksverzekeringen van mini-jobbers'. ([AB 2019/480](#))

EUROPESE COMMISSIE

- Kennisgeving EC over EU-regels voor het verrichten van diensten en de detachering van werknemers, 28 juni 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van vennootschapsrecht, 11 juli 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van .EU-domeinnamen, 18 juli 2019 ([EC](#))

LITERATUUR

Ger Esser, Lang leve de 60-jarige coördinatieverordening sociale zekerheid: hoe verder?, in: Grensoverschrijdend werken, vakblad over werken en wonen over de grens, 2019 nr. 25

OVERIG

Europese Arbeidsautoriteit gestart met werkzaamheden ([ECER](#))

WIKI

[Wiki Coördinatieverordeningen 1408/71 en 883/2004 en de bijbehorende toepassingsverordeningen](#)

Asiel, migratie en burgerschap (S – V)

EHRM – ARREST – 1 oktober 2019 – Savran t. Denemarken – persbericht – arrest (niveau 2) – 57467/15 – ECLI:CE:ECHR:2019:1001JUD005746715

Dader met psychiatrische ziekte kan niet worden uitgezet zonder voldoende garanties voor toegang tot zorg

Artikel 3 EVRM. Klager is een Turkse man die in Denemarken woont. Nadat klager veroordeeld is voor medeplegen van zware mishandeling met de dood tot gevolg hebbende, is klager voor onbepaalde tijd in een beveiligde instelling voor ernstig geestelijk gehandicapten geplaatst met bevel tot uitzetting. Op basis van medische rapporten, adviezen van de immigratiedienst en verklaringen van klager heeft de rechtbank de straf veranderd in behandeling op een psychiatrische afdeling. Het oordeelde ook dat het, ondanks de ernst van zijn misdrijf, ongepast zou zijn om het uitzettingsbevel ten uitvoer te leggen. In hoger beroep van het Openbaar Ministerie heeft de Hoge Raad het vonnis ongedaan gemaakt.

Het Hof overweegt dat autoriteiten per geval moeten bepalen of de algemeen beschikbare zorg in de ontvangende staat toereikend en passend is om de ziekte te behandelen om lijden dat in strijd is met artikel 3 te voorkomen. Belangrijke factoren zijn de daadwerkelijke toegang tot de nodige zorg, kostenoverweging van de behandeling, het bestaan van een sociaal en familienetwerk en de af te leggen afstand voor behandeling. Het Hof merkt voorts op dat een belangrijk element in de zaak van klager de benodigde follow-up en controle is om verergering van zijn psychotische symptomen bij ontslag te voorkomen.

Het Hof deelt de zorgen van de rechtbank of klager de noodzakelijke behandeling in Turkije zou kunnen krijgen. Die onzekerheid doet ernstige twijfels rijzen over de impact van uitzetting op klager, die de uitzettende staat moet weerspreken door het verkrijgen van individuele en toereikende garanties van de ontvangende staat als voorwaarde voor de uitzetting. De garanties moeten aantonen dat de juiste zorg beschikbaar en toegankelijk zou zijn. Het Hof concludeert dat als klager naar Turkije zou worden overgeplaatst zonder dat de Deense autoriteiten dergelijke persoonlijke en toereikende garanties hebben verkregen dit een schending van het verdrag oplevert. Bij het arrest is een gezamenlijke dissenting opinion van drie rechters gevoegd.

- A new chapter on the deportation of ill persons and Article 3 ECHR: the European Court of Human Rights judgment in Savran v. Denmark ([strasbourgobservers](#))

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 – Kaak e.a. t. Griekenland – persbericht – arrest (niveau 3) – 34215/16 – ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD003421516

De rechtsmiddelen voor gedetineerde migranten in crisisopvangcentra in Griekenland waren vanwege het ontbreken van een vertaling van die mogelijkheden onvoldoende toegankelijk noch voldoende.

Artikel 5 EVRM. De zaak betreft de detentieomstandigheden van Syrische, Afghaanse en Palestijnse onderdanen, klagers, in de 'hotspots' van Vial en Souda (Griekenland) en de rechtmatigheid van hun detentie in voornoemde kampen.

Het Hof is unaniem van oordeel dat klagers geen onmenselijke of vernederende behandeling hebben geleden noch dat hun recht op vrijheid en bescherming in het geding is gekomen, en overweegt daartoe als volgt. De autoriteiten hebben alles gedaan wat redelijkerwijs van hen verwacht kon worden in het Vial Kamp om te voldoen aan de verplichting om zorg en bescherming te bieden aan alleenstaande minderjarigen. De andere klagers waren vrijwel direct, of uiterlijk tien dagen daarna, van het Vial kamp naar het Souda kamp vervoerd. Het Hof overweegt dat de detentie omstandigheden in het Souda kamp niet onmenselijk of vernederend waren. Voorts herhaalt het Hof eerdere rechtspraak dat een periode van een maand detentie in het Vial Kamp niet buitensporig is,

gelet op de tijd die nodig is om alle administratieve formaliteiten af te handelen. Bovendien was de lengte van de detentie van klagers wanneer zij eenmaal asiel hadden aangevraagd relatief kort.

Wel komt het Hof tot een schending van artikel 5 § 4 EVRM, nu de klagers die geen rechtsbijstand hadden niet in staat waren de inhoud van de informatiebrochure te begrijpen, met name niet ten aanzien van de verscheidene beroepsmogelijkheden die de wet voorschrijft.

EHRM – ARREST – 10 oktober 2019 – O.D. t. Bulgarije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – 34016/18 – [ECLI:CE:ECHR:2019:1010JUD003401618](#)

Uitzetten van klager naar Syrië zal schending artikel 2 en 3 EVRM opleveren.

Artikelen 2, 3 en 13 EVRM. Klager heeft de Syrische nationaliteit en is woonachtig in Bulgarije. Klager was lid van het Syrische leger en is in 2012 gedeserteerd. In 2013 heeft klager Syrië verlaten en heeft hij asiel aangevraagd in Bulgarije. Deze aanvraag is afgewezen en de Bulgaarse autoriteiten hebben de uitzetting van klager bevolen nu hij een gevaar voor de nationale veiligheid zou vormen.

Het hof overweegt dat uitzetting van klager naar Syrië een schending van artikel 2 en 3 EVRM oplevert, omdat er in algemene zin geen sprake is van een veilige situatie in Syrië en terugkeer in het bijzonder voor klager een risico vormt nu hij in 2012 is gedeserteerd. Tot slot overweegt het hof dat ook sprake is van schending van artikel 13 EVRM nu door de Bulgaarse autoriteiten onder meer geen onderzoek is gedaan naar de algehele situatie in Syrië.

EHRM – ARREST – 10 oktober 2019 – M.D. t. Frankrijk – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) – 50376/13 – [ECLI:CE:ECHR:2019:1010JUD005037613](#)

Behandeling van een minder- of meerderjarige migrant – Geen schending

Artikel 3 EVRM. Klager, die zichzelf identificeerde als een niet-begeleide minderjarige migrant, heeft erover geklaagd dat de Franse autoriteiten hem in een precaire situatie hebben laten verblijven. Het EHRM neemt geen schending van artikel 3 EVRM aan omdat de Franse autoriteiten, zodra de Franse rechtbank had geoordeeld dat klager inderdaad minderjarig was, alle nodige bijstand hebben verleend. Hoewel in hoger beroep is geoordeeld dat klager toch meerderjarig was, is geen sprake geweest van een onmenselijke behandeling.

EHRM – ARREST – 17 oktober 2019 – G.B. e.a. t. Turkije – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – 4633/15 – [ECLI:CE:ECHR:2019:1017JUD000463315](#)

Detentieomstandigheden en rechtmatigheid van vreemdelingenbewaring – Effectief klachtrecht

Artikelen 3 en 5 EVRM. Klaagster heeft met haar drie jonge kinderen in vreemdelingendetentie gezeten in afwachting van hun uitzetting uit Turkije. Zij heeft de rechtmatigheid van hun detentie bestreden bij de nationale rechter. Zij stelde dat ze werden vastgehouden in overvolle slaapzalen, zelden toestemming kregen om naar buiten te gaan voor frisse lucht en dat zij voortdurend werden blootgesteld aan sigarettenrook van de andere gevangenen. Bovendien werd er geen geschikt voedsel voor haar kinderen ter beschikking gesteld. Deze omstandigheden waren voor de kinderen extra belastend. De regering heeft in de procedure verzuimd de beweringen van klaagster te weerleggen. Voor de omstandigheden inzake migratie en asiel was in 2014 een nieuwe wet in werking getreden. Ondanks deze wet, heeft klaagster geen effectief middel gehad om te klagen over de omstandigheden in detentie en de rechtmatigheid daarvan. Schending artikelen 3 en 5 EVRM.

EHRM – GECOMMUNICEERDE ZAAK – 11 oktober 2019 – M.T. t. Nederland – [subject matter of the case](#)

Dublin – Opvangomstandigheden in Italië

Klaagster komt uit Eritrea en is een alleenstaande moeder van twee kinderen van zes en vier jaar oud. Ze heeft asiel aangevraagd in Nederland. Dat verzoek is afgewezen omdat de Italiaanse autoriteiten op grond van de Dublin-verordening verantwoordelijk zouden zijn voor de afhandeling van de aanvraag. De autoriteiten hebben geoordeeld dat de nieuwe Italiaanse wet, het zogenoemde

Salvini-decreet niet tot gevolg heeft dat de asielprocedures en opvangomstandigheden dusdanige tekortkomingen vertonen dat niet langer meer kan worden uitgegaan van het interstatelijk vertrouwensbeginsel. Klager klaagt dat artikel 3 EVRM geschonden wordt als zij met haar familie wordt teruggestuurd naar Italië zonder individuele waarborgen door de Italiaanse autoriteiten dat de opvangomstandigheden adequaat zijn er voldoende toegang is tot medische zorg.

Vragen aan de Nederlandse overheid:

1. *After the Dutch authorities had informed their Italian counterparts of the imminent transfer of the applicant and her children, information which was accompanied by a so-called common health certificate concerning the youngest child, was a response received from the Italian authorities and, if so, what was that response?*

In this regard, the Dutch Government's attention is drawn to the fact that in the proceedings before the Regional Court of The Hague sitting in Haarlem it was submitted on behalf of the Deputy Minister of Justice and Security that a decision on whether the authorities would actually proceed with the return to Italy of the applicant and her children was dependent on the reaction of the Italian authorities to the medical information concerning the applicant's youngest child.

2. *In the light of the applicant's claims and the conditions for the applicant and her children's accommodation in Italy, would they face a risk of being subjected to treatment in breach of Article 3 of the Convention if returned to Italy?*

3. *Before deciding on the applicant's family's return, did the Dutch authorities consider her claim that they would be exposed to a risk of being subjected to inhuman treatment if returned to Italy? In particular, did the Dutch authorities consider whether they possessed sufficient assurances so that, if returned, the applicant's family would be received in facilities and in conditions adapted to the age of the children, and that the family members would be kept together (Tarakhel v. Switzerland ([GC], no. 29217/12, 4 November 2014)?*

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 - A. e.a. – zaak C-70/18 - Nederland – Raad van State - ECLI:EU:C:2019:823 – conclusie – arrest

Associatieovereenkomst EEG-Turkije - Biometrische gegevens van Turkse onderdanen - Privacy

Besluit nr. 2/76. Artikelen 7 en 8 EU Handvest. In deze verwijzingsuitspraak is de vraag aan de orde of het verplicht verstrekken van persoonsgegevens in de vorm van een digitale gezichtsopname en tien vingerafdrukken (hierna: biometrische gegevens), voor zover dat Turkse onderdanen betreft, en het verwerken van deze gegevens in een vreemdelingenadministratie in strijd is met artikel 7 van Besluit nr. 2/76 en artikel 13 van Besluit nr. 1/80.

Deze vraag is gerezen in het kader van voor Turkse onderdanen ingediende aanvragen tot het verkrijgen van een mvv. Bij of krachtens de Vw 2000 is elke onderdaan van een derde land, waaronder dus ook Turkse onderdanen, bij een zodanige aanvraag verplicht om mee te werken aan het afnemen van biometrische gegevens. Het afnemen van deze gegevens heeft automatisch tot gevolg dat deze worden verwerkt in een bestand, in de zin van artikel 2, aanhef en onder a en b, van Richtlijn 95/46/EG.

Voorts is bij de Turkse onderdanen de vraag aan de orde of het aan derden beschikbaar stellen van deze biometrische gegevens met het oog op rechtshandhaving op strafrechtelijk gebied kan worden opgevat als een beperking in de zin van artikel 7 van Besluit nr. 2/76 en artikel 13 van Besluit nr. 1/80. Indien dat het geval is, is vervolgens de vraag aan de orde of het aan derden beschikbaar stellen van deze gegevens met het oog op rechtshandhaving op strafrechtelijk gebied noodzakelijk is. Denemarken, Ierland en het VK hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 13 van besluit nr. 1/80 die is gesloten, goedgekeurd en bevestigd bij besluit 64/732/EEG, moet aldus worden uitgelegd dat een nationale regeling die de afgifte van een machtiging tot voorlopig verblijf aan onderdanen van derde landen, waaronder Turkse onderdanen, afhankelijk stelt van de voorwaarde dat hun biometrische gegevens worden afgenomen, vastgelegd en bewaard in een centraal bestand, een „nieuwe beperking” in de zin van die bepaling vormt. Die beperking wordt echter gerechtvaardigd door het doel om identiteits- en documentfraude te voorkomen en te bestrijden.

- 🔗 Europees Hof beantwoordt vragen over biometrische gegevens in vreemdelingenadministratie ([persbericht RvS](#))
- 📌 Prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over de afname van biometrische gegevens van Turkse vreemdelingen ([Privacyrecht 2019/184](#))
- 📌 Hof van Justitie spreekt zich uit over het bewaren van biometrische gegevens ([Europese grondrechten, 2019/131](#))
- 📌 'Nieuwe beperking' gerechtvaardigd door voorkoming identiteits- en documentfraude ([IT2907](#))
- 📌 EU-Hof: vereiste van afgifte biometrische gegevens mag bij aanvraag verblijfsvergunning door Turkse onderdanen ([ECER](#))
- 📌 Opslaan biometrische gegevens (Turkse) vreemdelingen ter voorkoming van fraude mag ([NJB](#))
- 📌 Europees Hof beantwoordt vragen over biometrische gegevens in vreemdelingenadministratie ([Privacyweb](#))

HvJ – ARREST – 2 oktober 2019 – zaak C-93/18 – Bajratari – ECLI:EU:C:2019:809 – VK - conclusie – arrest

Minderjarige Unieburger – Voldoende bestaansmiddelen – Inkomsten uit illegale arbeid

Richtlijn 2004/38/EG. Verzoekster is een Albanees onderdaan, die sinds 2012 in Noord-Ierland verblijft. Haar echtgenoot, is eveneens een Albanees onderdaan die in Noord-Ierland woont. Hij had een verblijfskaart die hem toestond in het VK te verblijven van 2009 tot 2014. Die kaart was hem afgegeven op basis van een eerdere relatie met een onderdaan van het VK, welke relatie evenwel begin 2011 eindigde. Na deze breuk heeft verzoeksters echtgenoot het VK in de loop van 2011 verlaten om in Albanië te trouwen met verzoekster. In de loop van 2012 is hij naar Noord-Ierland teruggekeerd. Het echtpaar heeft drie kinderen, die allen in Noord-Ierland geboren zijn en van wie twee een Iers nationaliteitsbewijs hebben verkregen. Het gezin is nooit verhuisd naar, of heeft nooit verbleven in, een andere lidstaat van de Unie dan het Verenigd Koninkrijk. Na de geboorte van haar eerste kind, een Iers onderdaan, heeft verzoekster verzocht om toekenning van een afgeleid verblijfsrecht overeenkomstig richtlijn 2004/38, op basis van haar status van primaire verzorger van het kind, dat een burger van de Unie is, en de stelling dat de weigering van die toekenning haar kind het genot van zijn rechten als burger van de Unie zou ontnemen. Sinds 12 mei 2014, toen de verblijfskaart van verzoeksters echtgenoot is vervallen, werkt hij illegaal.

Prejudiciële vragen:

- 1) Kunnen inkomsten uit een betrekking die overeenkomstig het nationale recht onrechtmatig is geheel of gedeeltelijk aantonen dat voldoende bestaansmiddelen beschikbaar zijn in de zin van artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 2004/38?
- 2) Indien de eerste vraag bevestigend wordt beantwoord, kan worden voldaan aan de voorwaarden van artikel 7, lid 1, onder b), van die richtlijn indien de betrekking alleen vanwege de onrechtmatigheid ervan als precair wordt beschouwd?"

Nederland, het VK, Tsjechië, Denemarken en Oostenrijk hebben schriftelijke opmerkingen ingediend in deze zaak.

Hof: Artikel 7, lid 1, onder b), van richtlijn 2004/38/EG moet aldus worden uitgelegd dat een minderjarige Unieburger ook over voldoende bestaansmiddelen beschikt om te voorkomen dat hij tijdens zijn verblijf een onredelijke belasting vormt voor het socialebijstandstelsel van het gastland, als deze bestaansmiddelen afkomstig zijn van de inkomsten die zijn vader, een derdelander die in dat gastland niet beschikt over een verblijfs- en arbeidsvergunning, verwerft uit arbeid die op onrechtmatige wijze wordt verricht.

- 📌 Case C-93/18 Bajratari – Unlawful Employment and the Right to Free Movement ([European law blog](#))

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-302/18 – X – België - ECLI:EU:C:2019:830 – conclusie – arrest

Langdurig ingezetene derdelanders – Inkomenseis – Eigen inkomsten of van een derde? Richtlijn 2003/109/EG. Verzoeker heeft om toekenning van de status van langdurig ingezetene verzocht. Ter

onderbouwing van zijn aanvraag en als bewijs dat hij over stabiele, regelmatige en toereikende bestaansmiddelen beschikt, heeft hij onder meer arbeidscontracten, een aanslagbiljet en loonstroken op naam van zijn broer overgelegd. Daarnaast heeft X een door zijn broer ondertekend document overgelegd waarin deze zich ertoe verbond ervoor te zorgen „dat de betrokkene ‚voor zichzelf en voor zijn gezinsleden die te zijnen laste zijn, beschikt over stabiele, regelmatige en toereikende bestaansmiddelen om zichzelf en zijn gezinsleden te onderhouden om te voorkomen dat zij ten laste vallen van de overheden‘.

De Belgische Raad voor vreemdelingenbetwistingen stelt het Hof vragen over richtlijn 2003/109 (langdurig ingezetenen onderdanen van derde landen). Kort gezegd wil de Raad weten of de eis dat de derdelander moet beschikken over vaste en regelmatige inkomsten enkel slaat op „eigen“ inkomsten of dat die middelen hem ook ter beschikking kunnen worden gesteld door familieleden of andere derden, zoals in dit geval.

Hof: Artikel 5, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/109/EG moet aldus worden uitgelegd dat het begrip inkomsten in deze bepaling niet uitsluitend ziet op de eigen inkomsten van de aanvrager van de status van langdurig ingezetene, maar ook de inkomsten kan omvatten die door een derde aan die aanvrager ter beschikking worden gesteld, mits zij, rekening houdend met de individuele situatie van de betrokken aanvrager, worden beschouwd als vast, regelmatig en voldoende.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 oktober 2019 – zaak C-715/17 – Commissie/Polen – ECLI:EU:C:2019:917 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 oktober 2019 – zaak C-718/17 – Commissie/Hongarije – ECLI:EU:C:2019:917 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 oktober 2019 – zaak C-719/17 – Commissie/Tsjechische Republiek – ECLI:EU:C:2019:917 – [persbericht](#) – [conclusie](#)

Weigering door Polen Hongarije en Tsjechië om asielzoekers te herplaatsen

Besluit (EU) 2015/1523 Besluit (EU) 2015/1601. Artikel 72 VWEU. In 2015 heeft de Raad van de EU een voorlopig systeem ingesteld voor de herplaatsing in noodsituaties van asielzoekers vanuit Italië en Griekenland. Op grond daarvan zijn lidstaten verplicht om de drie maanden locaties aan te bieden voor herplaatsing en om ervoor te zorgen dat de herplaatsingsprocedure vlot en ordelijk verloopt. Polen, Tsjechië en Hongarije hebben volgens de Commissie echter niet voldaan aan hun verplichtingen.

Volgens de A-G zijn Polen, Hongarije en Tsjechië hun verplichtingen niet nagekomen. Deze lidstaten kunnen geen beroep doen op handhaving van openbare orde en veiligheid als grond voor weigering van herplaatsing van asielzoekers.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 15 oktober 2019 - zaak C-651/19 - Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides

Overschrijding termijn voor beroep in procedure voor asielzaken

Richtlijn 2013/32/EU. Verzoeker heeft na een verworpen asielaanvraag een verzoek om internationale bescherming ingediend dat door Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen is verworpen. De beslissing tot verwerping is ter kennis gebracht bij een ter post aangetekende brief op de gekozen woonplaats van de verzoeker, te weten het Commissariaat-generaal. Het beroep dat door verzoeker is ingesteld tegen deze beslissing wordt in het arrest van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen verworpen omdat het te laat is ingediend. Verzoeker kan zich verder ook niet beroepen op overmacht die voor hem een onoverkomelijke belemmering zou hebben gevormd om zijn beroep binnen de wettelijke termijn van tien dagen in te stellen. Verzoeker betoogt dat de termijnen in de onderhavige zaak veel korter zijn dan de door het Hof gehanteerde termijn van veertien werkdagen en dat zij de uitoefening door de verzoeker van zijn rechten van de verdediging en zijn recht om een beroep in te stellen zoals bedoeld in artikel 39/2 van de vreemdelingenwet uiterst moeilijk hebben gemaakt gezien de specifieke omstandigheden.

De Raad van State verwijst naar rechtspraak van het EHRM waaruit volgt dat het recht op een rechter is onderworpen aan impliciet toegestane beperkingen, met name wat de voorwaarden voor de

ontvankelijkheid van een beroep betreft, omdat het naar zijn aard regeling behoeft door de staat, die op dit punt over een zekere beoordelingsmarge beschikt. Die beperkingen mogen de vrije toegang van een justitiabele evenwel niet zodanig beperken dat zijn recht op een rechter in zijn wezen zelf wordt aangetast. Het gaat in de onderhavige zaak voornamelijk om de vraag of de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen het recht op een doeltreffende voorziening in rechte en het recht op toegang tot een rechter, zoals met name vastgelegd in artikel 47 EU Handvest, heeft geschonden door het beroep van verzoeker niet-ontvankelijk te verklaren op de in het bestreden arrest aanvaarde grond, te weten de omstandigheid dat het beroep te laat werd ingesteld, en door zijn beslissing te baseren op een wettelijke bepaling, zij het een bepaling van openbare orde, waarin de termijn waarbinnen de vreemdeling een beroep kan instellen is vastgesteld op tien dagen na de kennisgeving van de beslissing waartegen het beroep is gericht, in het bijzonder aangezien de kennisgeving is gedaan op een adres waar verzoeker bij wet wordt geacht zijn woonplaats te hebben gekozen, hetgeen de genoemde termijn in de praktijk kan verkorten.

EVA-Hof – Prejudiciële verwijzing – Noorwegen – 28 juni 2019 - Zaak E-4/19 - PB C 351 van 17.10.2019

Afgeleid verblijfsrecht - Ononderbroken" verblijf

Richtlijn 2004/38/EG. Verzoek van Norges Høyesterett van 28 juni 2019 aan het EVA-Hof om een advies in de zaak Melissa Colleen Campbell tegen de Noorse regering

Gezien de recente jurisprudentie van het HvJEU, waarin is vastgehouden aan het standpunt dat de Grote kamer in haar arrest van 12 maart 2014 in zaak C-456/12 O. en B. betreffende het afgeleide verblijfsrecht heeft uiteengezet, is artikel 7, lid 1, onder b), van Richtlijn 2004/38/EG, in samenhang met artikel 7, lid 2, van genoemde richtlijn, op grond van het homogeniteitsbeginsel naar analogie van toepassing op een situatie waarin een EER-burger samen met een familielid naar de thuisstaat terugkeert?

Welke gevolgen heeft het in de richtlijn vastgelegde vereiste van een "ononderbroken" verblijf zoals vermeld in punt 80 van het arrest van het EVA-Hof van 26 juli 2016 in zaak E-28/15 Jabbi? Het zou bijzonder nuttig zijn indien het EVA-Hof zich zou kunnen uitspreken over: de vraag of en, zo ja, in welke mate er zich onderbrekingen in het verblijf mogen voordoen, en de vraag of de oorzaak van een eventuele onderbreking — bijvoorbeeld om werkgerelateerde redenen — van belang kan zijn voor de beoordeling of het verblijf ononderbroken is in de zin van de richtlijn.

Wat houdt de voorwaarde in dat het verblijf van de EER-burger in het gastland "van dien aard [moet zijn] geweest dat hij in staat is gesteld in die staat een gezinsleven op te bouwen en te bestendigen", zoals onder meer vermeld in punt 80 van het arrest van het EVA-Hof van 26 juli 2016 in zaak E-28/15 Jabbi, in punt 51 van het arrest van het Hof van Justitie van de EU van 12 maart 2014 in zaak C-456/12 O. en B., in samenhang met de punten 56 en 57 van genoemd arrest, en in de punten 24 en 26 van het arrest van het Hof van Justitie van de EU van 5 juni 2018 in zaak C-673/16 Coman, en ook gelezen in het licht van artikel 35 (misbruik van rechten) van de richtlijn?

NOOT – bij ABRvS 5 juni 2019, ECLI:NL:RVS:2019:1710 en ECLI:NL:RVS:2019:1843

Verordening (EU) nr. 2016/399. Deze uitspraak gaat over de vraag of een vrijheidsontnemende maatregel mag worden opgelegd krachtens artikel 6, zesde lid, van de Vw 2000 aan vreemdelingen van wie het asiilverzoek in de grensprocedure is afgewezen, gedurende de termijn voor het instellen van een rechtsmiddel tegen die afwijzing en de in dat besluit opgenomen terugkeerverplichting (hierna: het terugkeerbesluit) en, wanneer een dergelijk rechtsmiddel wordt ingesteld, tot aan de beslissing daarop (hierna: de rechtsmiddelentermijn).

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

Algerian father of five British children loses deportation battle ([UK immigration law blog](#))

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 23 oktober 2019 - ECLI:NL:RVS:2019:3537 - ECLI:NL:RVS:2019:3538

Dublin – Terugsturen asielzoeker naar Griekenland

Het betreft een rechtszaak van twee vreemdelingen die eerder al in Griekenland een asielaanvraag hadden gedaan. De staatssecretaris wilde daarom hun asielaanvragen niet in behandeling nemen. Volgens de zogenoemde Dublinverordening is Griekenland in dit geval namelijk verantwoordelijk voor de behandeling van de asielaanvraag. De vreemdelingen zeggen echter dat de opvang en asielprocedure in Griekenland zo gebrekkig zijn dat zij niet naar Griekenland terug kunnen.

Dit is een van de eerste zaken sinds lange tijd waarin de staatssecretaris een vreemdeling krachtens de Dublinverordening wil overdragen aan Griekenland. Als gevolg van het arrest van het EHRM van 21 januari 2011, M.S.S. tegen België en Griekenland, zijn overdrachten van vreemdelingen vanuit EU-lidstaten aan Griekenland op grond van de Dublinverordening gestaakt. In dit arrest kwam het EHRM tot het oordeel dat, onder meer gelet op de risico's die voortvloeien uit de gebreken in de Griekse asielprocedure en de leefomstandigheden van asielzoekers in Griekenland, overdracht aan Griekenland in strijd is met artikel 3 van het EVRM. (1.1)

Op 8 december 2016 heeft de Europese Commissie de Aanbeveling (EU) 2016/2256 (Pb 2016, L 340) uitgebracht. Hierin heeft de Europese Commissie de lidstaten in overweging gegeven om Dublinoverdrachten van niet-kwetsbare vreemdelingen aan Griekenland, onder voorwaarden, geleidelijk te hervatten. Volgens de Europese Commissie heeft Griekenland sinds 2011 namelijk aanzienlijke vooruitgang geboekt met het verbeteren van het functioneren van haar asielstelsel. Naar aanleiding van deze Aanbeveling worden Dublinoverdrachten vanuit diverse EU-lidstaten aan Griekenland langzamerhand hervat.

Naar het oordeel van de Raad van State heeft de rechtbank terecht overwogen dat de staatssecretaris met het bericht van de Griekse asieldienst een individuele garantie heeft gekregen voor de opvang van de vreemdeling in Eleonas. De rechtbank heeft daarbij terecht betrokken dat uit dat bericht blijkt dat Dublinclaimanten uit Nederland in beginsel worden opvangen in Eleonas. Omdat daarmee nog niet daadwerkelijk een plek in Eleonas is vrijgehouden, heeft de staatssecretaris toegezegd dat hij de overdracht van de vreemdeling zal opschorten als daar geen plaats is. Dat is op dit moment voldoende, omdat daarmee duidelijk is onder welke voorwaarden voor opvang de staatssecretaris de vreemdeling wil overdragen en de bestuursrechter dit kan toetsen. Indien voor de vreemdeling direct voorafgaand aan de feitelijke overdracht toch onduidelijk is of hij wordt opgevangen in Eleonas en er geen rechtsmiddelen meer openstaan om de rechtmatigheid van het besluit tot overdracht in rechte aan de orde te stellen, kan hij bezwaar maken tegen de feitelijke overdracht. De rechtbank heeft terecht geoordeeld dat de staatssecretaris zorgvuldig heeft onderzocht en deugdelijk heeft gemotiveerd dat de vreemdeling wegens de opvangvoorzieningen in Griekenland geen reëel risico loopt op een behandeling in strijd met artikel 3 van het EVRM en artikel 4 van het EU Handvest.

- [Eerst rechtsbijstand in Griekenland onderzoeken, dan pas asielzoekers terugsturen \(persbericht ABRvS\)](#)

OVERIG

- [Pakistan - Security situation \(EASO\)](#)
- [The ECtHR on Disembarkation of Rescued Refugees and Migrants at Greek Hotspots \(EJILTtalk\)](#)
- [Call for Croatia to Be Kept out of Schengen Until it Improves Asylum Practices \(Liberties.eu\)](#)

[RECHTSPRAAK NL – EINDUITSPRAAK - Raad van State - 31 oktober 2019 – na verwijzing RvS - gevoegde zaken C-582/17 en C-583/17 Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie - ECLI:NL:RVS:2019:3672](#)

Dublin-verordening - Terugnameprocedure

Verordening (EU) nr. 604/2013. Volgens het HvJEU valt de situatie in deze zaak onder de werkingssfeer van de terugnameprocedure, waarbij het niet uitmaakt of het in de eerste lidstaat ingediende verzoek om internationale bescherming werd ingetrokken en of in die lidstaat de behandeling ervan overeenkomstig de Procedurerichtlijn al is begonnen.

5. Uit het arrest volgt dus de volgende hoofdregel. Als een vreemdeling eerst in de ene lidstaat (zoals hier Duitsland) een verzoek om internationale bescherming heeft ingediend en daarna doorreist naar

een andere lidstaat (zoals hier Nederland) en daar opnieuw een verzoek om internationale bescherming indient, dan kan hij in die andere lidstaat niet in een rechtsmiddel tegen een door de staatssecretaris genomen overdrachtsbesluit een beroep doen op een hoofdstuk III-criterium. Oftewel, als sprake is van een terugnamesituatie, kan een vreemdeling in beginsel in de tweede lidstaat geen beroep doen op een hoofdstuk III-criterium, waaronder artikel 9.

5.1. Op deze hoofdregel bestaat echter een uitzondering. Als een vreemdeling zijn in de ene lidstaat ingediende asiolverzoek (impliciet) intrekt terwijl daar de procedure tot het vaststellen van de verantwoordelijke lidstaat nog niet is afgerond, is sprake van een situatie die valt onder artikel 20, vijfde lid, van de Dublinverordening. In dat geval kan de vreemdeling in een rechtsmiddel in de tweede lidstaat wel een beroep doen op een hoofdstuk III-criterium. De staatssecretaris moet dan beoordelen of de vreemdeling informatie heeft verstrekt waaruit duidelijk blijkt dat Nederland krachtens dat hoofdstuk III-criterium verantwoordelijk is voor de behandeling van het verzoek om internationale bescherming. Als dat het geval is, kan de staatssecretaris geen geldig terugnameverzoek indienen bij een andere lidstaat.

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State verklaart het hoger beroep van de vreemdeling ongegrond; verklaart het hoger beroep van de staatssecretaris van Veiligheid en Justitie gegrond; vernietigt de uitspraak van de rechtbank Den Haag, zittingsplaats Groningen, van 6 juni 2016 in zaak nr. NL 16.950.

Bescherming financiële belangen EU (B – S)

REGELGEVING NL

Besluit van 11 oktober 2019 tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding van het Besluit van 11 oktober 2019 tot wijziging van het Besluit internationale verplichtingen extraterritoriale rechtsmacht in verband met de implementatie van de richtlijn (EU) 2017/1371 van het Europees parlement en de Raad van 5 juli 2017 betreffende de strafrechtelijke bestrijding van fraude die de financiële belangen van de Unie schaadt (PbEU 2017, L 198) (Stb. 2019, 356), Staatsblad 2019, 357

Belastingen (Fi – S)

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – gevoegde zaken C-469/18 en C-470/18 – Belgische Staat – België - ECLI:EU:C:2019:895 – conclusie – arrest

Toepasselijkheid EU Handvest bij de heffing van inkomstenbelasting

Artikel 47 EU Handvest. De aan de orde zijnde vraag luidt of een lidstaat het recht van de Unie ten uitvoer brengt wanneer zijn belastingautoriteiten gebruikmaken van een bewijsmiddel als grondslag voor een aanslag in de inkomstenbelasting dat door de onderzoeksinstanties is verworven nadat er btw-carrouselfraude aan het licht is gekomen. Anders geformuleerd luidt deze vraag of een schending van Uniegrondrechten bij de bewijsgaring leidt tot een uitsluiting van verkregen bewijsmateriaal in het kader van een heffing van inkomstenbelasting. In wezen zijn dit de vragen die door het Hof moeten worden behandeld aan de hand van twee prejudiciële verwijzingen van het Belgische Hof van Cassatie. De achtergrond van deze zaak wordt gevormd door strafrechtelijke onderzoeken in het kader waarvan Luxemburg aan België bewijs heeft overgedragen en daarbij heeft gehandeld in strijd met een dwingende rechterlijke bevoegdheid die is vastgesteld in een internationale overeenkomst. In ieder geval is dit bewijs gebruikt als grondslag voor de aanslagen in de inkomstenbelasting. In de hoofdgedingen komen eisers tot cassatie (hierna: „eisers”) uitsluitend tegen deze aanslagen op.

Voorwerp van geschil is derhalve de toepassing van het EU Handvest – in dit geval artikel 47 van het Handvest – in het kader van de heffing van inkomstenbelasting. Deze vraag gaat verder dan het veelbesproken arrest Åkerberg Fransson uit 2013, waarin het Hof heeft geoordeeld dat met strafvervolgning wegens btw-fraude „uitvoering wordt gegeven” aan het recht van de Unie in de zin van artikel 51, lid 1, van het Handvest. Thans moet worden onderzocht of ook door de heffing van inkomstenbelasting het recht van de Unie ten uitvoer wordt gebracht indien gebruik wordt gemaakt van een bewijsmiddel dat is verkregen in het kader van een strafrechtelijk onderzoek naar btw-fraude. valt Volgens het hof valt de situatie die aan de orde is in de hoofdgedingen, die betrekking hebben op een wijziging van de aangiften in de belasting over de inkomsten van natuurlijke

personen, niet binnen de werkingssfeer van het Unierecht en is er ook anderszins geen grond de prejudiciële vragen te beantwoorden.

Hof: de door het Hof van Cassatie (België) bij beslissingen van 28 juni 2018 ingediende verzoeken om een prejudiciële beslissing zijn niet-ontvankelijk.

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-35/19 – Belgische Staat – ECLI:EU:C:2019:894 – geen conclusie – arrest

Belastingvrijstelling voor uitkeringen wegens handicap mag niet worden voorbehouden aan residenten die Belgische staatsuitkeringen genieten.

Artikel 45 VWEU. Verzoeker is geboren in de VS, en woont sinds 1973 in België. In 2009 heeft hij de Belgische nationaliteit verkregen. In 1996 was hij slachtoffer van een arbeidsongeval. Hij werkte toen voor een Nederlands bedrijf. Sindsdien ontvangt hij een Nederlandse uitkering (WAO). Hij wordt hierop belast in België. Volgens de Belgische rechter is de betrokken WAO-uitkering te vergelijken met een Belgische uitkering wegens invaliditeit. In België worden echter alleen Belgische staatsuitkeringen wegens invaliditeit vrijgesteld van belastingen, maar niet uitkeringen ter compensatie van een handicap die een belastingplichtige in België ontvangt van een andere EU-lidstaat. De verwijzende rechter vraagt zich af of een en ander in strijd is met het EU-recht.

Hof: Artikel 45 VWEU staat in de weg aan een regeling van een lidstaat, die voor de fiscale vrijstelling voor invaliditeitsuitkeringen de voorwaarde stelt dat deze uitkeringen door een organisme van de betrokken lidstaat worden betaald, waardoor de door een andere lidstaat betaalde soortgelijke uitkeringen worden uitgesloten van deze vrijstelling, ook al woont de ontvanger van die uitkeringen in de betrokken lidstaat, zonder daarvoor rechtvaardigingen te geven, hetgeen de verwijzende rechter evenwel dient te verifiëren.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 28 oktober 2019 – zaak C-677/19 - Valoris

Restitutie milieuheffing – Registratie personenauto in Roemeense kentekenregister

Artikel 110 VWEU. Verzoekster (Valoris) is een Roemeense onderneming die een vordering heeft ingesteld tegen de verwerende partijen tot restitutie van een milieuheffing. Verzoekster had het bedrag betaald met het oog op registratie van een personenauto in het Roemeense kentekenregister. Verzoekster heeft de auto in Nederland gekocht, waar deze voor het eerst was geregistreerd op 12.01.2007. Op 07.08.2017 is een noodbesluit in werking getreden die regelde dat de belastingplichtige de betaling van een dergelijke milieuheffing kon terugvorderen omdat de daarvoor geldende regeling in strijd was met het Unierecht. Echter was wel bepaald dat dit verzoek tot restitutie moest worden ingediend op uiterlijk 31.08.2018. Verzoekster heeft deze termijn niet in acht genomen en pas op 06.12.2018 een dergelijk verzoek ingediend. Daarom heeft het belastingorgaan van Roemenië de verzoekster medegedeeld dat haar verzoek niet zou worden ingewilligd. Hiertegen is verzoekster in beroep gegaan bij de verwijzende rechter. Deze betaling was verplicht op basis van een noodbesluit van de regering. Verzetten de beginselen van loyale samenwerking, gelijkwaardigheid en doeltreffendheid zich tegen een nationale regeling waarbij een vervaltermijn van ongeveer één jaar is vastgesteld voor het indienen van verzoeken tot restitutie van in strijd met het Unierecht geïnde heffingen?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 30 oktober 2019 – zaak C-711/19 - Admiral Sportwetten e.a.*

Belasting op wedterminals - Technische voorschriften?

Richtlijn 2015/1535. Het verzoek gaat om de vraag of het heffen van belasting op wedterminals "technische voorschriften" zijn in de zin van de richtlijn. Zo ja, betekent dit dan dat deze belasting niet mocht worden geheven?

Samenvatting onder: Arbeid, sociale zekerheid en burgerschap

Belastingen, accijns

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-579/18 – Comida paralela 12 – België – ECLI:EU:C:2019:875 – geen conclusie – arrest

Accijns - Onregelmatig binnenbrengen van goederen op het grondgebied van een lidstaat

Richtlijn 2008/118/EG. Comida paralela is een onderneming naar Spaans recht die de handel in dranken als statutair doel heeft. QC is de zaakvoerder van de onderneming. Deze onderneming en QC worden ervan beschuldigd dat zij in 2012 en 2013 op onregelmatige wijze in België dranken hebben binnengebracht die reeds in een andere lidstaat tot verbruik waren uitgeslagen, zonder dat zij voor deze goederen beschikten over een vereenvoudigd begeleidend document of een certificaat van zekerheidsstelling en zonder dat zij de accijns en de verpakkingsheffing hebben betaald. Het geschil gaat over de vaststelling van de schuldenaar van de accijns die verschuldigd is als gevolg van het onregelmatig binnenbrengen van goederen in België.

Hof: Artikel 38 van richtlijn 2008/118/EG, gelezen in samenhang met artikel 8, lid 2, van deze richtlijn, verzet zich niet tegen een nationale regeling, die in geval van het onregelmatig binnenbrengen op het grondgebied van een lidstaat van accijnsgoederen die in een andere lidstaat tot verbruik zijn uitgeslagen, een rechtspersoon die burgerrechtelijk aansprakelijk is voor de door zijn zaakvoerder begane strafbare feiten, hoofdelijk medeschuldenaar verklaart voor de accijns.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Litouwen – 15 oktober 2019 – zaak C-674/19 – Skonis ir kvapas

Accijns - Waterpijptabak

Richtlijn 2011/64/EU. Verordening nr. 2658/87. Verzoekster, een in Litouwen gevestigde onderneming, heeft verschillende hoeveelheden waterpijptabak in zakjes van 50g en 250g Litouwen ingevoerd. De zakjes waterpijptabak bestonden voor maximaal 24% uit tabak. Na onderzoek van de elektronische invoeraangiften van de onderneming stelde de douaneautoriteit vast dat verzoekster een ander (netto)gewicht voor de zakjes waterpijptabak had opgegeven dan op de facturen en pakbonnen was vermeld, zij had slechts het nettogewicht van één bestanddeel vermeld en niet het nettogewicht van het product in zijn geheel. De onderneming moest daarom o.a. 1 308 750,28 EUR aan accijns bijbetalen. Verzoekster is het hier niet mee eens. De accijns zou niet over het product in zijn geheel maar alleen over de tabak daarin moeten worden geheven.

Vraag is o.a. of waterpijptabak met extra bestanddelen voor de toepassing van artikel 2(2) van richtlijn 2011/64 dient te worden beschouwd als een product dat “[...] gedeeltelijk uit andere stoffen dan tabak bestaat”.

- Court highlights strict rules in milestone ruling for wildlife protection C-674/17 ([European law blog](#))

Belastingen, btw (Fi - S)

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-42/18 – Cardpoint – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:822 – conclusie – arrest

Van btw vrijgestelde handelingen betreffende betalingen – Diensten inzake exploitatie van geldautomaten

Zesde richtlijn (77/388/EEG). Het Hof wordt verzocht te bepalen of diensten inzake de exploitatie van geldautomaten, die worden verricht voor de banken die deze automaten exploiteren, van btw kunnen worden vrijgesteld als handelingen betreffende betalingen. In een context van toenemende

outsourcing van de exploitatie van geldautomaten door banken kan de door het Hof te geven uitlegging belangrijke gevolgen hebben voor dergelijke dienstverleners.

Hof: Artikel 13, B, onder d), punt 3, van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat diensten verleend aan een bank die geldautomaten exploiteert, die bestaan in het gebruiksklaar maken en houden van die geldautomaten, het bevoorraden ervan, het erin installeren van hard- en software om de gegevens van de bankkaarten te lezen, het verzenden van een goedkeuringsverzoek voor de opname van contanten aan de bank die de voor deze opname gebruikte bankkaart heeft uitgegeven, het verstrekken van de gevraagde contanten en het registreren van de opnamehandelingen, niet vallen onder de van btw vrijgestelde handelingen betreffende betalingen als bedoeld in die bepaling.

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-329/18 – Altic – Letland - ECLI:EU:C:2019:831 – conclusie – arrest

Levering door bij fiscale fraude betrokken medecontractanten – Zorgplicht van de belastingplichtige - Levensmiddelenwetgeving

Richtlijn 2006/112/EG. Verordening (EG) nr. 178/2002. Verordening (EG) nr. 852/2004. Verordening (EG) nr. 882/2004. SIA Altic kocht koolzaad bij twee andere ondernemingen en bracht de voorbelasting met betrekking tot genoemde transacties in aftrek. Vervolgens wees een inspectie uit dat die ondernemingen fictief waren. De belastingdienst oordeelde daarom dat de transacties niet hadden plaatsgevonden en verplichtte SIA Altic om de bijbehorende btw te betalen. SIA Altic heeft vernietiging van dat besluit gevorderd. De nationale rechter stelde haar zowel in eerste als in tweede aanleg in het gelijk. De hoogste bestuursrechter, waar het beroep in cassatie aanhangig is gemaakt, heeft twijfels over de juiste uitlegging van richtlijn 2006/112/EG, gelezen in samenhang met de voorschriften van sectorale wetgeving inzake levensmiddelen. Deze twijfels betreffen het argument van de Letse belastingdienst dat SIA Altic had moeten weten dat haar contractanten bij btw-fraude betrokken waren, omdat zij werkzaam was in de levensmiddelenindustrie en derhalve verplicht was haar zakenpartners te controleren aan de hand van de hogere in die industrie geldende normen, in overeenstemming met de krachtens de verordeningen (EG) nr. 178/2002, (EG) nr. 852/2004 en (EG) nr. 882/2004 geldende verplichtingen.

Hof: Artikel 168, onder a), van richtlijn 2006/112/EG verzet zich ertegen dat het recht op aftrek van voorbelasting aan een aan de voedselketen deelnemende belastingplichtige wordt geweigerd op de enkele grond dat hij niet heeft voldaan aan de verplichtingen inzake de identificatie van zijn leveranciers ten behoeve van de traceerbaarheid van levensmiddelen, die op hem rusten krachtens artikel 18, lid 2, van verordening (EG) nr. 178/2002, waarbij ervan wordt uitgegaan dat die weigeringsgrond naar behoren is vastgesteld, hetgeen de verwijzende rechterlijke instantie dient na te gaan. Indien deze verplichtingen niet in acht zijn genomen, kan dat echter een van vele elementen zijn die er samen en eensluidend op wijzen dat deze belastingplichtige wist of had moeten weten dat hij betrokken was bij een handeling waarbij sprake was van fraude met betrekking tot de btw, hetgeen de verwijzende rechterlijke instantie dient na te gaan.

Wanneer een aan de voedselketen deelnemende belastingplichtige niet heeft gecontroleerd of zijn leveranciers bij de bevoegde autoriteiten zijn geregistreerd overeenkomstig artikel 6, lid 2, van verordening (EG) nr. 852/2004 en artikel 31, lid 1, van verordening (EG) nr. 882/2004 dit niet relevant is voor de vaststelling of de belastingplichtige wist of had moeten weten dat hij betrokken was bij een handeling waarbij sprake was van btw-fraude.

HvJ – ARREST – 9 oktober 2019 – gevoegde zaken C-573/18 en C-574/18 – C GmbH & Co. KG en C-eG – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:847 – geen conclusie – arrest

Leveringen verricht door de telersvereniging aan haar leden in ruil voor betalingen die niet de volledige aankooprijks dekken

Zesde richtlijn (77/388/EEG). Verordening (EG) nr. 2200/96. Verzoeksters waren in de betrokken jaren actief als groothandelaren voor fruit en groente. Als „telersvereniging” in de zin van artikel 11 van verordening nr. 2200/96 verkochten zij de door hun aangesloten leden geteelde producten. Overeenkomstig artikel 15 van die verordening beheerden verzoeksters elk een actiefonds. Dit fonds is een doelvermogen naar privaatsrecht in de zin van § 1, lid 1, punt 5, van het KStG en wordt voor de helft gefinancierd door bijdragen van de aangesloten telers en voor de helft door financiële steun

van de Europese Unie. Met de middelen van dit fonds kunnen investeringen in afzonderlijke bedrijven van leden van de telersvereniging worden gefinancierd. Daartoe sloten verzoeksters in de hoofdgedingen met verschillende aangesloten telers overeenkomsten voor de aanschaf en het gebruik van investeringsgoederen. De bestellingen van de goederen in het kader van deze overeenkomsten werden door verzoeksters in de hoofdgedingen rechtstreeks bij de toeleveranciers geplaatst. Deze toeleveranciers richtten de facturen aan hen. Verzoeksters hebben in de betrokken jaren de op de facturen van de toeleveranciers betaalde voorbelasting volledig afgetrokken en in een later stadium uitsluitend op de aan de telers gefactureerde bedragen btw toegepast. Zij beschouwden de uit de actiefondsen betaalde bedragen, voor zover zij afkomstig waren van financiële steun, niet als tegenprestatie voor het ter beschikking stellen van de betrokken goederen aan de telers. De belastingdienst heeft navorderingsaanslagen opgelegd. Verzoeksters hebben daartegen beroep ingesteld. Duitsland en Spanje hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 11, A, lid 1, onder a), van de Zesde richtlijn (77/388/EEG) moet aldus worden uitgelegd dat, in omstandigheden, waarin een „telersvereniging“ in de zin van artikel 11 van verordening (EG) nr. 2200/96 goederen van toeleveranciers koopt, deze goederen aan haar aangesloten leden levert en van hen een betaling ontvangt die de aankoop prijs niet dekt, het bedrag dat een actiefonds als bepaald in artikel 15 van die verordening aan deze telersvereniging voor de levering van die goederen aan de telers betaalt, deel uitmaakt van de tegenprestatie voor die levering en moet worden beschouwd als een door een derde betaalde subsidie die rechtstreeks met de prijs van die handeling verband houdt.

HvJ – ARREST – 16 oktober 2019 – gevoegde zaken C-4/18 en C-5/18 – Winterhoff en Eisenbeis – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:860 – geen conclusie – arrest

Vrijstelling btw voor betekeningshandelingen

Richtlijn 2006/112/EG. Richtlijn 97/67/EG. Deze verzoeken zijn ingediend in het kader van twee gedingen over de weigering om de betekening van stukken door deze vennootschappen ten behoeve van rechterlijke en administratieve instanties vrij te stellen van btw.

Hof: Artikel 2, punt 13, en artikel 3 van richtlijn 97/67/EG dienen aldus te worden uitgelegd dat aanbieders van postbezorgingsdiensten, die in hun hoedanigheid van houders van een nationale vergunning voor het aanbieden van deze diensten, overeenkomstig de nationaalrechtelijke bepalingen verplicht zijn diensten op het gebied van de betekening van stukken van rechterlijke of administratieve instanties te verrichten, moeten worden beschouwd als „aanbieders van de universele dienst“ in de zin van die bepalingen, zodat de betrokken diensten als door „openbare postdiensten“ verrichte diensten van btw moeten worden vrijgesteld krachtens artikel 132, lid 1, onder a), van richtlijn 2006/112/EG.

HvJ – ARREST – 16 oktober 2019 – zaak C-189/18 – Glencore Agriculture Hungary – Hongarije - ECLI:EU:C:2019:861 – conclusie – arrest

Fraude – Toegang tot het dossier - Beginsel van hoor en wederhoor

Richtlijn 2006/112/EG. Artikel 47 EU Handvest. De aftrek van de over bepaalde leveringen betaalde btw is geweigerd op grond dat Glencore wist of had moeten weten dat haar leveranciers betrokken waren bij belastingfraude of -ontduiking. In het hoofdgeding betwist Glencore de rechtmatigheid van de belastingprocedures bij de NTCA. Zij stelt in het bijzonder gebrek aan eerlijkheid en schending van haar rechten van verdediging. De aangezochte nationale rechter, betwijfelt of bepaalde nationale voorschriften en gebruiken verenigbaar zijn met het Unierecht. De verwijzende rechter wenst in het bijzonder verduidelijking van de beginselen inzake de op de belastingdienst rustende bewijslast om de betrokkenheid van een belastingplichtige bij belastingontduiking door zijn leveranciers aan te tonen, het recht van de belastingplichtige op toegang tot de documenten die voor zijn verdediging van belang zijn, en de omvang van de door de nationale rechter te verrichten toetsing van de bevindingen van de belastingdienst en de wijze waarop de belastingdienst bewijzen heeft verzameld.

Hof: Richtlijn 2006/112/EG, het beginsel van eerbiediging van de rechten van de verdediging en artikel 47 EU Handvest verzetten zich in beginsel niet tegen een regeling of praktijk van een lidstaat volgens welke de belastingdienst bij de controle van het door een belastingplichtige uitgeoefende recht op aftrek van de btw gebonden is door de feitelijke bevindingen en juridische kwalificaties die

hij reeds heeft vastgelegd in het kader van gerelateerde administratieve procedures tegen leveranciers van die belastingplichtige, waarop definitief geworden beslissingen zijn gebaseerd waarin het bestaan van door die leveranciers gepleegde btw-fraude wordt geconstateerd, op voorwaarde dat, ten eerste, deze regeling die belastingdienst niet ontslaat van de verplichting om de belastingplichtige in kennis te stellen van de bewijselementen, waaronder bewijselementen uit die gerelateerde administratieve procedures, op basis waarvan hij voornemens is een besluit te nemen, en die belastingplichtige derhalve niet het recht wordt ontnomen om tijdens de procedure waaraan hij is onderworpen, naar behoren op te komen tegen deze feitelijke bevindingen en juridische kwalificaties, ten tweede, die belastingplichtige tijdens deze procedure toegang kan krijgen tot alle elementen die zijn verzameld in het kader van deze gerelateerde administratieve procedures of van elke andere procedure waarop de belastingdienst voornemens is zijn besluit te baseren of die dienstig kunnen zijn voor de uitoefening van de rechten van de verdediging, tenzij doelstellingen van algemeen belang een beperking van die toegang rechtvaardigen en, ten derde, de rechter bij wie beroep tegen dat besluit is ingesteld, kan nagaan of deze elementen rechtmatig zijn verkregen en gebruikt en hij de bevindingen in de administratieve besluiten die ten aanzien van die leveranciers zijn genomen en die bepalend zijn voor de uitkomst van het beroep, kan controleren.

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-692/17 – Paulo Nascimento Consulting – Portugal – ECLI:EU:C:2019:867 – conclusie – arrest

Btw-vrijstelling - Handelingen inzake verlening, beheer en bemiddeling van kredieten

Richtlijn 2006/112/EG. Het betreft een geding over de btw die een vastgoedbemiddelingsonderneming verschuldigd is over de overdracht onder bezwarende titel aan een derde van de procedurele positie die deze belastingplichtige had ingenomen in het kader van de executie van een op grond van een gerechtelijke beslissing erkende schuldvordering. De vraag van de verwijzende rechter betreft de uitlegging van artikel 135, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG, dat voorziet in een btw-vrijstelling voor handelingen van een belastingplichtige die bestaan in verlening van kredieten en bemiddeling inzake kredieten, alsmede het beheer van kredieten door degene die deze heeft verleend.

Hof: Artikel 135, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de vrijstelling waarin deze bepaling voorziet voor handelingen ter zake van de verlening van kredieten en de bemiddeling inzake kredieten, alsmede het beheer van kredieten, niet van toepassing is op een handeling waarbij de belastingplichtige alle rechten en verplichtingen die verbonden zijn aan de positie die hij inneemt in een procedure voor de gedwongen inning van een schuldvordering waarvan het bestaan in rechte is vastgesteld en waarvan de betaling is gewaarborgd door een recht op een aan die belastingplichtige toegewezen onroerend goed waarop beslag was gelegd, onder bezwarende titel overdraagt aan een derde.

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-653/18 – Unitel – Polen – ECLI:EU:C:2019:876 – geen conclusie – arrest

Fraude – Weigeren Btw-vrijstelling wanneer de afnemer van de uitgevoerde goederen niet is geïdentificeerd

Richtlijn 2006/112/EG. Unitel, een in Polen gevestigde vennootschap, heeft mobiele telefoons verkocht aan twee Oekraïense ondernemingen. Naar aanleiding van een controle bij deze vennootschap hebben de belastingautoriteiten vastgesteld dat de mobiele telefoons waren uitgevoerd naar een plaats buiten het grondgebied van de Unie, maar dat die goederen niet waren verworven door de op de facturen vermelde ondernemingen maar door andere niet-geïdentificeerde ondernemingen. Deze autoriteiten hebben zich vervolgens op het standpunt gesteld dat er geen levering van goederen in de zin van artikel 2, punt 8, van de btw-wet had plaatsgevonden en dat Unitel bijgevolg niet het recht had om het btw-tarief van 0 % – waarin artikel 41, lid 4, van deze wet voorziet – toe te passen. In dit verband rijst volgens de verwijzende rechter voorts de vraag in hoeverre mogelijke fraude op het grondgebied van de derde staat waar het uitgevoerde goed is ontvangen door een andere persoon dan die welke vermeld staat op de douanedocumenten, van invloed is op de toepassing van de vrijstelling met recht op btw-aftrek. Ten slotte vraagt de verwijzende rechter zich af of in een situatie zoals die welke in het hoofdgeding aan de orde is, de

nationale praktijk die erin bestaat op de handeling in kwestie btw toe te passen alsof het gaat om een nationale levering de juiste is, ook al zou de vaststelling dat er geen levering van goederen heeft plaatsgevonden moeten leiden tot de opvatting dat deze handeling niet onderworpen is aan btw en geen recht op aftrek van voorbelasting geeft.

Hof: Artikel 146, lid 1, onder a) en b), en artikel 131 van richtlijn 2006/112/EG verzetten zich tegen een nationale praktijk, volgens welke in alle gevallen wordt aangenomen dat er geen sprake is van een levering van goederen in de zin van de eerste bepaling, met als gevolg dat de vrijstelling van de btw wordt geweigerd, wanneer de goederen in kwestie zijn uitgevoerd naar een plaats buiten de Europese Unie en de belastingautoriteiten na de uitvoer van deze goederen hebben vastgesteld dat de afnemer van die goederen niet de persoon was die vermeld staat op de factuur die door de belastingplichtige is opgesteld, maar een andere, niet-geïdentificeerde afnemer. In die omstandigheden dient de in artikel 146, lid 1, onder a) en b), van deze richtlijn genoemde btw-vrijstelling te worden geweigerd wanneer de omstandigheid dat de daadwerkelijke afnemer niet is geïdentificeerd, verhindert dat wordt bewezen dat de aan de orde zijnde handeling een levering van goederen in de zin van deze bepaling is, of wanneer vaststaat dat de belastingplichtige wist of had moeten weten dat deze handeling deel uitmaakte van fraude die is gepleegd ten nadele van het gemeenschappelijke btw-stelsel.

Richtlijn 2006/112 moet aldus worden uitgelegd dat wanneer de in artikel 146, lid 1, onder a) en b), van deze richtlijn genoemde vrijstelling van de belasting over de toegevoegde waarde (btw) in de geschetste omstandigheden wordt geweigerd, dient te worden aangenomen dat de aan de orde zijnde handeling geen belastbare handeling is en derhalve geen recht geeft op aftrek van de btw die als voorbelasting is betaald.

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 10 oktober 2019 – zaak C-211/18 – Idealmed III – ECLI:EU:C:2019:853 – [conclusie](#)

Diensten die worden verricht onder sociale voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die welke gelden voor publiekrechtelijke lichamen – Keuze van de belastingregeling

Richtlijn 2006/112/EG. Idealmed III exploiteert vijf medische centra met winstoogmerk. Idealmed heeft in de ingediende verklaring van aanvang van bedrijfsactiviteiten verzocht te worden onderworpen aan de normale btw-regeling. Sinds september 2012 heeft Idealmed een reeks overeenkomsten gesloten met openbare instellingen die deel uitmaken van verschillende subsystemen van het gezondheidszorgstelsel met het oog op de verrichting van medische diensten tegen vooraf vastgestelde prijzen. Na een controle hebben de belastingautoriteiten geconcludeerd dat de activiteiten van Idealmed onder de vrijstelling van artikel 132, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112 vallen, zonder dat zij van deze vrijstelling kan afzien. Daarom hebben de belastingautoriteiten besloten de fiscale status van Idealmed met ingang van 1 oktober 2012 ambtshalve te wijzigen en de teruggave van ten onrechte afgetrokken btw ten bedrage van 2 009 944,90 EUR vermeerderd met rente gelast.

A-G: Artikel 132, lid 1, onder b), van richtlijn 2006/112/EG moet aldus worden uitgelegd dat de ziekenhuisverpleging en medische verzorging die door een ander dan een publiekrechtelijk lichaam worden verstrekt onder sociale voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die welke gelden voor publiekrechtelijke lichamen, onder de vrijstelling van deze bepaling vallen, ongeacht het aandeel van deze diensten in het totaal van de door dit lichaam verrichte diensten. Het staat aan de nationale rechter te beoordelen of de diensten worden verricht onder sociale voorwaarden die vergelijkbaar zijn met die welke gelden voor publiekrechtelijke instellingen. Bij zijn beoordeling moet deze rechter met name rekening houden met de vraag of deze diensten worden verricht in het kader van een verplichte ziektekostenverzekering of in het kader van een van de alternatieve ziektekostenverzekeringssystemen waaruit deze verzekerden moeten kiezen en die bedoeld zijn om in hun medische basisbehoeften te voorzien.

Noch artikel 377 van richtlijn 2006/112, gelezen in samenhang met artikel 391 ervan, noch de beginselen van bescherming van verworven rechten en van bescherming van het gewettigd vertrouwen, het gelijkheidsbeginsel, het non-discriminatiebeginsel, het neutraliteitsbeginsel en het beginsel van niet-ervalsing van de mededinging verzetten zich ertegen dat de vrijstelling van artikel 132, lid 1, onder b), van deze richtlijn wordt toegepast op een onderneming die krachtens de nationale regeling tot omzetting van artikel 391 van deze richtlijn heeft gekozen voor de algemene

regeling van belastingheffing op haar activiteiten voordat de periode is verstreken waarin zij verplicht was om in de gekozen regeling van belastingheffing te blijven.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 14 oktober 2019 – [zaak C-657/19 - Finanzamt D*](#)

Adviezen over zorgbehoefte patiënten

Richtlijn 2006/112/EG. Vraag is onder andere of sprake is van een werkzaamheid die onder artikel 132, lid 1, onder g) van de btw-richtlijn valt, als een belastingplichtige in opdracht van de Medizijnische Dienst der Krankenversicherung adviezen over de zorgbehoefte van patiënten opstelt?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 16 oktober 2019 – [zaak C-604/19 - Gmina Wrocław](#)

Omzetting eeuwigdurend vruchtgebruik in eigendomsrecht – Levering van goederen?

Richtlijn 2006/112/EG. De vraag is onder andere of de omzetting krachtens de wet van een recht van eeuwigdurend vruchtgebruik op een onroerend goed in een eigendomsrecht een aan de btw onderworpen levering van goederen uitmaakt in de zin van de btw-richtlijn.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Roemenië – 17 oktober 2019 – [zaak C-655/19 - Administratia Județeană](#)

Opkopen onroerend goed door een schuldeiser – Economische activiteit?

Richtlijn 2006/112/EG. Vraag is onder andere of het opkopen van onroerend goed door een schuldeiser beschouwd kan worden als economische activiteit en de schuldeiser dus kan worden aangemerkt als belastingplichtige.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 21 oktober 2019 – [zaak C-581/19 - Frenetikexito](#)

Voedingsdiensten – Fitnessdiensten – Zelfstandige dienst?

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoeker is een vennootschap die zich bezighoudt met het beheer en de exploitatie van sportinstellingen, welzijns- en fitnessactiviteiten, levensmiddelen en dieetvoeding. Verzoeker biedt programma's aan die uitsluitend fitnessdiensten omvatten, en programma's die daarnaast ook voedingsadvies omvatten. Vraag is onder andere of (in casu) voedingsdiensten ondergeschikt zijn aan fitnessdiensten, waardoor de voedingsdiensten onderworpen zijn aan btw? Indien de voedingsdiensten een zelfstandig dienst vormen (btw-vrij), moet de dienst dan daadwerkelijk worden verricht, of volstaat het dat de dienst wordt aangeboden?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 21 oktober 2019 – [zaak C-656/19 - Bakati Plus](#)

Uitvoer van goederen op grote schaal – Vervoer via reisbagage

Richtlijn 2006/112/EG. Gedelegeerde verordening (EU) 2015/2446. Verzoekster (Bakati Plus) is sinds april 2015 als groothandel actief in detailhandel. Verzoekster wist dat haar Servische klanten, die honderden malen goederen in grote hoeveelheden van haar afnamen, tot drie families behoorden en dat de goederen van Hongarije naar Servië werden uitgevoerd als reisbagage van de kopers. Verzoekster wist dat de kopers de goederen niet kochten voor privé- of gezinsgebruik, maar met het oog op doorverkoop aan klanten op de Servische markten. De belastingdienst heeft verzoekster naar aanleiding van een controle veroordeeld tot het betalen van een belastingverschil, een belastingboete en vertragsrente. De vragen betreffen o.a. de definitie van het begrip "persoonlijke bagage", en de regels inzake btw-vrijstelling bij levering aan buitenlandse reizigers.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Hongarije – 23 oktober 2019 – zaak C-610/19 - Vikingo Fővállalkozó

Btw-afrek – Doeltreffendheid - Fiscale neutraliteit - Bewijsstukken

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoeker is een groothandel in suiker en suikerwerk. Op dezelfde locatie als de verzoekende onderneming bevindt zich ook een vestiging van Nikus Kft. De bestuurder van deze twee ondernemingen is dezelfde persoon. Nikus Kft. produceert de zoetwaren die door verzoekster worden verpakt, opgeslagen en in de handel gebracht. Verzoekster heeft een overeenkomst gesloten met Freest Kft. voor de levering van tien verpakkingsmachines en één laadmachine. Op basis van deze overeenkomsten heeft verzoekster het recht op aftrek van btw uitgeoefend over elk van beide door Freest Kft. uitgereikte facturen. Freest Kft. had de in het kader van de overeenkomst geleverde machines verworven van SPDC Kft., die deze op haar beurt had verworven van Free-Gold Kft. Bij een latere belastingcontrole is verzoekster een btw-verschil ten laste gelegd. Vragen gaan onder andere over extra inhoudelijke bewijsstukken die zien op nationale basisbeginselen inzake boekhouding. Ook worden er vragen met betrekking tot ketentransacties en evenredigheid van sancties gesteld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Hongarije – 24 oktober 2019 – zaak C-611/19 - Crewprint

Btw-afrek – Belastingontduiking - Fiscale neutraliteit

Richtlijn 2006/112/EG. Verzoekster, een onderneming die druk- en drukkerijdiensten verleent, heeft een opdracht aangenomen die is uitgevoerd door haar hoofdaannemer Crew Kft., deels met inschakeling van andere onderaannemers. Naar aanleiding van een controle heeft de belastingautoriteit geconcludeerd dat de drukwerkzaamheden hoofdzakelijk door Crew Kft. zijn uitgevoerd. Crew Kft. heeft derhalve onrechtmatig facturen over drukkerijdiensten ontvangen en in aftrek gebracht en vervolgens de verschuldigde belasting met gebruikmaking van valse facturen van onderaannemers vermindert op zodanige manier dat de belastingplichtigen die aan het einde van de bewust opgebouwde factureringsketen stonden geen btw betaalden. Volgens de belastingautoriteit zijn deze feiten en de belastingontduiking door Crew Kft. bij verzoekster noodzakelijkerwijs en objectief bekend, aangezien de directeur van de twee ondernemingen dezelfde persoon was en de twee ondernemingen dezelfde zetel, dezelfde vestigingsplaats en dezelfde boekhouder hadden. Verzoekster heeft daarom ernstige inbreuk gemaakt op het in de belastingwet verankerde beginsel van rechtsuitoefening te goeder trouw.

De verwijzende rechter vraagt zich af of het enkele feit dat de belastingdienst naar aanleiding van een controle heeft vastgesteld dat de inhoud van de facturen ongeloofwaardig is, een basis kan vormen voor de weigering van het recht op btw-afrek. Het is voor de verwijzende rechter twijfelachtig of de richting, de reikwijdte en de diepgang van een dergelijke controle in overeenstemming zijn met de beginselen van fiscale neutraliteit, doeltreffendheid en evenredigheid. Voorts rijst de vraag of de praktijk van de belastingdienst voldoet aan de eis van bewijslevering overeenkomstig de wettelijke verplichtingen, wanneer hij van de belastingplichtige een controle van de omstandigheden verwacht met een grondigheid die onverenigbaar is met de termijn voor het verrichten van transacties in het economische verkeer en die om andere redenen objectief gezien onmogelijk is, terwijl hij de omstandigheden die hebben geleid tot de instelling van de keten niet volledig in kaart brengt.

BREXIT

Brexit-akkoord: btw-regels EU blijven gelden voor Noord-Ierland ([Taxlive](#))

De Europese btw-regels voor goederen blijven van toepassing in Noord-Ierland maar het verlaat juridisch gezien wel de Douane-Unie van de EU. Dat is het resultaat van de gisteren gesloten Brexit-overeenkomst tussen de Europese Commissie en het Verenigd Koninkrijk (VK). Noord-Ierland blijft tegelijkertijd deel uitmaken van het btw-gebied van het VK.

Belastingen, douane, eigen middelen en tariefindeling

HvJ – ARREST – 31 oktober 2019 – zaak C-391/17 – Commissie/VK – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:919 – conclusie – arrest

Land of gebied overzee (LGO) – Eigen middelen - Aansprakelijkheid lidstaat voor niet-nakoming - Invoer van aluminium uit Anguilla

Besluit 91/482/EEG. Artikel 4, lid 3, VEU. Het gevorderde bedrag heeft betrekking op douanerechten die bij invoer naar Italië van uit derde landen afkomstige zendingen aluminium niet zijn geïnd. Dat bedrag zou wel zijn geïnd indien de douaneautoriteiten van Anguilla, een land of gebied overzee (hierna: „LGO” of „LGO’s”) van het VK, geen uitvoercertificaten voor wederuitvoer naar de Unie in de periode van 1998 tot en met 2000 hadden afgegeven in strijd met artikel 101, lid 2, van besluit 91/482/EEG. Volgens de Commissie is het Verenigd Koninkrijk op grond van het Unierecht verantwoordelijk voor dit door zijn LGO veroorzaakte verlies aan eigen middelen. Zij voert aan dat die lidstaat het door een andere lidstaat (Italië) niet-geïnde bedrag aan douanerechten, met inbegrip van de opgelopen rente, thans op grond van zijn verplichting tot loyale samenwerking ter beschikking moet stellen van de Uniebegroting.

Met het parallelle beroep in zaak C-395/17, Commissie/Nederland, verzoekt de Commissie om een soortgelijke vaststelling en vergoeding van verliezen aan eigen middelen. Die zaak heeft betrekking op vermeende tekortkomingen van de douaneautoriteiten van Curaçao en Aruba, twee LGO’s van Nederland.

Hof: Het VK en Noord-Ierland is de krachtens artikel 4, lid 3, VEU op hem rustende verplichtingen niet nagekomen door het verlies aan eigen middelen niet te compenseren dat is ontstaan wegens de onregelmatige afgifte door de autoriteiten van Anguilla van EXP-certificaten, in strijd met besluit 91/482/EEG voor de invoer van uit Anguilla afkomstig aluminium in de periode 1999/2000.

HvJ – ARREST – 31 oktober 2019 – zaak C-395/17 – Commissie/Nederland – Grote Kamer – Nederland – ECLI:EU:C:2019:918 – conclusie – arrest

Land of gebied overzee (LGO) - Eigen middelen – Aansprakelijkheid lidstaat voor niet-nakoming – Invoer van melkpoeder en rijst uit Curaçao en gries en griesmeel uit Aruba

Besluit 91/482/EEG. Besluit 2001/822/EG. Artikel 4, lid 3, VEU. Volgens de Europese Commissie heeft de EU inkomsten (eigen middelen) verloren omdat de douaneautoriteiten van Curaçao en Aruba, twee Nederlandse landen en gebieden overzee (LGO), douanecertificaten hebben afgegeven voor melkpoeder en rijst in strijd met de LGO-besluiten. Het ging namelijk deels om producten uit Suriname of Guyana waarop een ander douanetarief van toepassing is. De Commissie is van mening dat Nederland aansprakelijk is, maar Nederland is het niet eens met dat standpunt. Het gaat om een bedrag van ongeveer 18 miljoen euro.

Hof: Nederland is de krachtens artikel 4, lid 3, VEU op hem rustende verplichtingen niet nagekomen door het verlies aan eigen middelen niet te compenseren dat is ontstaan wegens de onregelmatige afgifte door de autoriteiten van Curaçao en Aruba van certificaten inzake goederenverkeer EUR.1 in strijd met besluit 91/482/EEG van de Raad van 25 juli 1991 betreffende de associatie van de landen en gebieden overzee met de Europese Economische Gemeenschap en vervolgens besluit 2001/822/EG van de Raad van 27 november 2001 betreffende de associatie van de LGO met de Europese Gemeenschap, voor respectievelijk de invoer van melkpoeder en rijst uit Curaçao in de periode 1997-2000 en de invoer van gries en griesmeel uit Aruba in de periode 2002-2003.

Belastingen, vennootschappen en vrij verkeer kapitaal

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-459/18 – Argenta Spaarbank – ECLI:EU:C:2019:871 – geen conclusie – arrest

Vennootschapsbelasting - Aftrek voor risicokapitaal – Vrijheid van kapitaal

Artikel 49 VWEU. Argenta Spaarbank is een in België ingezeten vennootschap die in België is onderworpen aan de vennootschapsbelasting. Zij beschikt over een vaste inrichting in Nederland,

waarvan de inkomsten in België zijn vrijgesteld krachtens het Belgisch-Nederlands dubbelbelastingverdrag. Voor aanslagjaar 2015 heeft Argenta om belastingaftrek voor risicokapitaal verzocht. De Belgische belastingautoriteiten hebben dat verzoek niet ingewilligd, waarop Argenta bezwaar heeft aangetekend. Volgens haar is er sprake van een belemmering van de vrijheid van vestiging, omdat de Belgische fiscale wetgeving bij de berekening van de aftrek voor risicokapitaal voorziet in een verschillende behandeling naargelang van de lidstaat waar de vaste inrichting is gelegen.

Hof: Artikel 49 VWEU verzet zich niet tegen een nationale wettelijke regeling, volgens welke voor de berekening van de aftrek die is toegekend aan een vennootschap die in een lidstaat onbeperkt belastingplichtig is en in een andere lidstaat beschikt over een vaste inrichting waarvan de inkomsten in de eerste lidstaat bij dubbelbelastingverdrag zijn vrijgesteld, de nettowaarde van de activa van die vaste inrichting in eerste instantie in aanmerking wordt genomen bij de berekening van de aan de ingezeten vennootschap toegekende aftrek voor risicokapitaal, maar het bedrag van de aftrek in tweede instantie wordt verminderd met het laagste van de volgende bedragen, namelijk het met de vaste inrichting overeenstemmend deel van de aftrek voor risicokapitaal of het door de vaste inrichting gegenereerde positieve resultaat, terwijl een dergelijke vermindering niet wordt toegepast in het geval van een in de eerste lidstaat gelegen vaste inrichting.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Portugal – 14 oktober 2019 – zaak C-545/19 – Allianzgi-Fonds Aevn*

Bronbelasting dividenden – Icb's – Vennootschapsbelasting

Richtlijn 88/361/EEG. Vraag van de Portugese arbiter of een nationale belastingregeling waarbij een bronbelasting wordt geheven op dividenden die worden uitgekeerd aan icb's niet gevestigd in Portugal terwijl de wel in Portugal gevestigde icb's een vrijstelling van de bronbelasting genieten in strijd is met het vrije verkeer van kapitaal en het verbod op discriminatie op grond van nationaliteit.

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad – 26 september 2019 (publ. 24.10.19) – ECLI:NL:PHR:2019:782

Vrij kapitaalverkeer – Dividendbelasting

Artikel 63 VWEU. Teruggaafverzoek dividendbelasting (art. 10 Wet Divb) van niet-ingezeten vrijgesteld beleggingsfonds zonder rechtspersoonlijkheid met één gerechtigde; Is zo'n fonds fiscaal transparant? Zo ja: toerekening verzoek aan de die enige gerechtigde? Zo neen: welke criteria voor kwalificatie als fonds voor gemene rekening (art. 2 Wet Vpb) of doelvermogen (art. 3 Wet Vpb)? Welke criteria voor 'open' fonds? Kan eventuele strijd met EU-recht verdwijnen door verrekening in de woonstaat (neutralisatie)? Schenden de fbi-aandeelhoudereisen (art. 28 Wet Vpb) het EU-recht?

Het Hof Den Bosch heeft de Hoge Raad prejudicieel de hiervoor samengevatte vragen gesteld. De AG meent dat de prejudiciële vragen niet nodig zijn om het geschil te beslechten. De AG heeft toch, na een uitgebreide analyse van wetgeving, parlementaire geschiedenis, beleidsbesluiten en literatuur, een voorstel tot beantwoording van de vragen geformuleerd.

OVERIG

Grensoverschrijdende verrekening van 'definitieve verliezen' binnen de EU ([Taxlive](#))

Beschermde oorsprongsbenamingen

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-569/18 – Caseificio Cirigliana e.a. – Italië – ECLI:EU:C:2019:873 – geen conclusie – arrest

BOB Mozzarella di Bufala Campana – Verplichting tot scheiding van de ruimten voor de productie
Verordening (EU) nr. 1151/2012. Caseificio Cirigliana e.a., die naast BOB-buffelmozzarella ook buffelmozzarella produceren en verkopen die niet onder het systeem voor de BOB's valt, heeft bij de

bestuursrechter beroep ingesteld tegen ministerieel besluit nr. 76262/2014. Caseificio Cirigliana e.a. zijn van mening dat dit ministerieel besluit zich louter beperkt tot de herziening en het behoud van de positie van bedrijven die uitsluitend buffelmelk gebruiken die afkomstig is uit het gebied van de BOB en niets heeft veranderd aan de problemen die ten gevolge van eerdere regelgevende bepalingen zijn ontstaan voor bedrijven die ook andere grondstoffen gebruiken dan buffelmelk afkomstig uit de BOB-gebieden. Volgens Caseificio Cirigliana e.a. is ministerieel besluit nr. 76262/2014 in strijd met het in verordening nr. 1151/2012 vastgestelde beginsel van diversificatie.

Hof: Artikel 4, onder c), en artikel 7, lid 1, onder e), van verordening (EU) nr. 1151/2012 verzetten zich niet tegen een nationale regeling, die bepaalt dat de „BOB Mozzarella di Bufala Campana” moet worden geproduceerd in ruimten die uitsluitend voor de productie van die kaas worden gebruikt – ook binnen dezelfde fabriek – en waarin het verboden is om melk te bewaren en op te slaan die niet afkomstig is van in het controlesysteem voor de BOB „Mozzarella di Bufala Campana” geregistreerde veehouderijen, indien die regeling een noodzakelijk en evenredig middel vormt om de kwaliteit van een dergelijk product te waarborgen of om de controle met betrekking tot het productdossier van die BOB te verzekeren, hetgeen aan de verwijzende rechter staat om na te gaan.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 21 oktober 2019 – zaak C-640/19 - Azienda Agricola Ambrosi Nicola Giuseppe e.a.

Melkquota – Beschermd oorsprongsbenaming

Samenvatting onder: Landbouw

REGELGEVING EU

- Verordening (EU) 2019/1753 van het Europees Parlement en de Raad van 23 oktober 2019 inzake de maatregelen van de Unie ingevolge haar toetreding tot de Akte van Genève bij de Overeenkomst van Lissabon betreffende oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen, [PB L 271 van 24.10.2019](#)
- Besluit (EU) 2019/1754 van de Raad van 7 oktober 2019 inzake de toetreding van de Europese Unie tot de Akte van Genève bij de Overeenkomst van Lissabon betreffende oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen, [PB L 271 van 24.10.2019](#)
- Akte van Genève bij de Overeenkomst van Lissabon betreffende oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen, [PB L 271 van 24.10.2019](#)

RAAD

- EU accedes to international agreement on appellations of origin and geographical indications ([Raad](#))
- EU treedt toe tot internationale overeenkomst inzake oorsprongsbenamingen en geografische aanduidingen ([ECER](#))

Brexit

VERDRAGEN

Some Brexit news (part III): The UK ratification of the HCCH Child Support Convention and the UK accession to the HCCH Choice of Court Convention remain suspended until 1 February 2020 ([Conflict of laws](#))

REGELGEVING EU

Besluit (EU) 2019/1810 van de Europese Raad, vastgesteld in overeenstemming met het Verenigd Koninkrijk, van 29 oktober 2019 tot verlenging van de in artikel 50, lid 3, VEU bedoelde termijn, [PB L 278I van 30.10.2019](#)

De in artikel 50, lid 3, VEU bedoelde termijn, als verlengd bij Besluit (EU) 2019/584 van de Europese Raad, wordt verder verlengd **tot en met 31 januari 2020**.

- Kamerbrief over verlenging van de in artikel 50, lid 3, VEU bedoelde termijn
- Brexit: uitstel tot 31 januari 2020 ([ECER](#))
- Brexit: European Council adopts decision to extend the period under Article 50 ([persbericht EC](#))
- Life's a ditch – and then you lie: the third extension of EU membership ([EU law analysis](#))

REGELGEVING NL

- Besluit van 28 oktober 2019 tot wijziging van sociale zekerheidswetten in verband met het regelen van overgangsrecht voor de vaststelling van de toepasselijke wetgeving in verband met de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie zonder akkoord over de voorwaarden voor deze terugtrekking (no deal Brexit), [Staatsblad 2019, 377](#)
- Rijkswet inperking gevolgen Brexit, [Kamerstukken II 2019/20, 35 130 \(R2119\), nr. 11](#)
- Nota n.a.v. het verslag (23-09-2019) bij het initiatiefvoorstel van rijkswet houdende regels inzake het creëren van tijdelijke uitzonderingen op de Rijkswet op het Nederlandschap (Rijkswet inperking gevolgen Brexit).

EUROPESE COMMISSIE

- Kennisgeving EC over reizen tussen het VK en de EU, REV 2, 7 oktober 2019 ([EC](#)) ([NL versie van REV 1 versie van 22 juli 2019](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van tabaksproducten, 7 oktober 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels voor het verrichten van diensten en de detachering van werknemers, 28 juni 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van goede laboratoriumpraktijken (GLP), 28 juni 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van Tachografen in het wegvervoer, 22 juli 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van vennootschapsrecht, 11 juli 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van .EU-domeinnamen, 18 juli 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC met betrekking tot visserij, 18 juli 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van cosmetische producten, 18 juli 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen en residuen van bestrijdingsmiddelen, 18 februari 2019 ([EC](#))
- Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van geneesmiddelen voor menselijk en diergeneeskundig gebruik, 1 februari 2018 ([EC](#))
- Vragen en antwoorden in verband met de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie met betrekking tot geneesmiddelen voor menselijk en diergeneeskundig gebruik in het kader van de gecentraliseerde procedure, 1 februari 2019 ([EC](#))

KAMERSTUKKEN

- Brief regering; Stand van zaken nationale voorbereidingen op LNV-terrein voor een no deal-Brexit ([23987 nr. 370](#))

LITERATUUR

Ulli d'Oliveira, Tjebbes en aanhangend nat: Brexit: Nationaliteitsrecht van de lidstaten ingekaderd door Unierechtelijke beginselen, in: [NJB 2019/2265](#)

OVERIG

- Supporting persons who may lose their jobs in the event of no-deal Brexit: Council approves draft contingency measures ([EC](#))
- Britse overheidswebsite over Intellectueel Eigendom en de Brexit ([reclameboek.nl](#))
- Brexit onderhandelaars bereiken akkoord over gewijzigd Ierland protocol en politieke verklaring ([ECER](#))
- UK Intellectual Property Office: "Guidance on intellectual property and Brexit" ([Boek9.nl](#))
- Analysis 5 of the revised Brexit withdrawal agreement: the political declaration on the EU/UK future relationship ([EU law analysis](#))
- Accessing the EU's Financial Services Market in the Event of a No-deal Brexit ([EU law analysis](#))
- Could International Law Stop a No-Deal Brexit? ([EJILTtalk](#))
- Johnson's Withdrawal Agreement Fails Romanian and Bulgarian Migrant Workers ([Verfassungsblog](#))
- Scotland, Brexit and Independence ([Verfassungsblog](#))
- Article 50 TEU as Legal Basis for Future Relations? ([Verfassungsblog](#))
- Brexit, Democracy and Peace in Northern Ireland ([Verfassungsblog](#))
- Brexit-akkoord: btw-regels EU blijven gelden voor Noord-Ierland ([Taxlive](#))

De Europese btw-regels voor goederen blijven van toepassing in Noord-Ierland maar het verlaat juridisch gezien wel de Douane-Unie van de EU. Dat is het resultaat van de gisteren gesloten Brexit-overeenkomst tussen de Europese Commissie en het Verenigd Koninkrijk (VK). Noord-Ierland blijft tegelijkertijd deel uitmaken van het btw-gebied van het VK.

Wiki

- 🔗 [Wiki Brexit](#)

Consumenten (C)

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-621/17 – Kiss en CIB Bank – Hongarije – ECLI:EU:C:2019:820 – conclusie – arrest

Onerlijke bedingen – Leningsovereenkomst in vreemde valuta – Administratieve beheerskosten – Specificatie tegenprestatie niet vereist

Richtlijn 93/13/EEG. Het Hof wordt verzocht zich te buigen over richtlijn 93/13 in de context van door kredietinstellingen afgesloten leningsovereenkomsten. Een aantal klanten vindt dat bepaalde bedingen in een leningsovereenkomst met hun bank die in een vreemde valuta is opgesteld, oneerlijk zijn. De Hongaarse rechter vraagt het Hof of elke prijsclausule de specifieke diensten moet vermelden die als tegenprestatie worden verricht. Het gaat daarbij meer bepaald om clausules inzake administratieve beheerskosten die niet nader worden toegelicht.

Hof: Artikel 4, lid 2, en artikel 5 van richtlijn 93/13/EEG moeten aldus worden uitgelegd dat het vereiste dat een contractueel beding duidelijk en begrijpelijk is geformuleerd, niet gebiedt dat contractuele bedingen in een met een consument gesloten leningsovereenkomst waarover niet afzonderlijk is onderhandeld, waarin de door de consument te dragen beheerskosten en uitbetalingsprovisie alsmede de wijze van berekening van die kosten en het tijdstip van betaling ervan precies worden bepaald, ook moeten specificeren welke diensten als tegenprestatie voor die kosten worden verricht.

Artikel 3, lid 1, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat een contractueel beding inzake de beheerskosten van een lening, waarbij niet ondubbelzinnig kan worden vastgesteld welke specifieke diensten als tegenprestatie worden verricht, in beginsel niet in strijd met de goede trouw het evenwicht tussen de uit de overeenkomst voortvloeiende rechten en verplichtingen van de partijen ten nadele van de consument aanzienlijk verstoort.

- 📌 Europees Hof beantwoordt prejudiciële vragen over oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten ([Financieel recht 2019/0304](#))

- ⓑ Europees Hof beantwoordt prejudiciële vragen over oneerlijke bedingen in consumentenovereenkomsten (Sdu Nieuws Vermogensrecht, 2019/0307)
- ⓑ Half-baked transparency rules in Kiss and CIB Bank (C-621/17) (ECLB)

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-260/18 – Dziubak – Polen – ECLI:EU:C:2019:819 – persbericht – conclusie – arrest

Onerlijke bedingen - Leningsovereenkomst in vreemde valuta – Gevolgen wanneer beding oneerlijk wordt verklaard – Mogelijkheid voor de rechter om de overeenkomst aan te vullen door algemene nationale bepalingen toe te passen

Richtlijn 93/13/EEG. De zaak gaat over het vermeende oneerlijke karakter van bedingen betreffende het indexeringsmechanisme dat gebruikt wordt in een overeenkomst inzake een hypothecair krediet dat is geïndexeerd op een vreemde valuta. De verwijzende rechter merkt op dat het zonder deze bedingen onmogelijk is om de wisselkoers te bepalen en dus om de betrokken kredietovereenkomst uit te voeren. In dit verband vraagt hij zich allereerst, onder verwijzing naar het arrest van 30 april 2014, Kásler en Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), af of het toelaatbaar is om, wanneer de nietigverklaring van deze overeenkomst voor de consument ongunstig is, de leemte in de overeenkomst aan te vullen op basis van nationale bepalingen die niet het karakter hebben van aanvullend recht maar open van aard zijn en verwijzen naar de goede zeden en naar gangbare praktijken, zoals bepaald in de artikelen 56 en 354 van het burgerlijk wetboek. Voorts vraagt de verwijzende rechter zich af of het de rechter, indien hij van oordeel is dat de nietigverklaring van een overeenkomst nadelige gevolgen zou hebben voor de consument, vrij staat het oneerlijke beding in deze overeenkomst te handhaven, ook al heeft de consument niet te kennen gegeven daaraan gebonden te willen zijn. Ten slotte vraagt de verwijzende rechter zich af welke uitlegging moet worden gegeven aan de bewoordingen „indien de overeenkomst zonder de oneerlijke bedingen kan voortbestaan” in artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13. Hij merkt op dat de handhaving van de in het hoofdgeding aan de orde zijnde kredietovereenkomst in een gewijzigde vorm, zoals beschreven in punt 19 van het onderhavige arrest, ook al is die handhaving objectief gezien niet onmogelijk, in strijd kan zijn met de algemene beginselen van het Poolse recht die de contractvrijheid beperken, en met name met artikel 353¹ van het burgerlijk wetboek, aangezien het geen twijfel lijdt dat de indexering van dit krediet de enige grondslag is voor de rentevoet op basis van de LIBOR CHF, zoals door partijen bij het sluiten van de overeenkomst is overeengekomen.

Hof: Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13/EEG verzet zich er niet tegen dat een nationale rechter, na te hebben vastgesteld dat bepaalde bedingen van een kredietovereenkomst die is geïndexeerd op een vreemde valuta en gepaard gaat met een rentevoet die rechtstreeks gekoppeld is aan de interbancaire rentevoet van de betrokken valuta, er overeenkomstig zijn nationale recht van uitgaat dat die overeenkomst niet zonder deze bedingen kan bestaan, omdat de schrapping ervan zou leiden tot een wijziging van het eigenlijke voorwerp van die overeenkomst.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 moet aldus worden uitgelegd dat, ten eerste, de gevolgen van de nietigverklaring van een overeenkomst in haar geheel voor de situatie van de consument, als bedoeld in het arrest van 30 april 2014, Kásler en Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282), moeten worden beoordeeld in het licht van de omstandigheden die bestonden of konden worden voorzien op het moment van het geschil, en dat, ten tweede, voor deze beoordeling de wil van de consument in dit verband doorslaggevend is.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 verzet zich ertegen dat leemten in een overeenkomst die zijn veroorzaakt door de schrapping van daarin opgenomen oneerlijke bedingen worden verholpen op de enkele basis van nationale open normen, volgens welke de in een rechtshandeling tot uitdrukking gebrachte gevolgen met name worden aangevuld door de gevolgen die voortvloeien uit het billijkheidsbeginsel of uit de gangbare praktijken, en die geen bepalingen van aanvullend recht zijn, noch bepalingen die van toepassing zijn indien de partijen bij de overeenkomst dit zijn overeengekomen.

Artikel 6, lid 1, van richtlijn 93/13 verzet zich tegen handhaving van oneerlijke bedingen in een overeenkomst wanneer schrapping daarvan leidt tot de nietigverklaring van die overeenkomst en de rechter van oordeel is dat die nietigverklaring nadelige gevolgen heeft voor de consument, indien laatstgenoemde niet met een dergelijke handhaving heeft ingestemd.

- ⓑ CJEU in Dziubak (C-260/18) - no replacement of unfair terms with "usages" (ECLB)

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-208/18 – Petruchová – Tsjechië – ECLI:EU:C:2019:825 – conclusie – arrest

Begrip „consument” – Natuurlijke persoon die via een effectenmakelaarskantoor transacties verricht op de internationale wisselmarkt – Begrip „niet-professionele belegger”

Samenvatting onder: IPR

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 8 oktober 2019 – zaken C-497/19 en C-600/19 – Ibercaja Banco e.a.*

Onerlijke bedingen – Hypothecaire executieprocedure – Ambtshalve toetsing – Gezag van gewijsde

Richtlijn 93/13/EEG. Ibercaja Banco heeft een hypothecaire executieprocedure ingeleid tegen TP en SO. De bevoegde rechter in eerste aanleg heeft in zijn vonnis het in de hypothecaire leningsovereenkomst opgenomen beding inzake vervroegde opeisbaarheid ambtshalve nietig verklaard wegens het oneerlijke karakter ervan.

De vraag is kortgezegd of het beginsel van doeltreffendheid - met name het niet-verbindende karakter van oneerlijke bedingen - verenigbaar is met het gezag van gewijsde en verval van recht en met de bepaling van een fataal moment in de executieprocedure waarna het oneerlijke karakter van bedingen niet meer aan de orde kan worden gesteld, terwijl de consument zijn rechten nog wel kan doen gelden in een latere declaratoire procedure. Het belangrijkste probleem dat in het kader van de Spaanse civiele procedure op het gebied van consumentenbescherming moet worden opgelost is dat van de nieuwe procedurele criteria die volgen uit de rechtspraak van het Hof betreffende het gezag van gewijsde.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 9 oktober 2019 – zaak C-641/19 – PE Digital*

Herroeping van Parship-lidmaatschap – Te betalen bedrag

Richtlijn 2011/83. Richtlijn 2019/770 (digitale diensten). Vraag is o.a. of het door de consument te betalen bedrag – na herroeping van zijn Parship-lidmaatschap - uitsluitend pro rata temporis dient te worden berekend, wanneer de dienst bestaat uit meerdere deelprestaties die op verschillende tijdstippen worden verricht.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 15 oktober 2019 – zaak C-663/19 Volkswagen

Typegoedkeuring motorvoertuigen – Emissies – Tweedehands Volkswagen – Verboden omschakelsoftware – Consumentenbescherming

Richtlijn 2007/46/EG. Verordening (EG) nr. 715/2007. Bijlage bij verordening (EG) nr. 385/2009. Verzoeker heeft een tweedehands Volkswagen gekocht waarin verboden omschakelsoftware is ingebouwd dat de emissiewaarden beïnvloedt. Verzoeker eist dat verweerder de aankoop prijs van het voertuig terugbetaalt. Verweerder voert aan dat de door haar gebruikte software moet worden beschouwd als een loutere ingreep in de motor zelf. De Duitse rechtspraak is zeer verdeeld over de vraag of artikel 18(1) en artikel 26(1) van richtlijn 2007/46 en/of artikel 5(2) van verordening 715/2007 beschermende werking ten aanzien van derden hebben. Anders gezegd, of de beschikkingsvrijheid en het vermogen van particuliere autokopers juist ook door deze bepalingen moeten worden beschermd. Ook is de Duitse rechtspraak verdeeld over de vraag of de verwerving van een voertuig waarin verboden omschakelsoftware is ingebouwd, tot de risico's behoort waarvan de voorkoming door de geschonden voorschriften wordt beoogd. De verwijzende rechter heeft vragen over deze kwesties gesteld.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 21 oktober 2019 – zaak C-685/19 - Daimler

Besturingssoftware – Uitlaatgasreinigingssysteem - Emissienorm „Euro 6” voor dieselloertuigen

Verordening (EG) nr. 715/2007. Verzoeker heeft voor zijn bedrijf een tweedehands auto gekocht van verweerster. Volgens verweerster voldeed de auto aan de voorwaarden voor indeling in de emissienorm „Euro 6” voor dieselloertuigen. De vraag of het voertuig werkelijk voldoet aan de vereisten voor deze classificatie staat tussen partijen ter discussie. Verzoeker is van mening dat de in het voertuig aanwezige besturingssoftware die onder meer, afhankelijk van de temperatuur, het uitlaatgasreinigingssysteem en de doelmatigheid daarvan beïnvloedt, een verboden manipulatie-instrument in de zin van verordening nr. 715/2007 vormt. Volgens de verwijzende rechter kan verzoeker enkel in zijn vordering slagen wanneer het in de onderhavige zaak gaat om een verboden manipulatie-instrument in de zin van artikel 5, lid 2, eerste volzin van verordening nr. 715/2007. In beginsel is een dergelijk manipulatie-instrument verboden, tenzij het valt onder de uitzondering van artikel 5, lid 2, tweede volzin, onder a), van verordening nr. 715/2007, waarin expliciet de noodzakelijkheid van het instrument is opgenomen. Het begrip „nodig” wordt in de verordening echter niet wettelijk gedefinieerd. De vraag is daarom of het Hof de toepassing van geavanceerde technologie doorslaggevend zou achten voor de classificatie van het manipulatie-instrument als „nodig”, en onder welke voorwaarden hiervan kan worden afgeweken door fabrikanten.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Letland – 24 oktober 2019 – zaak C-686/19 - Soho Group

Kredietovereenkomsten - Begrip "totale kosten van het krediet"

Richtlijn 2008/48. De Letse consumentenorganisatie PTAC heeft een inspectie uitgevoerd om vast te stellen of de informatie over de diensten die Soho Group aanbiedt op haar website in overeenstemming is met de regels inzake consumentenrechten. PTAC heeft onder andere geconcludeerd dat Soho Group consumenten kredietovereenkomsten heeft aangeboden waarvan de totale dagelijkse kosten niet voldeden aan het bepaalde in artikel 8, lid 2, van de Letse wet inzake bescherming consumentenrechten, voor wat betreft de verlenging van de krediettermijn. De kosten van de kredietovereenkomst voor de consumenten van Soho Group zouden onevenredig zijn en niet in overeenstemming met de eerlijke handelspraktijken zoals bepaald in het voorgenoemde artikel. PTAC was van mening dat de kosten voor verlenging van het krediet deel uitmaakten van de totale kredietkosten, aangezien de bepalingen over verlenging van het krediet deel uitmaakten van de door de kredietverstrekker en de kredietnemer overeengekomen clausules en voorwaarden van de kredietovereenkomsten. Aan Soho Group is een boete opgelegd van 25 000 EUR. Hiertegen is Soho Group in beroep gegaan bij de bestuursrechter. Tegen de uitspraak van deze rechter heeft Soho Group beroep in cassatie ingesteld bij de verwijzende rechter. Vragen gaan onder andere over de uitleg van het begrip "totale kosten van het krediet voor de consument". Is dit een autonoom Unierechtelijk begrip en vallen kosten voor verlenging ook onder dit begrip?

LITERATUUR

Prof. dr. M.B.M. Loos, 'Modernisering van het Europese consumentenrecht: meer vlees op het bot (I)', *NtER* 2019-5-6, p. 137-141

Detentie, politiegeweld en politieonderzoek (S)

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 – Fountas t. Griekenland – persbericht – arrest (niveau 3) - 50283/13 - ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD005028313

Procedurele waarborgen artikel 2 EVRM – Recht op leven – Onderzoek naar dood onvoldoende

Artikel 2 EVRM. De zoon van klager is in maart 2010 door de politie doodgeschoten. Het Openbaar Ministerie heeft een onderzoek verricht, waarvan autopsie een onderdeel was. Pas na het uitvoeren van die autopsie is klager op de hoogte gesteld van de dood van zijn zoon. De officiële verklaring van het Openbaar Ministerie luidde dat de politie uit zelfverdediging heeft gehandeld omdat de zoon van klager had teruggeschoten en de betrokken politieambtenaren nadien waren ontslagen. Klager heeft een klacht ingediend tegen de betrokken politieambtenaren en verzocht om inzage in het strafdossier. Zijn klacht en het verzoek om inzage zijn afgewezen.

Het EHRM neemt een schending van artikel 2 EVRM aan omdat de autoriteiten – ondanks de plicht tot het instellen van een grondig onderzoek naar de moord – klager onvoldoende hadden betrokken in het onderzoek. Enerzijds door hem geen toegang te verschaffen tot het strafdossier. Anderzijds door hem pas over de dood van zijn zoon te informeren nadat de autopsie had plaatsgevonden. Hierdoor is hij niet in de gelegenheid geweest een externe deskundige te benoemen die de autopsie had kunnen bijwonen. Het EHRM oordeelt dat het onderzoek naar de dood niet doeltreffend was omdat een belangrijke waarborg, te weten de betrokkenheid in het onderzoek van de familie van de overleden persoon, ontbrak.

EHRM - ARREST - 8 oktober 2019 – Denis en Irvine t. België – persbericht – arrest (niveau 3) - 62819/17 - 63921/17 - ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD006281917

Geen schending van het recht op vrijheid wanneer de detentie rechtmatig is bevolen op grond van destijds geldende wetgeving.

Klagers zitten beiden in verplichte opsluiting (internering) in België. Beiden klagen over de weigering van de Belgische autoriteiten om hun vrij te laten, hetgeen zou voortvloeien uit destijds geldende wetgeving. Deze wet schrijft voor dat verplichte opsluiting enkel kan worden opgelegd voor strafbare feiten die hebben geresulteerd in lichamelijke of psychologische schade aan andere personen. Klagers, werden vastgehouden op verdenking van diefstal en poging tot gekwalificeerde inbraak, verzochten tevergeefs bij de Belgische autoriteiten om vrijlating op basis van deze wetgeving. In het bijzonder klaagden zij over schending van hun rechten op vrijheid en veiligheid en het recht op een spoedig besluit over de rechtmatigheid van hun detentie.

Het Hof acht de rechten van klagers niet geschonden gelet op het navolgende. Onder verwijzing naar eerdere jurisprudentie van het Europese Hof (Inseher t. Frankrijk en Rooman t. Duitsland) oordeelt het Hof eerst dat een detentieperiode in principe 'wettig' is als deze is gebaseerd op een rechterlijke beslissing, zoals vastgelegd in nationale wetgeving. Hoewel het in de eerste plaats een taak van de nationale gerechten is om het nationale recht te interpreteren en toe te passen, is dit anders wanneer een verdragsrecht in het geding komt. In het bijzonder is het van wezenlijk belang dat, wat de vrijheidsbenaming betreft, de nationale detentievoorwaarden duidelijk worden omschreven en dat de wet voorspelbaar is in de toepassing ervan. Met betrekking tot de vrijheidsberoving van personen met psychische stoornissen, kan een individu alleen als "krankzinnig" worden beschouwd en van vrijheid worden beroofd als aan de volgende drie voorwaarden is voldaan: ten eerste moet zijn of haar vervreemding overtuigend zijn vastgesteld; ten tweede moet de aandoening van een karakter of omvang zijn dat internering legitimeert; ten derde kan internering niet geldig worden verlengd zonder het voortduren van een dergelijke stoornis. Beide klagers voldoen aan alle drie de criteria.

De zaak moet beoordeeld worden op grond van artikel 5 EVRM. De vraag is of sinds de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving omtrent inbewaringstelling, opsluiting nog steeds gelegitimeerd is nu deze nieuwe wetgeving niet voorziet in de mogelijkheid om personen vast te houden voor feiten zoals door klagers gepleegd en die de basis vormden voor hun opsluiting. Het Hof oordeelt dat klagers destijds op goede gronden zijn vastgezet, alhoewel zij onder de nieuwe wetgeving hiervoor niet zouden kunnen worden opgesloten. Deze nieuwe wetgeving kent geen overgangsrecht. Het Hof is van oordeel dat artikel 5 EVRM niet van toepassing is op die gevallen waarin een definitieve interneringsmaatregel niet langer regelmatig of juridisch wordt opgelegd omdat de wet tijdens de uitvoeringsfase is veranderd. Het Hof sluit hiermee aan bij het rechterlijke oordeel van de cassatierechter, die oordeelde dat de bewaring van klagers gebaseerd blijft op de rechterlijke beslissingen van destijds. Het Hof is van mening dat de interpretatie door de nationale autoriteiten van de nieuwe bewaringswet in dit geval niet willekeurig of kennelijk onredelijk is.

EHRM - ARREST - 22 oktober 2019 – Venet t. België – persbericht – arrest (niveau 2) - 27703/16 - ECLI:CE:ECHR:2019:1022JUD002770316

Hoorzitting op tegenspraak

Artikel 5 EVRM. Klager klaagt over het feit dat hij de hoorzitting in hoger beroep over zijn voorlopige hechtenis niet heeft kunnen bijwonen, dat hij niet heeft kunnen reageren op de opmerkingen van de advocaat-generaal aldaar en onvoldoende kennisgevingen voorafgaand aan de hoorzitting heeft ontvangen. Bij hoorzittingen in België is de advocaat-generaal geen procespartij maar vervult deze een onafhankelijke, adviserende rol door het hof bij te staan als het gaat om de waarborgen in de

rechtspraak. Het EHRM benadrukt dat het onder die omstandigheden van belang is dat een hoorzitting in hoger beroep op tegenspraak plaatsvindt, hetgeen noodzakelijkerwijs met zich brengt dat klager en zijn advocaat binnen een redelijke termijn over de planning van de hoorzitting hadden moeten worden geïnformeerd. Het EHRM neemt unaniem een schending van artikel 5 EVRM aan.

Diensten, elektronische communicatiediensten

HvJ – CONCLUSIE A-G SZPUNAR – 10 oktober 2019 – zaak C-384/18 – Commissie/België – ECLI:EU:C:2019:852 – [conclusie](#)

Inbreukprocedure – Belgisch verbod op verrichten verschillende diensten

Richtlijn 2006/123/EG. In deze inbreukprocedure stelt de Commissie dat België het EU-recht overtreedt door te verbieden dat boekhouders ook verzekeringsmakelaar, verzekeringsagent of vastgoedmakelaar kunnen zijn, of bank- en financiële dienstverleningen verrichten. Bovendien verbiedt de Belgische wetgeving volgens de Commissie ten onrechte het Beroepsinstituut van Erkende Boekhouders en Fiscalisten (BIBF) de activiteiten van boekhouder en landbouw-, ambachts- en handelsactiviteiten samen uit te oefenen. Het verbod valt niet te rechtvaardigen door vergelijking van hun positie met die van advocaten.

In zijn conclusie beperkt advocaat-generaal Szpunar zich op verzoek van het Hof tot de vraag of de rechtspraak van het Hof in de zaak Wouters (C-309/99) over de onafhankelijkheid van advocaten van toepassing kan zijn op deze zaak. Volgens de advocaat-generaal is de situatie van boekhouders echter niet te vergelijken met die van advocaten op het vlak van onafhankelijkheid, en heeft het Hof zich in genoemd arrest niet uitgesproken over de positie van boekhouders.

A-G: Om te bepalen of België de verplichtingen die op haar rusten niet is nagekomen kunnen niet de conclusies van het arrest in zaak C-309/99 (Wouters) over de onafhankelijkheid van advocaten worden meegenomen. [niet officiële vertaling]

Digitale markt

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-18/18 – Glawischnig-Piesczek – ECLI:EU:C:2019:821 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Hate speech - Facebook

Richtlijn 2000/31/EG. Ewa Glawischnig-Piesczek is politica en was slachtoffer van zogenaamde hate speech via Facebook. Het Oostenrijkse Oberster Gerichtshof stelt het Hof vragen over de verantwoordelijkheid van een dienstverlener zoals Facebook om onwettige informatie over een persoon te verwijderen, in het licht van richtlijn 2000/31/EG inzake elektronische handel.

Hof: Het Unierecht verzet er zich niet tegen dat een hostingprovider als Facebook wordt gelast commentaren te verwijderen die identiek zijn aan en, onder bepaalde voorwaarden, overeenstemmen met een eerder onwettig verklaarde commentaar. Het Unierecht staat er ook niet aan in de weg dat een dergelijk bevel wereldwijd gevolgen sorteert, binnen de grenzen van het relevante internationale recht waarmee de lidstaten rekening moeten houden.

- 📌 HvJ EU: hostingprovider kan gelast worden informatie te verwijderen (IT2887)
- 📌 Monitoring duties of online platform operators before the Court - case C-18/18 Glawischnig-Piesczek ([ECLB](#))
- 📌 Facebook's liability for defamatory posts: the CJEU interprets the e-commerce Directive ([EU law analysis](#))
- 📌 Steady now. Eva Glawischnig-Piesczek v Facebook. The CJEU on jurisdiction and removal of hate speech. ([GAVL](#))
- 📌 Hostingproviders als Facebook zijn onder omstandigheden verplicht herhalingen van illegale commentaren te verwijderen ([NJB](#))
- 📌 HvJEU: Het Unierecht verzet er zich niet tegen dat een hostingprovider als Facebook wordt gelast commentaren te verwijderen die identiek zijn aan en, onder bepaalde voorwaarden, overeenstemmen met een eerder onwettig verklaarde commentaar ([Privacyweb](#))

BREXIT

Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van .EU-domeinnamen, 18 juli 2019 ([EC](#))

Discriminatie

EHRM - ARREST - 24 oktober 2019 – J.D. en A. t. Verenigd Koninkrijk – persbericht – arrest (niveau 2) – [32947/17](#) en [34614/17](#) – ECLI:CE:ECHR:2019:1024JUD003294917

Huurtoeslag – slachtoffers huiselijk geweld

Artikel 14 EVRM. De Britse klagers J.D. en A. klaagden dat de nieuwe regels voor huurtoeslag in de sociale woonsector hen discrimineren. De nieuwe regels leiden namelijk tot een vermindering van huursubsidie voor bewoners die meer slaapkamers hebben dan waar zij recht op hebben (één slaapkamer per persoon). Het doel van de nieuwe regelgeving is de bewoners te dwingen tot verhuizing. Beide klagers woonden in aangepaste huizen: J.D. omdat zij de zorg droeg voor haar gehandicapte dochter (daarom had zij een extra kamer) en A. omdat zij slachtoffer is geweest van huiselijk geweld (daarom had zij een extra “paniek-kamer”). Ten aanzien van J.D. neemt het EHRM geen schending van artikel 14 EVRM aan omdat het verschil in behandeling in dit geval gerechtvaardigd was. Ten aanzien van A. neemt het EHRM wel een schending van artikel 14 EVRM aan. Slachtoffers van huiselijk geweld maken namelijk deel uit van een regeling die tot doel heeft deze slachtoffers in hun eigen woningen te laten blijven wonen. Dit conflicteert met het doel van de nieuwe regels, te weten het dwingen van bewoners tot verhuizen.

Economisch en monetair beleid

HvJ – ARREST – 2 oktober 2019 – gevoegde zaken C-152/18 P en C-153/18 P – Crédit mutuel Arkéa/ECB – ECLI:EU:C:2019:810 – conclusie – arrest

Toezicht op geconsolideerde basis op kredietinstellingen

Artikel 127, lid 6, VWEU. Verordening (EU) nr. 1024/2013. Verordening (EU) nr. 468/2014. Verordening (EU) nr. 575/2013. De twee onderhavige gevoegde zaken betreffen twee identieke hogere voorzieningen die Crédit mutuel Arkéa, een kredietinstelling naar Frans recht, heeft ingesteld en die strekken tot vernietiging van twee arresten van het Gerecht, die eveneens nagenoeg identiek zijn, waarbij het Gerecht de door CMA ingestelde beroepen tot nietigverklaring van twee besluiten van de Europese Centrale Bank (ECB) houdende vaststelling van de prudentiële eisen voor de groep Crédit mutuel, waartoe CMA behoort, heeft verworpen. Deze zaken bieden het Hof ten eerste de gelegenheid om artikel 127, lid 6, VWEU, dat de rechtsgrondslag voor prudentieel toezicht op het bankwezen door de ECB vormt, voor het eerst uit te leggen en ten tweede om de subjectieve reikwijdte van het prudentiële toezicht op geconsolideerde basis dat de ECB in het kader van het Gemeenschappelijk Toezichtsmechanisme (GTM) op bankgroepen uitoefent, te verduidelijken. Het Hof wijst de hogere voorzieningen af.

BLOGS

The Future of Bank Resolution after the General Court’s Tercas Judgment ([European law blog](#))

ECB

Christine Lagarde benoemd tot voorzitter Europese Centrale Bank ([ECER](#))

Eigendomsrecht

EHRM – ARREST – 1 oktober 2019 – Orlović e.a. t. Bosnië en Herzegovina – persbericht – arrest (niveau 2) – 16332/18 – ECLI:CE:ECHR:2019:1001JUD001633218

Bosnië en Herzegovina moeten beslissingen tenuitvoerleggen ten aanzien van de verwijdering van een kerk gebouwd op het land van de overlevenden van Srebrenica.

Artikel 1 EP EVRM. Het hof is unaniem van oordeel dat het recht op bescherming van eigendom is geschonden in een zaak waarin het ging om een kerk gebouwd door de Servische Orthodoxe Parochie op het land van klagers, nadat zij hun land hebben moeten ontvluchten tijdens de oorlog van 1992-95.

Het Hof overweegt in het bijzonder dat de autoriteiten, zonder enige rechtvaardiging, hebben gefaald om definitieve en bindende besluiten te nemen ten aanzien van de verzoeken van klagers om hun land volledig terug te krijgen, waardoor hun eigendomsrechten ernstig in het geding zijn gekomen.

Voorts oordeelde het Hof met een meerderheid dat de verwerende staat de twee uitspraken in het voordeel van de klagers hadden moeten tenuitvoerleggen, met name de verwijdering van de kerk op het land van klagers, uiterlijk binnen drie maanden na het onherroepelijk worden van de uitspraak.

- Property disputes and Orthodoxy: Orlović and Metropolitan Church of Bessarabia (Law&religion UK)

EHRM – ARREST - 8 oktober 2019 – Fedulov t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 3) - 53068/08 – ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD005306808

Weigering om gratis medicatie te verstrekken - Geen wettige grondslag - Schending eigendomsrecht

Artikel 1 Eerste Protocol EVRM. Klager had recht op gratis medicijnen voor de behandeling van kanker. Die medicatie had hij acht tot twaalf maanden nodig. De apotheek die hem was toegewezen om de pillen gratis te bezorgen, leverde hem echter slechts eenmaal gratis medicatie. De andere keren was de gratis Bicalutamide niet op voorraad, maar kon klager het wel op eigen kosten kopen. In de daaropvolgende maanden heeft hij € 1.400 voor de medicatie betaald. Hij heeft de autoriteiten aangeklaagd, maar de rechtbank heeft zijn vordering afgewezen.

Voor het Hof is niet in geschil dat klager voldeed aan alle criteria om gratis medicatie te ontvangen. Tegen deze achtergrond oordeelt het Hof dat klager een wezenlijk eigendomsbelang had, erkend op grond van het nationale recht, dat voldoende was vastgesteld om een "gewettigd vertrouwen" te vormen dat hij gratis het geneesmiddel zou krijgen dat noodzakelijk was voor de behandeling van zijn ziekte. Hieruit volgt dat artikel 1 EP EVRM in casu van toepassing is. Het Hof concludeert vervolgens dat er sprake is van een beperking van het recht van klager op grond van artikel 1 EP EVRM. Het Hof merkt op dat er geen enkele wettelijke bepaling is die de verstrekking van gratis medicatie afhankelijk stelt van eventuele beperkingen van de begrotingsmiddelen op basis waarvan de autoriteiten de mogelijkheid zouden hebben om de uitgave van gratis medicatie te verminderen of te weigeren als een bepaalde limiet was bereikt. Samenvattend concludeert het Hof dat de uiteindelijke weigering van de autoriteiten om de gratis medicatie te verstrekken, met verwijzing naar een gebrek aan middelen, geen grondslag in het nationale recht heeft en willekeurig is. Deze conclusie maakt het onnodig voor het Hof om na te gaan of een billijk evenwicht is gevonden tussen de eisen van het algemeen belang van de gemeenschap enerzijds en de eisen van de bescherming van de fundamentele rechten van de klager anderzijds. Artikel 1 EP EVRM is geschonden.

EHRM - ARREST - 24 oktober 2019 – J.D. en A. t. Verenigd Koninkrijk – persbericht – arrest (niveau 2) – 32947/17 en 34614/17 – ECLI:CE:ECHR:2019:1024JUD003294917

Huurtoeslag – slachtoffers huiselijk geweld

Samenvatting onder: Discriminatie

BLOGS

Ilaşcu: from contested precedent to well-established case-law ([strasbourgobservers](#))
(gaat ook over [EHRM 15 oktober 2029, Grama en Dirul t. Moldavië en Rusland](#))

Energiemarkt

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-31/18 – Elektrorazpredelenie Yug – Bulgarije – ECLI:EU:C:2019:868 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Interne markt voor elektriciteit – Begrippen ‚transmissiesysteem‘ en ‚distributiesysteem‘ – Criteria voor onderscheid tussen de systemen

Richtlijn 2009/72/EG. Het betreft een geding tussen de exclusieve distributeur van elektriciteit in het zuidoosten van Bulgarije en een vennootschap die op grond van een concessie een haven beheert en haar elektriciteitsnet rechtstreeks op het transmissiesysteem wil aansluiten, zodat zij de tarieven voor netdiensten rechtstreeks aan de beheerder van dit systeem kan betalen. De onderhavige zaak biedt het Hof de gelegenheid om belangrijke verduidelijkingen te verschaffen over de draagwijdte van enkele basisbegrippen van richtlijn 2009/72.

Hof: Artikel 2, leden 3 en 5, van richtlijn 2009/72/EG moet aldus worden uitgelegd dat het niet in de weg staat aan een nationale regeling, volgens welke de transformatie van elektriciteit van hoog- naar middenspanning behoort tot de activiteiten van het elektriciteitstransmissiesysteem. Het verzet zich wel verzet tegen een dergelijke regeling die de begrippen „electriciteitstransmissiesysteem“ en „electriciteits-distributiesysteem“ niet louter op basis van het criterium van het spanningsniveau definieert, maar ook op basis van het criterium van de eigendom van de activa die worden gebruikt voor respectievelijk de transmissie- en de distributieactiviteiten.

Deze uitlegging doet echter niet af aan de toepassing van artikel 17, lid 1, onder a), van deze richtlijn, volgens hetwelk de onafhankelijke transmissiesysteembeheerder eigenaar van dit systeem moet zijn, noch aan het recht van de lidstaten om de distributiesysteembeheerder te verplichten eigenaar van dit systeem te zijn, mits dit vereiste geen afbreuk doet, hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan, aan de verwezenlijking van de door deze richtlijn nagestreefde doelstellingen, met name door dit systeem te onttrekken aan de verplichting om de regels in acht te nemen die krachtens deze richtlijn daarop van toepassing zijn.

Richtlijn 2009/72, in het bijzonder artikel 2, punten 3 tot en met 6, en artikel 32, lid 1, moet aldus worden uitgelegd dat een gebruiker die via een middenspanningsvoorziening op het elektriciteitssysteem is aangesloten, niet noodzakelijkerwijs moet worden beschouwd als een klant van de distributiesysteembeheerder die een exclusieve vergunning voor de distributie van elektriciteit in het betrokken gebied heeft, ongeacht de overeenkomsten tussen deze gebruiker en de transmissiesysteembeheerder, aangezien deze gebruiker kan worden beschouwd als een klant van het transmissiesysteem wanneer hij is aangesloten op een middenspanningsvoorziening die deel uitmaakt – hetgeen de verwijzende rechter dient na te gaan – van een onderstation waarvan de activiteit van transformatie van hoogspanning naar middenspanning behoort tot de activiteiten van dit transmissiesysteem.

HvJ – ARREST – 16 oktober 2019 – zaak C-270/18 – UPM France – Frankrijk – ECLI:EU:C:2019:862 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Belasting van energieproducten en elektriciteit - Vrijstelling voor kleine elektriciteitsproducenten mits zij worden belast op de opgewekte elektriciteit

Richtlijn 2003/96/EG. Bij richtlijn 2003/96/EG is aan Frankrijk een bijzondere overgangsperiode toegekend om de nodige aanpassingen aan de bestaande regelingen door te voeren. Met zijn verzoek om een prejudiciële beslissing wenst de verwijzende rechter te vernemen wat de respectieve rechten en plichten van de belastingplichtige entiteiten en de lidstaat waren tijdens die periode. UPM France voert met name aan dat zij op grond van artikel 14, lid 1, onder a), van richtlijn 2003/96 recht heeft op teruggave van de belasting die zij heeft betaald over haar verbruik van aardgas in een warmtekrachtkoppelinginstallatie, waarbij de in dat proces opgewekte elektriciteit voor eigen gebruik werd

ingezet in een ander productieproces. Tot dusver is UPM France voor de nationale rechters nog niet in het gelijk gesteld. De Conseil d'État heeft nu het Hof verzocht om ondersteuning bij de uitlegging van artikel 14, lid 1, onder a), en artikel 21, lid 5, derde alinea, van richtlijn 2003/96.

Hof: Artikel 21, lid 5, derde alinea, tweede volzin, van richtlijn 2003/96/EG moet aldus worden uitgelegd dat de vrijstelling waarin deze bepaling voorziet voor kleine elektriciteitsproducenten, mits in afwijking van artikel 14, lid 1, onder a), van die richtlijn belasting wordt geheven op de voor de productie van die elektriciteit gebruikte energieproducten, door de Franse Republiek niet kon worden toegepast gedurende de overgangperiode die haar overeenkomstig artikel 18, lid 10, tweede alinea, van voornoemde richtlijn was verleend tot 1 januari 2009, en tijdens welke deze lidstaat het bij die richtlijn ingestelde stelsel voor de belasting van elektriciteit niet had ingevoerd.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Spanje – 24 oktober 2019 – zaak C-683/19 - Viesgo Infraestructuras Energéticas

Financiering sociaal tarief

Richtlijn 2009/72/EG. De onderneming Viesgo Infraestructuras Energéticas, heeft bij de verwijzende bestuursrechter beroep ingesteld tegen koninklijk besluit 968/2014 omdat zij van mening was dat de wettelijke regeling van de financiering van het sociaal tarief die daarin is vastgesteld, onverenigbaar is met richtlijn 2009/72. De Spaanse verwijzende rechter heeft het beroep toegewezen en de financieringsregeling voor het sociaal tarief buiten toepassing verklaard, en de artikelen 2 en 3 van koninklijk besluit 968/2014 nietig verklaard omdat deze nationale regeling onverenigbaar zou zijn met richtlijn 2009/72. De Spaanse overheid heeft tegen deze uitspraak een constitutionele klacht ingesteld omdat, zo betoogt zij, door het buiten toepassing laten van de nationale regeling zonder eerst een prejudiciële vraag te stellen, het grondrecht op een eerlijk proces was geschonden. Het grondwettelijk hof van Spanje heeft deze klacht gegrond verklaard, en de uitspraak van de verwijzende rechter vernietigd. De verwijzende rechter heeft een nieuwe termijn verleend om argumenten aan te voeren en besloten een verzoek om een prejudiciële beslissing in te dienen.

Derhalve rijst de vraag of de regeling inzake de financiering van het sociaal tarief zoals vastgesteld in wet 24/2013 en nader uitgewerkt in de artikelen 2 en 3 van koninklijk besluit 968/2014, strookt met artikel 3, lid 2, van richtlijn 2009/72, waarin is bepaald dat de openbaredienstverplichtingen duidelijk gedefinieerd, transparant, niet-discriminerend en controleerbaar zijn en de gelijke toegang voor communautaire elektriciteitsbedrijven tot nationale consumenten waarborgen.

Etikettering en verpakking

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Polen – 16 oktober 2019 – zaak C-667/19 - A.M.

Cosmetica – Bijsluiter – Verwijzing naar bedrijfscatalogus

Verordening (EG) nr. 1223/2009. De verwijzende rechter wenst te vernemen hoe de wezenlijke functies van een cosmetisch product moeten worden opgevat in het licht van verordening 1223/2009 en of het mogelijk is om met betrekking tot de vereiste aanduidingen van cosmetische producten naar een bedrijfscatalogus te verwijzen.

Familielevens en familiericht (Fa – sz)

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 - Nikolyan t. Armenië – persbericht – arrest (niveau 2) - 74438/14 - ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD007443814

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces - civiel

EHRM – ARREST – 8 oktober 2019 – Zelikha Magomadova t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – [58724/14](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD005872414](#)

Ouderlijk gezag – Recht op privéleven

Artikel 8 EVRM. Na een vechtscheiding zijn de zes kinderen van klagster ondergebracht bij de broer van haar overleden man. Nadat haar zwager civiele procedures tegen haar had ingesteld, is het ouderlijk gezag van klagster ingetrokken. Klagster mocht geen contact meer met haar kinderen hebben.

Het EHRM neemt unaniem een schending van artikel 8 EVRM aan. De autoriteiten zijn jarenlang inactief geweest en hebben niet gereageerd op verzoeken van klagster over de omgang met haar kinderen en de financiële middelen die zij haar kinderen wilde geven. In de laatste procedure hebben juist deze autoriteiten haar tegengeworpen dat zij geen actie ondernomen zou hebben om contact met haar kinderen te krijgen en om financiële middelen te verschaffen. Het Russische gerecht heeft de autoriteiten in het gelijk gesteld. Het EHRM concludeert dat deze beslissing van het gerecht volstrekt onredelijk is en dat hiermee een in een democratische rechtstaat ontoelaatbare inbreuk op het privéleven van klagster is gemaakt.

EHRM – ARREST – 29 oktober 2019 – Stankunaite t. Litouwen – persbericht – arrest (niveau 3) – [67068/11](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1029JUD006706811](#)

Familieleven - Voldoende inspanningen autoriteiten voor hereniging met moeder na uithuisplaatsing kind.

Artikel 8 EVRM. Klagster werd in 2008 door haar ex beschuldigd van medeplichtigheid aan seksueel misbruik van hun gezamenlijke 4-jarige dochter. In oktober 2009 werd de dochter uit huis geplaatst en ondergebracht bij de zus (N.V.) van klagsters ex. Eind 2010 werd het strafrechtelijke onderzoek gestaakt zonder dat klagster vervolgd werd. In december 2011 werd klagsters verzoek tot beëindiging van de uithuisplaatsing toegewezen. N.V. weigerde echter het kind af te geven en pogingen tot gedwongen verwijdering van het kind werden gefrustreerd door supporters van N.V., die het huis hadden omsingeld. In mei 2012 werd het kind succesvol herenigd met klagster.

EHRM: Het aanvankelijke contactverbod tussen klagster en haar dochter was gerechtvaardigd omdat het onderzoek naar seksueel misbruik net was aangevangen. Er waren objectieve redenen waarom de beslissing tot hereniging tot december 2011 op zich liet wachten, namelijk het afwachten van de uitkomst van het strafrechtelijk onderzoek en het onderzoek door deskundigen naar wat in het belang van het kind was.

Na december 2011 had N.V. onmiddellijk maatregelen genomen om de overdracht te verhinderen, zoals het kind thuishouden van school. De autoriteiten hadden vervolgens in overleg met politie en psychologen een plan opgesteld, welke uiteindelijk heeft geleid tot een succesvolle overdracht. Bovendien had de staat aan N.V. een boete opgelegd en haar strafrechtelijk vervolgd voor haar acties. Geen schending van artikel 8 EVRM.

EHRM – ARREST – 10 oktober 2019 – Lacombe t. Frankrijk – persbericht – arrest (niveau 2) – [23941/14](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1010JUD002394114](#)

Om te bewerkstelligen dat een kind kan terugkeren naar zijn moeder in de Verenigde Staten, hebben de Franse autoriteiten het recht op familieleven niet geschonden.

Artikel 8 EVRM. In de onderhavige zaak heeft klager met een Mexicaans onerdaan in Mexico een kind gekregen. Op enig moment heeft de moeder het kind mee naar de Verenigde Staten genomen zonder klager hiervan op de hoogte te stellen. Hetzelfde jaar is de echtscheiding uitgesproken en kregen de ouders het gezamenlijk gezag over het kind. Klager heeft zijn kind op enig moment ook ontvoerd en na een procedure hierover, is de voogdij van het kind op basis van het Verdrag van Den Haag aan de moeder toegekend. Klager heeft het kind overgedragen aan de moeder, die nog steeds woonachtig was in de Verenigde Staten.

Klager gaat tegen deze beslissing in hoger beroep en klaagt uiteindelijk bij het Hof dat het recht op eerbiediging van het gezinsleven is geschonden.

Het Hof is van oordeel dat de nationale gerechten voldoende rekening hebben gehouden met klager en dat de besluitvormingsprocedure eerlijk is geweest. Klagers zaak is in zijn geheel beoordeeld, waarbij de belangen van het kind in acht zijn genomen. Het Hof oordeelt dat ten aanzien van de beoordelingsruimte van de autoriteiten de terugkeerbeslissing is genomen op basis van relevante en voldoende redenen ten aanzien van het recht op familieleven, gezien in het licht van andere relevante wetgeving. Het besluit is proportioneel en dient een legitiem doel. Het Hof komt dan ook niet tot een schending van artikel 8 EVRM.

NOOT – bij EHRM 10 september 2019, Strand Lobben e.a. t. Noorwegen

Child protection and child-centrism – the Grand Chamber case of Strand Lobben and others v. Norway 2019 ([strasbourgobservers](#))

In the Grand Chamber judgment, a majority of 13 judges concluded that Norway had violated the applicants' right to family life on procedural grounds – not on the merits of adoption from care. By this, the Court bypassed a discussion on the tensions and challenges children's strong position as right bearers implies for the traditional relationships between family and the state.

LITERATUUR

Tijdschrift voor Familie- en Jeugdrecht (FJR) (9), special over draagmoederschap met o.a.

- o [Internationaal commercieel draagmoederschap en de beoordelingsvrijheid binnen het EVRM](#)
- o [Upholding the law on international commercial surrogacy: at whose cost?](#)

PUBLICATIE

CNUE publishes first issue of its mook, devoted to family law ([notaries of Europe](#))

BREXIT

Some Brexit news (part III): The UK ratification of the HCCH Child Support Convention and the UK accession to the HCCH Choice of Court Convention remain suspended until 1 February 2020 ([Conflict of laws](#))

OVERIG

An Empirical Study on European Family and Succession Law (EUFams II) ([Conflict of laws](#))

Financiële diensten en markten

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-632/18 – Fonds du Logement de la Région de Bruxelles-Capitale – België - ECLI:EU:C:2019:833 – geen conclusie – arrest

Woningfonds – Hypothecaire leningen - Overheidsdienst?

Verordening (EU) nr. 549/2013. Is het woningfonds van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een overheidsdienst, ook indien zij de kenmerken van een financiële instelling binnen concernverband vertoont? Het gaat daarbij om de toekenning van hypothecaire leningen, waarvan zij de duur, het bedrag en bepaalde voorwaarden bepaalt, met dien verstande dat andere elementen en met name de rentevoet van die leningen door de overheid worden vastgesteld.

Hof: De bepalingen van bijlage A bij verordening (EU) nr. 549/2013 moeten aldus worden uitgelegd dat voor de vaststelling of een afzonderlijke institutionele eenheid die onder zeggenschap van een overheidsinstelling staat, onder de sector overheid in de zin van het bij die verordening ingestelde herziene Europees systeem van nationale rekeningen valt wanneer zij de kenmerken van een

financiële instelling binnen concernverband vertoont, dient te worden onderzocht of zij voldoet aan het criterium dat zij bij het verrichten van haar activiteiten economische risico's loopt.

Een institutionele eenheid, waarvan de mate van onafhankelijkheid ten opzichte van een overheidsinstelling wordt beperkt door nationale wetgeving op grond waarvan deze institutionele eenheid niet de volledige zeggenschap over het beheer van haar activa en passiva heeft aangezien die overheidsinstelling zeggenschap over haar activa heeft en tevens een deel van het aan haar passiva verbonden risico op zich neemt, kan worden aangemerkt als een „financiële instelling binnen concernverband” in de zin van de punten 2.21 tot en met 2.23 van bijlage A bij verordening nr. 549/2013 voor zover de maatregelen van zeggenschap waarin die nationale wetgeving voorziet, door de nationale rechter aldus kunnen worden opgevat dat zij tot gevolg hebben dat de betrokken institutionele eenheid niet onafhankelijk van de overheidsinstelling in kwestie kan handelen, omdat deze overheidsinstelling de voorwaarden oplegt waaraan deze institutionele eenheid moet voldoen bij het verrichten van haar activiteiten, zonder dat die eenheid de mogelijkheid heeft om die voorwaarden op eigen initiatief aanzienlijk te wijzigen.

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 - zaak C-208/18 – Petruchová – Tsjechië – ECLI:EU:C:2019:825 – [conclusie](#) - [arrest](#)

Begrip „consument” – Natuurlijke persoon die via een effectenmakelaarskantoor transacties verricht op de internationale wisselmarkt – Begrip „niet-professionele belegger”

Samenvatting onder: [IPR](#)

HvJ – ARREST – 2 oktober 2019 – gevoegde zaken C-152/18 P en C-153/18 P – Crédit mutuel Arkéa/ECB – ECLI:EU:C:2019:810 – [conclusie](#) – [arrest](#)

Toezicht op geconsolideerde basis op kredietinstellingen

Samenvatting onder: [Economisch en monetair beleid](#)

REGELGEVING EU

Rectificatie (voor de NL versie) van Verordening (EU) nr. 655/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 tot vaststelling van een procedure betreffende het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen om de grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken (Publicatieblad van de Europese Unie L 189 van 27 juni 2014), ST/10958/2019/INIT, [PB L 252 van 2.10.2019](#)

BREXIT

Accessing the EU's Financial Services Market in the Event of a No-deal Brexit ([EU law analysis](#))

BLOGS

- De digitale werkwijzen van de ACM en de AFM bekeken met een AVG-bril ([BijzonderStrafrecht](#))

Gewasbeschermingsmiddelen (B- S)

HvJ – ARREST – 1 oktober 2019 – zaak C-616/17 – Blaise e.a. – Grote Kamer – Frankrijk - ECLI:EU:C:2019:800 – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Glyfosaat – Vervolging milieuactivisten

Verordening (EG) nr. 1107/2009. Een aantal milieuactivisten wordt in Frankrijk strafrechtelijk vervolgd omdat zij schade hebben toegebracht aan flessen met onkruidverdelgers (met name „Roundup”) die de chemische stof glyfosaat bevatten. Als verweer voeren zij aan dat die middelen een onaanvaardbaar gevaar kunnen vormen voor de menselijke gezondheid en het milieu en dat de Unierechtelijke goedkeuringsprocedure gebrekkig en dus onrechtmatig is.

Hof: Bij het onderzoek van de prejudiciële vragen is niet gebleken van feiten of omstandigheden die afdoen aan de geldigheid van verordening (EG) nr. 1107/2009.

 Blaise and others: The CJEU on precaution and regulatory approval. ([GAVL](#))

BREXIT

Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van gewasbeschermingsmiddelen en residuen van bestrijdingsmiddelen, 18 februari 2019 ([EC](#))

OVERIG

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw ([Omgevingsweb](#))

Gezondheid, geneesmiddelen (B)

EHRM – ARREST - 8 oktober 2019 – Fedulov t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) - 53068/08 - ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD005306808

Weigering om gratis medicatie te verstrekken - Geen wettige grondslag - Schending eigendomsrecht

Samenvatting onder: [Eigendomsrecht](#)

BREXIT

- o Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van geneesmiddelen voor menselijk en diergeneeskundig gebruik, 1 februari 2018 ([EC](#))
- o Vragen en antwoorden in verband met de terugtrekking van het Verenigd Koninkrijk uit de Europese Unie met betrekking tot geneesmiddelen voor menselijk en diergeneeskundig gebruik in het kader van de gecentraliseerde procedure, 1 februari 2019 ([EC](#))
- o Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van levensmiddelen wetgeving en de voorschriften inzake kwaliteitsregelingen van de EU, 20 maart 2019 ([EC](#))

Godsdienstvrijheid (B)

EHRM – ARREST – 17 oktober 2019 – Mushfig mammadov e.a. t. Azerbeidzjan – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [14604/08](#) – [45823/11](#) – [76127/13](#) – [41792/15](#) – ECLI:CE:ECHR:2019:1017JUD001460408

Godsdienstvrijheid - Ten onrechte geen dienstplichtalternatief voor religieuze weigeraars

Artikel 9 EVRM. De vijf klagers stellen Jehova's getuigen te zijn. Toen ze werden opgeroepen voor de militaire dienstplicht, hebben ze als principiële weigeraars verzocht hiervan te worden uitgezonderd. Ze zijn vervolgd voor dienstweigering en veroordeeld tot gevangenisstraffen.

EHRM: Klagers' bezwaren tegen de dienstplicht komen voort uit oprechte religieuze overtuigingen. Met de toetreding van Azerbeidzjan tot de Raad van Europa heeft de staat de verplichting op zich genomen om wetgeving over alternatieve dienstplicht te creëren, hetgeen niet is gebeurd. De strafvervolgning en opgelegde gevangenisstraffen aan klagers zijn het gevolg van het ontbreken van een dergelijk alternatief dienstplichtsysteem. Schending van artikel 9 EVRM.

- 🇧🇪 Conscientious objection to military service: *Mammadov* ([Law&religion UK](#))

EHRM – ARREST – 31 oktober 2019 – Papageorgiou e.a. t Griekenland – persbericht – arrest (niveau 2) – 4762/18 – 6140/18 – ECLI:CE:ECHR:2019:1031JUD000476218

Het Griekse systeem om schoolkinderen vrij te stellen van godsdienstonderwijs is in strijd met het Europese Verdrag.

Artikel 2 EP EVRM. In de Griekse wetgeving en andere afgeleide regelgeving staat opgenomen dat godsdienstonderwijs verplicht is voor alle kinderen op de basis en middelbare school.

Een vijftal klagers, ouders van naar schoolgaande kinderen, verzochten in 2017 het Bestuurlijk Hooggerechtshof om - met spoed vanwege het naderende schooljaar - twee ministeriële regelingen ongedaan te maken die zagen op het verplicht volgen van voornoemd onderwijs. Klagers hadden in hun verzoeken uitgebreid uiteengezet dat het verplicht volgen van godsdienstonderwijs in strijd is met het Europese Verdrag. Het Hooggerechtshof nam uiteindelijk echter helemaal geen beslissing op het verzoek. Vervolgens dienen klagers de volgende klachten in bij het Hof. Hun dochters zouden enkel vrijgesteld worden van het volgen van godsdienstonderwijs als ze zouden verklaren dat ze geen orthodoxe christenen waren. Voorts zou de directeur van de school moeten achterhalen of deze verklaringen juist waren en zouden deze verklaringen in de schoolarchieven worden bewaard.

Het Hof oordeelt als volgt. Allereerst beoordeelt het Hof dat het vereiste dat klagers een verklaring moeten afleggen over het geloof van hun kinderen indien zij hen vrijgesteld willen hebben van godsdienstonderwijs. Een dergelijk vereiste wordt gesteld door bijna alle lidstaten. Het Hof is echter van oordeel dat deze keuze een grote belasting vormt voor de ouders omdat daarmee vereist wordt dat zij van hun geloof afstappen. Het Hof is ook van oordeel dat dit in de onderhavige zaak het geval is. Door deze eis te stellen moeten leerlingen een deel van hun privéleven blootgeven. Bovendien kan dit vereiste ouders afschrikken om een vrijstellingsaanvraag te doen, met name in het geval van klagers, die op kleine eilanden leven waar een groot deel van de bevolking een geloofsovertuiging heeft en het risico op stigmatisatie derhalve hoger is. Het Hof komt tot een schending van artikel 2 van het Eerste Protocol van het EVRM (het recht op onderwijs), gezien in het licht van vrijheid van vrijheid van gedachten, geweten en godsdienst.

- 🇧🇪 Mandatory religious instruction again: *Papageorgiou* ([Law&religion UK](#))
- 🇧🇪 Le droit de ne pas avoir de convictions religieuses ([libertés chéries](#))

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 17 september 2019 – Pantelidou t. Griekenland – persbericht 10.10.19 – beslissing (niveau 3) – 36267/19 – ECLI:CE:ECHR:2019:0917DEC003626719

Gebruik openbaar gebouw als kerk – Stadsontwikkelingsplan – Geen schending

Artikel 9 EVRM. In september 2016 heeft de congregatie van de 'ware orthodoxe christenen' zich een openbare ruimte toegeëigend die toebehoorde aan de Griekse nationale marine en deze omgevormd tot een kerk. In november 2016 heeft de politie het pand ontruimd met het oog op de bouw van de Athene-moskee. In zijn beslissing heeft de Griekse Raad van State erop gewezen dat het gebouw van de Griekse marine willekeurig was bezet door onbekende personen tussen juni en september 2016. Bovendien waren sommige gebouwen van de marine al door de staat onteigend met het oog op de bouw van de Athene-moskee. Het werk aan de moskee was al begonnen toen het gebouw tot een kerk was omgebouwd door de betreffende congregatie. Het Hof oordeelt dat het publieke belang van stadsontwikkeling in dit geval zwaarder weegt dan de liturgische behoeften van een religieuze gemeenschap die zonder toestemming de openbare ruimte tot kerk had omgevormd wat niet in overeenstemming was met het stadsontwikkelingsplan. Gelet op de beoordelingsmarge die staten hebben op het gebied van stadsplanning en ontwikkeling, oordeelt het Hof derhalve dat de betwiste

maatregel in beginsel gerechtvaardigd is en evenredig is ten opzichte van het nagestreefde doel. De klacht wordt daarom kennelijk ongegrond verklaard.

- ✉ Unauthorized church buildings, title and planning permission: *Pantelidou* ([Law&religion UK](#))

Grondrechten (Handvest) en EVRM, algemeen

EHRM – Protocol no. 16

- A request by the Constitutional Court of Armenia for an advisory opinion under Protocol No. 16 has been accepted ([persbericht EHRM](#))
- Epilogue de l'affaire *Menesson*, en attendant d'autres contentieux ([libertés chéries](#))

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – gevoegde zaken C-469/18 en C-470/18 – Belgische Staat – België - [ECLI:EU:C:2019:895](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Toepasselijkheid EU Handvest bij de heffing van inkomstenbelasting

Samenvatting onder: [Belastingen](#)

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad – 1 oktober 2019 - [ECLI:NL:PHR:2019:951](#)

Klacht over de overschrijding van de redelijke termijn – Prejudiciële adviesprocedure EHRM

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht](#)

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad - 30 oktober 2019 - [ECLI:NL:HR:2019:1635](#) - [ECLI:NL:PHR:2019:951](#)

Klacht over de overschrijding van de redelijke termijn – Prejudiciële adviesprocedure EHRM

Samenvatting onder: [Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht](#)

RAAD

10 jaar Handvest van de grondrechten: Raad bevestigt het belang van gedeelde EU-waarden ([Raad](#))

LITERATUUR

- Christopher Docksey, Hielke Hijmans, The Court of Justice as a Key Player in Privacy and Data Protection: An Overview of Recent Trends in Case Law at the Start of a New Era of Data Protection Law, in: [European Data Protection Law Review 2019/3](#)
- Stefan Kulk en Peter Teunissen, Naar een nieuw fundament – hoe het Handvest het auteursrecht hervormt (deel 1), in: [AMI - tijdschrift voor auteurs-, media- en informatierecht 2019/4](#)
- T. Vandamme, Het EU-Handvest van de grondrechten en het EVRM ná Protocol 16: conflict of co-existentie?, in: [SEW 2019, nr. 10](#)

OVERIG

- The Implementation of Judgments of the European Court of Human Rights: Worse Than You Think – Part 2: The Hole in the Roof ([EJILtalk](#))
- The Implementation of Judgments of the European Court of Human Rights: Worse Than You Think – Part 1: Grade Inflation ([EJILTalk](#))

Wiki

- [Handvest grondrechten EU](#)
- [Europees Hof voor de rechten van de mens \(EHRM\)](#)

Handel en anti-dumping

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 2 oktober 2019 – zaak C-632/19 en C-633/19 – Federale Overheidsdienst Financiën en Openbaar Ministerie e.a.*

Antidumping – Fraude – Laattijdige mededeling van de informatie rond de productcategorisaties

Verordening (EG) nr. 91/2009. Verordening (EG) nr. 1225/2009. Verordening (EG) nr. 384/96. Verweerders hebben bevestigingsmiddelen in het vrije verkeer gebracht onder oorsprong Indonesië in plaats van China, en onder de verkeerde benaming, om hiermee de antidumpingrechten en invoerrechten te ontduiken. Verweerders verzoeken om niet-ontvankelijkheid of ongegrondheid van de fiscaalrechtelijke vordering. Verzoekers zijn van oordeel dat er slechts een probleem zou kunnen zijn met betrekking tot de artikelen 6.6, 6.7 en 2.10 van Verordening 384/96. Ingevolge de laattijdige mededeling van de informatie rond de productcategorisaties is het volgens haar niet onmogelijk dat de Commissie de bepalingen van de basisverordening geschonden zou kunnen hebben.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 28 oktober 2019 – zaak C-708/19 – Von Aschenbach & Voss

Uitbreiding anti-dumping recht aluminiumfolie voor huishoudelijk gebruik naar "aluminium converter foil"

Uitvoeringsverordening 2017/271. Verordening (EU) 2016/1036. Uitvoeringsverordening (EU) 2015/2384. Prejudiciële vragen:

- 1) Is artikel 1, lid 1, van uitvoeringsverordening (EU) 2017/271, ongeldig, omdat het in strijd is met artikel 13, lid 1, van verordening (EU) 2016/1036, daar dit voorschrijft het antidumpingrecht, dat krachtens uitvoeringsverordening (EU) 2015/2384, ook heeft uitgebreid tot „aluminium converter foil” (ACF) en alleen onder de voorwaarden van artikel 1, lid 4, van uitvoeringsverordening 2017/271 vrijstelling van het antidumpingrecht voor ACF toelaat?
- 2) Is artikel 1, lid 1 van uitvoeringsverordening 2017/271 ongeldig, omdat er sprake is van een kennelijk onjuiste beoordeling door de Commissie bij de vaststelling van deze verordening, daar zij haar veronderstelling dat 80 % van de onderzochte producten enigszins gewijzigde producten zijn, onvoldoende heeft gemotiveerd?
- 3) Is artikel 1, lid 1, van uitvoeringsverordening 2017/271 ongeldig, omdat er sprake is van een kennelijk onjuiste beoordeling door de Commissie bij de vaststelling van deze verordening, daar zij het eindgebruik van het ingevoerde bladaluminium in de Unie niet heeft onderzocht?

IE - Intellectuele eigendom

HvJ – ARREST – 31 oktober 2019 – zaak C-281/18 P – Repower/EUIPO – ECLI:EU:C:2019:916 – conclusie – arrest

Uniewoordmerk REPOWER – Herroepen beslissingen door EUIPO – Rechtsgrondslag

Verordening (EG) nr. 207/2009. Verordening (EU) 2015/2424. Samengevat gaat deze hogere voorziening over de rechtsgrondslag waarop de kamers van beroep van het EUIPO hun eigen beslissingen kunnen herroepen. Het geschil ontstond doordat de vereniging repowermap.org een vordering heeft ingediend tot nietigverklaring van een Uniemerken („REPOWER”) waarvan een andere onderneming (Repower AG) houdster was, en dit voor alle waren en diensten waarop de inschrijvingsaanvraag betrekking had. Aan het einde van de administratieve procedure wees de vijfde kamer van beroep van het EUIPO, bij beslissing van 8 februari 2016, de vordering tot nietigverklaring van het merk gedeeltelijk toe. Repowermap stelde tegen deze beslissing beroep in bij het Gerecht, waarop de kamer van beroep zelf (op 3 augustus 2016) haar beslissing herriep

wegens een motiveringsgebrek. De beslissing van 3 augustus 2016 werd door Repower AG aangevochten bij het Gerecht, dat dit beroep verwierp bij arrest van 21 februari 2018. Met de onderhavige hogere voorziening wordt tegen dat arrest opgekomen. Het hof overweegt dat de kamers van beroep van het EUIPO over de herroepingsbevoegdheid als bedoeld in artikel 80, lid 1, van verordening beschikken. De hogere voorziening wordt afgewezen.

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 17 oktober 2019 – zaak C-766/18 P – Foundation for the Protection of the Traditional Cheese of Cyprus named Halloumi/EUIPO – ECLI:EU:C:2019:881 – conclusie

Uniemerkt – Collectief merk – Geografische aanduiding Halloumi

Verordening (EG) nr. 207/2009. Bijlage III, punt 2.I, bij de Akte van toetreding van Kroatië tot de Europese Unie. Verordening (EU) 2017/1001. Sinds 2014 loopt de procedure voor het instellen van een beschermde herkomstaanduiding die het gebruik van de naam Halloumi voor kaas zou voorbehouden aan fabrikanten uit Cyprus, maar de Commissie heeft deze procedure tot dusver niet afgerond. Tegelijkertijd proberen Cyprus en andere entiteiten het gebruik als merk van de naam Halloumi door bepaalde ondernemingen te voorkomen. In het onderhavige geval heeft de stichting voor de bescherming van de traditionele kaas van Cyprus met de naam Halloumi HALLOUMI als collectief Uniemerkt voor kaas voor zichzelf veiliggesteld. Thans probeert zij op basis van dit merk een Bulgaarse onderneming te beletten om eveneens voor kaas een beeldmerk te verkrijgen dat het woord BBQLOUMI bevat. Het Gerecht heeft de stichting in het ongelijk gesteld. De A-G adviseert de hogere voorziening af te wijzen.

GERECHT EU – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak T-279/18 – Alliance Pharmaceuticals/EUIPO - AxiCorp (AXICORP ALLIANCE) – ECLI:EU:T:2019:752 – arrest

Uniemerkt – Oppositieprocedure – Woordmerk AXICORP ALLIANCE

Verordening (EU) 2017/1001. De beslissing van het EUIPO van 7 februari 2018 (zaak R 1473/2017-5) betreffende een oppositieprocedure tussen Alliance Pharmaceuticals Ltd en AxiCorp GmbH wordt vernietigd voor zover de kamer van beroep het bij haar ingestelde beroep heeft verworpen wat betreft de oppositiegonden van artikel 8, lid 1, onder b), en lid 5, van verordening (EU) 2017/1001 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2017 inzake het Uniemerkt. Het beroep wordt verworpen voor het overige.

GERECHT EU – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak T-601/17 – Rubik's Brand/EUIPO - Simba Toys – ECLI:EU:T:2019:765 – persbericht – arrest

Uniemerkt – Rubik's cube

Verordening 2017/1001. Sinds 1999 is de Rubik's cube ingeschreven als EU-merk. In 2006 heeft Simba Toys, een Duitse speelgoedproducent, de nietigverklaring gevraagd van het merk. Na verschillende uitspraken (Merkenbureau en Gerecht) heeft het Hof van Justitie op 10 november 2016 uiteindelijk de beslissing tot inschrijving van het merk vernietigd. Het Merkenbureau heeft daarna een nieuwe beslissing genomen. In 2017 heeft het de inschrijvingsaanvraag van Rubik's Cube afgewezen. Tegen die beslissing is Rubik's Cube in beroep gegaan bij het Gerecht van de EU, dat vandaag uitspraak heeft gedaan: het bevestigt de uitspraak van het merkenbureau, Rubik's cube kan niet worden ingeschreven als EU-merk.

- ▣ Gerecht EU houdt vervallenverklaring vormmerk Rubik's Cube in stand ([Boek9.nl](#))
- ▣ General Court confirms cancellation of EU trade mark consisting of the shape of famous Rubik's Cube ([IPKat](#))
- ▣ Geen merkenrecht puzzelkubus op grond van technisch doel ([IEF18785](#))

HvJ – OVERIG

- C-371/18 BREAKING: A-G Tanchev finds lack of intention to use a trade mark can be indicative of bad faith & insufficiently clear and precise registrations may be contrary to public policy ([IP kat](#))
- A-G HvJEU: merk mag niet nietig worden verklaard wegens onduidelijke specificatie waren en diensten ([Boek9.nl](#))
- C-514/18 P Gebruik van individueel merk als geografische oorsprongsbenaming is geen normaal gebruik ([Boek9.nl](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING - Zweden – 2 oktober 2019 – zaak C-637/19 – BY

Begrip "publiek" – Auteursrecht – Overleggen foto aan rechter

Richtlijn 2001/29. CX en BY zijn twee particulieren met elk een eigen website. CX heeft in een andere zaak als bewijsstuk een kopie van een tekstpagina met een foto van de website van BY overgelegd aan de rechter voor wie die zaak aanhangig was. BY voert in casu aan dat hij het auteursrecht heeft op de foto en heeft schadevergoeding gevorderd van CX wegens inbreuk op het auteursrecht en, subsidiair, inbreuk op de bijzondere bescherming van foto's. Heeft het begrip "publiek" een uniforme betekenis? Zo ja: behoort een rechter tot het publiek? Is het van belang dat het nationale recht bepalingen bevat op grond waarvan aan een rechter overgelegde documenten in beginsel, wanneer zij niet vertrouwelijk zijn, toegankelijk zijn voor eenieder die daarom verzoekt?

- Prejudiciële vragen: inbreuk auteursrecht door overleggen foto aan rechter ([IEF18772](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Duitsland – 21 oktober 2019 – zaak C-684/19 – mk advocaten

Onrechtmatig gebruik handelsnaam – Websites derden

Richtlijn 2008/95. Vraag is of een gedaagde die veroordeeld is voor het onrechtmatig gebruik van een handelsnaam verplicht is om enkel door hem geplaatste of verzochte vermeldingen te verwijderen, of ook een poging gedaan moet worden om vermeldingen op websites van derden te verwijderen.

LITERATUUR

Stefan Kulk en Peter Teunissen, Naar een nieuw fundament – hoe het Handvest het auteursrecht hervormt (deel 1), in: [AMI - tijdschrift voor auteurs-, media- en informatierecht 2019/4](#)

BREXIT

UK Intellectual Property Office: "Guidance on intellectual property and Brexit" ([Boek9.nl](#))

OVERIG

Prejudiciële vragen: is artistieke vrijheid een geldige reden? ([IE-forum](#))

Institutioneel

ADVIESVERZOEK – Europees Parlement – 21 oktober 2019 – A-1/19

Verdrag van Istanbul

Adviesverzoek van het Europees Parlement: (1) zijn de artikelen 82, lid 2 en 84 VWEU de juiste rechtsgrondslagen voor de sluiting namens de Unie van het Verdrag van Istanbul, en is het

noodzakelijk om de besluiten betreffende de ondertekening van het Verdrag in tweeën op te splitsen?
(2) Moet de Unie voordat zij het Verdrag kan sluiten, zich ervan verzekeren dat alle lidstaten ermee instemmen om door het Verdrag gebonden te zijn, en is een dergelijke procedure verenigbaar met de bepalingen van artikel 218, lid 6, VWEU?

IPR

HvJ – ARREST – 9 oktober 2019 – zaak C-548/18 – BGL BNP Paribas – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:848 – geen conclusie – arrest

Derdenwerking van cessie – Meervoudige cessie

Verordening (EG) nr. 593/2008 (Rome I). Het betreft een geding tussen BGL BNP Paribas, een bank met zetel in Luxemburg, en Teambank, een bank met zetel in Duitsland, over de terbeschikkingstelling van een geldbedrag dat door de curator van een schuldenares van beide instellingen bij een Duitse rechterlijke instantie in bewaring was gegeven. De schuldenares had (toekomstige) loonvorderingen eerst tot zekerheid aan Teambank gecedeerd en daarna aan BGL. Nederland, Tsjechië en Duitsland hebben schriftelijke opmerkingen ingediend.

Hof: Artikel 14 van verordening (EG) nr. 593/2008 wijst noch rechtstreeks, noch bij wijze van analogie het recht aan dat van toepassing is op de derdenwerking van een cessie van vordering in het geval van meervoudige cessie door dezelfde schuldeiser aan opeenvolgende cessionarissen.

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-208/18 – Petruchová – Tsjechië – ECLI:EU:C:2019:825 – conclusie – arrest

Begrip „consument” – Natuurlijke persoon die via een effectenmakelaarskantoor transacties verricht op de internationale wisselmarkt – Begrip „niet-professionele belegger”

Verordening (EU) nr. 1215/2012. Verordening (EG) nr. 593/2008 (Rome I). Richtlijn 2004/39/EG. In de onderhavige zaak moet het Hof het begrip „consument” in de zin van artikel 17, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 uitleggen met betrekking tot transacties die zijn verricht op de internationale valutawisselmarkt (hierna: „FOREX-markt”). De vraag waarover het Hof zich dient te buigen is of een natuurlijke persoon die handelt op de FOREX-markt, als consument in de zin van artikel 17, lid 1, van de Brussel I bis-verordening moet worden aangemerkt, dan wel, wegens de voor die handel vereiste kennis en expertise, de complexe en atypische aard van de betrokken overeenkomst en de gedragen risico's, niet als consument kan worden aangemerkt en dus buiten de werkingssfeer valt van bovenbedoelde afdeling die bescherming biedt.

Hof: Artikel 17, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 moet aldus worden uitgelegd dat een natuurlijke persoon die op grond van een met een effectenmakelaarskantoor gesloten overeenkomst, zoals een financieel contract ter verrekening van verschillen, via dat kantoor transacties verricht op de internationale wisselmarkt Forex (Foreign Exchange), als „consument” in de zin van die bepaling moet worden aangemerkt indien hij die overeenkomst niet heeft gesloten in verband met zijn bedrijfs- of beroepsmatige activiteit, wat de verwijzende rechter dient na te gaan. Voor deze kwalificatie komt in beginsel als zodanig geen relevantie toe aan factoren zoals de waarde van de transacties die worden verricht op grond van overeenkomsten zoals financiële contracten ter verrekening van verschillen, de omvang van de aan de sluiting van deze overeenkomsten verbonden risico's op financiële verliezen, de eventuele kennis of deskundigheid van de betrokken persoon op het gebied van financiële instrumenten of zijn actieve gedrag bij dergelijke transacties. Daarnaast is op die kwalificatie in beginsel als zodanig niet van invloed dat financiële instrumenten niet vallen onder artikel 6 van verordening (EG) nr. 593/2008, of dat die persoon een „niet-professionele belegger” is in de zin van artikel 4, lid 1, punt 12, van richtlijn 2004/39/EG.

- Financial expertise does not preclude qualification as consumer – CJEU in Petruchová (C-208/18) ([ECLB](#))

RECHTSPRAAK LIDSTATEN

German Federal Supreme Court awards damages for violation of a choice of court agreement ([Conflict of laws](#))

NOOT – bij prejudiciële verwijzing Hoge Raad aan HvJEU – zaak C-709/19 - Vereniging van Effectenbezitters - ECLI:NL:HR:2019:1400

Verordening Brussel I-bis (nr. 1215/2012). Collectieve actie ten behoeve van aandeelhouders met Nederlandse beleggingsrekening op de grond dat BP hen onjuist, onvolledig of misleidend heeft geïnformeerd over de olieramp uit 2010 in de Golf van Mexico. Rechtbank en hof hebben zich onbevoegd verklaard. Biedt schade op beleggingsrekening voldoende aanknopingspunten om Nederland als 'Erfolgsort' te kwalificeren? Bijzondere of bijkomende omstandigheden voor bevoegdheid Nederlandse rechter. Betekenis van de omstandigheid dat sprake is van collectieve actie op de voet van art. 3:305a BW.

- VEB v BP: locating purely financial damages in cross-border securities class actions. ([GAVL](#))

REGELGEVING EU

Rectificatie van Verordening (EU) nr. 655/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 15 mei 2014 tot vaststelling van een procedure betreffende het Europees bevel tot conservatoir beslag op bankrekeningen om de grensoverschrijdende inning van schuldvorderingen in burgerlijke en handelszaken te vergemakkelijken, *PB L 252 van 2.10.2019*

Bladzijde 82, artikel 28, lid 2, in plaats van:

"2. Indien de schuldeiser in de lidstaat van herkomst woont, geschiedt de betekening of kennisgeving volgens het recht van die lidstaat. De betekening of kennisgeving geschiedt, afhankelijk van de voorschriften in de lidstaat van herkomst, op initiatief van het uitvaardigende gerecht of de schuldeiser, uiterlijk op de derde werkdag volgend op de dag van ontvangst van de in artikel 25 bedoelde verklaring waaruit de beslaglegging blijkt."

lezen:

"2. Indien de schuldenaar in de lidstaat van herkomst woont, geschiedt de betekening of kennisgeving volgens het recht van die lidstaat. De betekening of kennisgeving geschiedt, afhankelijk van de voorschriften in de lidstaat van herkomst, op initiatief van het uitvaardigende gerecht of de schuldeiser, uiterlijk op de derde werkdag volgend op de dag van ontvangst van de in artikel 25 bedoelde verklaring waaruit de beslaglegging blijkt."

BREXIT

Some Brexit news (part III): The UK ratification of the HCCH Child Support Convention and the UK accession to the HCCH Choice of Court Convention remain suspended until 1 February 2020 ([Conflict of laws](#))

OVERIG

Just released: HCCH Documentary on the Adoption of the 2019 HCCH Judgments Convention. ([conflict of laws](#))

Kwekersrecht

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-239/18 – Saatgut-Treuhandverwaltung – Duitsland - ECLI:EU:C:2019:869 – conclusie – arrest

Communautair kwekersrecht - Plantenrassen

Verordening (EG) nr. 2100/94. Verordening (EG) nr. 1768/95. Krachtens het Unierecht kunnen rassen van botanische geslachten en soorten onder communautaire kwekersrechten vallen. Houders van die intellectuele-eigendomsrechten dienen ter compensatie van het gebruik van de beschermde

rassen een vergoeding te ontvangen. Daartoe hebben houders van rassen het recht bepaalde informatie op te vragen bij en te ontvangen van landbouwers, loonwerkers of bij het toezicht op landbouwproductie betrokken officiële instanties om hun recht op vergoeding af te dwingen. Het Hof heeft zich in de arresten Schulin en Brangewitz gebogen over het vraagstuk van het soort en bereik van de informatie die houders van beschermde rassen van respectievelijk landbouwers en loonwerkers kunnen verlangen. In de onderhavige zaak wordt het Hof gevraagd om het beeld aan te vullen met betrekking tot verzoeken van houders aan *officiële instanties*: in hoeverre kan een houder van een beschermd ras (welke soort) informatie verkrijgen van (welke) officiële instanties om zijn recht op vergoeding uit te oefenen?

Hof: Artikel 11, lid 1, van verordening (EG) nr. 1768/95 moet aldus worden uitgelegd dat houders van een communautair kwekersrecht een officiële instantie niet om informatie omtrent het gebruik van materiaal van soorten kunnen verzoeken zonder daarbij te preciseren voor welk specifiek beschermd ras om deze informatie wordt verzocht.

Landbouw en visserij (B)

**HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 – zaak C-378/18 – Westphal – Duitsland –
ECLI:EU:C:2019:832 – conclusie – arrest**

*Terugvordering van areaalsteun – Bescherming financiële belangen EU - Onjuiste informatie -
Verjaringstermijn – Terugwerkende kracht latere mildere EU sanctieregeling*

Verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95. Verordening (EEG) nr. 3887/92. Verordening (EG) nr. 2419/2001. Een Duitse landbouwer heeft in de jaren 2001 en 2002 steun voor landbouwrealen aangevraagd op grond van verordening (EG) nr. 1251/1999. Enkele maanden na zijn respectieve aanvragen ontving hij de desbetreffende betalingen. Hij zou echter onjuiste gegevens over de oppervlakte van zijn percelen hebben ingediend. Als passende sanctie voor die gedraging is besloten tot intrekking van de steunbedragen. Het geding voor de Duitse rechtbanken concentreerde zich op de verjaringstermijn die op deze feiten van toepassing is, een kwestie die verband houdt met de vraag of bepaalde Unierechtelijke bepalingen waarbij een mildere sanctieregeling is ingevoerd, terugwerkende kracht hebben ten gunste van de betrokkene.

Hof: Het in artikel 49, lid 6, van verordening (EG) nr. 2419/2001 voorziene moment waarop de verjaringstermijn aanvangt, wordt vastgesteld overeenkomstig artikel 3, lid 1, van verordening (EG, Euratom) nr. 2988/95 en komt voor voortdurende of voortgezette onregelmatigheden overeen met de dag waarop de onregelmatigheid is geëindigd.

**HvJ – ARREST – 16 oktober 2019 – zaak C-490/18 – Agrárminiszter – Hongarije –
ECLI:EU:C:2019:863 – geen conclusie – arrest**

*Gemeenschappelijk landbouwbeleid – Bijenteeltsector – Steunaanvraag – Rechtszekerheidsbeginsel
Minimumaantal bijenkolonies*

Verordening (EU) nr. 1308/2013. Gedelegeerde verordening (EU) 2015/1366. Het betreft een geding tussen SD en de minister van Landbouw betreffende het besluit van laatstgenoemde om een verzoek tot de toekenning van steun voor de aankoop van nieuwe materialen die nodig zijn voor de pastorale bijenteelt af te wijzen.

Hof: Onder voorbehoud van door de verwijzende rechter te verrichten verificaties, moeten het rechtzekerheidsbeginsel en het beginsel van bescherming van het gewettigd vertrouwen aldus worden uitgelegd dat zij zich niet verzetten tegen een nationale regeling – een krachtens artikel 55, lid 1, van verordening (EU) nr. 1308/2013 opgesteld programma voor de bijenteeltsector voor een nieuwe periode van drie jaar – die enerzijds voorwaarden voor toekenning van steun in die sector vaststelt die verschillen van die welke waren vastgesteld in voorgaande programma's, en anderzijds toestaat dat bijentelers deze steun kunnen ontvangen vanaf een datum vóór de datum van inwerkingtreding van deze regeling, indien zij voldoen aan de nieuwe voorwaarden die in laatstgenoemde regeling zijn gesteld.

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-423/18 – Südzucker – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:872 – geen conclusie – arrest

Gemeenschappelijke ordening van de markten – Suiker - Overschothefving

Verordening (EG) nr. 967/2006. Het betreft een geding tussen Südzucker AG en het hoofdkantoor van de douane over de vaststelling van de heffing op het in het verkoopseizoen 2007/2008 geproduceerde suikeroverschot.

Hof: Artikel 3, lid 2, eerste volzin, van verordening (EG) nr. 967/2006 moet aldus worden uitgelegd dat, wanneer een heffing op het suikeroverschot door de bevoegde instantie van een lidstaat binnen de in die bepaling vastgestelde termijn aan de betrokken suikerfabrikant wordt meegedeeld, die termijn in beginsel eveneens geldt voor de wijziging van een dergelijke mededeling die voortvloeit uit een controle overeenkomstig artikel 10 van verordening nr. 952/2006. Desalniettemin mag de bevoegde nationale instantie deze termijn, behoudens in geval van onachtzaamheid, overschrijden wanneer zij de suikerproductie van de betrokken onderneming niet in detail kende en deze onwetendheid redelijkerwijs aan die onderneming kan worden toegeschreven omdat die niet te goeder trouw heeft gehandeld en niet alle toepasselijke bepalingen heeft nageleefd. Het staat aan de verwijzende rechter om, in het licht van alle omstandigheden van het hoofdgeding, na te gaan of dit in dat geding het geval is.

Bij gebreke van Unierechtelijke bepalingen betreffende de termijn waarbinnen de lidstaten de suikerfabrikanten na afloop van de in artikel 3, lid 2, eerste volzin, van verordening nr. 967/2006 vastgestelde termijn een wijziging van de heffing op het geproduceerde suikeroverschot moeten meedelen, staat het aan de nationale rechter om in ieder specifiek geval en in het licht van alle omstandigheden van het hoofdgeding na te gaan of die termijn strookt met de beginselen van gelijkwaardigheid, doeltreffendheid en rechtszekerheid.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 21 oktober 2019 – zaak C-640/19 – Azienda Agricola Ambrosi Nicola Giuseppe e.a.

Melkquota – Beschermd oorsprongsbenaming

Verordening (EEG) nr. 1898/87. Verordening (EEG) nr. 1984/83. Verordening (EEG) nr. 2081/92. In het kader van de melkquotaregeling heeft de AGEA (Agenzia per le Erogazioni in Agricoltura) een aantal landbouwbedrijven verzocht een extra heffing te betalen omdat zij de individuele referentiehoeveelheden voor het melkprijsjaar 2008/2009 hadden overschreden. Verzoekers – de betrokken landbouwbedrijven – hebben bij bezwaar. Verzoekers stellen voorop dat Italië nooit hoeveelheden melk heeft geproduceerd, of had kunnen produceren, die de melkquota van dit land overschrijden. Verzoekers voeren aan dat de BOB-melkproducten (beschermd oorsprongsbenaming) niet moeten worden meegerekend bij de uitgebreide markt, omdat zij niet concurreren met vergelijkbare algemene producten.

De verwijzende rechter merkt op dat de verordeningen uitdrukkelijk verwijzen naar de “zuivelmarkt van de Gemeenschap”. Verondersteld wordt dat de markt (uitsluitend) het continent bestrijkt. Verder wordt in de overwegingen van verordening 1898/87 nergens uitdrukkelijk verwezen naar de bereiding en de verhandeling van deze producten voor export naar landen buiten de EU, maar alleen naar die op het grondgebied van de lidstaten. Ook de rechtspraak van het Hof (C-480/00 JT) lijkt uitsluitend betrekking te hebben op het lot van de producten die voor consumptie binnen de EU bestemd zijn. De verwijzende rechter trekt daaruit de conclusie dat niet is voldaan aan het juridisch-functionele vereiste om de hoeveelheden melk voor de productie van naar landen buiten de EU te exporteren kazen met een BOB in het kader van de nationale referentiehoeveelheden in aanmerking te nemen. Daarom vraagt hij het Hof om zijn uitlegging te bevestigen en, indien het Hof dat inderdaad doet, of de aldus uitgelegde bepalingen van Unierecht in de weg staan aan de nationale omzettingsregeling (en de daaropvolgende uitvoeringsbesluiten) voor zover daarin is bepaald dat deze melk wel in aanmerking wordt genomen, en niet wordt uitgesloten.

RECHTSPRAAK NL – Raad van State – 9 oktober 2019 – ECLI:NL:RVS:2019:3417

De raad van de gemeente Halderberge heeft het bestemmingsplan “Eerste herziening bestemmingsplan Buitengebied Halderberge” vastgesteld. Het bestemmingsplan maakt onder meer

de nieuwvestiging of uitbreiding van melkveehouderijen mogelijk. De Brabantse Milieufederatie vreest voor een toename van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden als gevolg van een met die nieuwvestiging of uitbreiding samenhangende toename van het weiden van vee. De RvS vernietigt het besluit tot vaststelling van het bestemmingsplan.

- Extra vee in de wei? Eerst de gevolgen onderzoeken! ([persbericht RvS](#))

REGELGEVING EU

Uitvoeringsverordening (EU) 2019/1804 van de Commissie van 28 oktober 2019 tot wijziging van Uitvoeringsverordening (EU) nr. 809/2014 wat betreft wijzigingen in steunaanvragen of betalingsaanvragen, controles in het geïntegreerd beheers- en controlesysteem en het controlesysteem voor de randvoorwaarden, [PB L 276 van 29.10.2019](#)

BREXIT

- o Kennisgeving EC met betrekking tot visserij, 18 juli 2019 ([EC](#))
- o Brief regering; Stand van zaken nationale voorbereidingen op LNV-terrein voor een no deal-Brexit ([23987 nr. 370](#))

LHBT-rechten

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 oktober 2019 – zaak C-507/18 – Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:922 – conclusie

Discriminatie homoseksuelen - Toegang tot arbeidsmarkt

Richtlijn 2000/78/EG. In een radio-uitzending in Italië verklaarde een geïnterviewde dat hij nooit homoseksuele personen zou aannemen voor zijn advocatenpraktijk of daarin nooit met homoseksuele personen zou willen samenwerken. Op dat moment was er geen sprake van een sollicitatieprocedure. Valt dit onder de werkingssfeer van de EU-richtlijn inzake gelijke behandeling arbeid en beroep? Voorts rijst de vraag of een vereniging van advocaten, gespecialiseerd in de juridische bescherming van personen met een andere seksuele geaardheid, zich automatisch kan opwerpen als vertegenwoordiger van een collectief belang en schadevergoeding kan eisen.

A-G: [informele vertaling] De gemaakte opmerkingen kunnen binnen het toepassingsbereik van artikel 3, lid 1 van richtlijn 2000/78/EG vallen aangezien daarmee de toegang tot arbeid beperkt kan worden.

Als dergelijke opmerkingen niet gemaakt worden in het kader van een sollicitatieprocedure, dan is het aan de nationale rechter vast te stellen of de toegang tot arbeid daadwerkelijk beperkt wordt gelet op de persoon die de opmerkingen heeft gemaakt, de aard, inhoud en context van de opmerkingen, alsook de mate waarin dergelijke opmerkingen mensen uit de aangesproken groep zou kunnen ontmoedigen om te solliciteren bij die werkgever.

Het verbod, op grond van artikel 2 en 3 van richtlijn 2000/78/EG, op uitlatingen die bijdragen aan directe discriminatie in verband met toegang tot de arbeidsmarkt levert geen schending op van de vrijheid van meningsuiting.

Artikel 8, lid 1 en artikel 9, lid 2 van richtlijn 2000/78/EG staan nationale regels toe die organisaties met een legitiem doel het recht geven om de naleving van de verplichtingen uit richtlijn 2000/78/EG via gerechtelijke procedures af te dwingen indien er geen individueel slachtoffer is. Het is aan de nationale wetgever om criteria vast te stellen over het legitieme doel.

OVERIG

New article on the ECHR and sexual orientation discrimination in Central and Eastern Europe ([ECHRSO](#))

Luchtvaart (c)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk en Duitsland – 18 oktober 2019 – zaken C-541/19, C-542/19 en C-661/19 – Eurowings e.a.

Luchtvaartclaim - Deelvluchten

Verordening 261/2004. De vragen gaan over een situatie waarin een reis van meer dan 1500km bestaat uit meerdere deelvluchten waarbij één deelvlucht wordt geannuleerd. Moet in dat geval voor de vaststelling van de hoogte van de compensatie de totale reis in overweging worden genomen, of slechts het deeltraject?

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 24 oktober 2019 – zaak C-687/19 – Ryanair

Aansprakelijkheid luchtvervoerders bij ongevallen – Psychisch letsel

Verordening 889/2002. Verdrag van Montreal. Verweerster is in Barcelona ingestapt voor een vlucht naar Charleroi. Zij was vergezeld door haar kind van 9 maanden oud. Het vliegtuig is in hevige turbulentie terecht gekomen, waardoor twee bemanningsleden gewond zijn geraakt. Het vliegtuig is omgeleid naar Bordeaux zodat de twee gewonden konden worden verzorgd. Het vliegtuig is uiteindelijk met vijf uur vertraging geland op Charleroi. Verweerster betoogt dat zij door die gebeurtenissen erg geschrokken is en lijdt aan een posttraumatische stresssyndroom. Zij vordert van verzoekster een vergoeding van die schade. Verzoekster overweegt dat posttraumatische stress, die door de verweerster wordt aangevoerd, geen „lichamelijk letsel” is in de zin van het Verdrag van Montreal. Vraag gaat om de kwestie of psychisch letsel ook in aanmerking komt voor vergoeding onder verordening 889/2002 en het Verdrag van Montreal.

NOOT – bij HvJ 10 juli 2019, zaak C-163/18 Aegean airlines

Luchtvaartmaatschappij hoeft ticketprijs geannuleerde pakketreis niet terug te betalen ([Dirkzwager](#))

OVERIG

Frankrijk dringt aan op Europese vliegbelasting ([Taxlive](#))

WIKI

 [Wiki luchtvaartclaims](#)

Mededinging

HvJ – ARREST – 17 oktober 2019 – zaak C-403/18 P – Alcogroup en Alcodis / Commissie – ECLI:EU:C:2019:870 – geen conclusie – arrest

Mededinging – Markt voor ethanol – Inspectiebesluit – Vertrouwelijkheid van de correspondentie tussen de advocaat en zijn cliënt

Verordening (EG) nr. 1/2003. Verzoeksters, Alcogroup en haar dochteronderneming Alcodis produceren, verwerken en verkopen ethanol die wordt gebruikt als additief bij de productie van fossiele brandstoffen of brandstof als zodanig, en ook als traditioneel ingrediënt, bijvoorbeeld bij de productie van dranken en de vervaardiging van farmaceutische, chemische en cosmetische producten. De Europese Commissie heeft inspecties verricht in de gemeenschappelijke kantoren van verzoeksters. Vijftien functionarissen zijn door de Commissie gemachtigd om deze inspectie uit te voeren en zij zijn daarbij bijgestaan door vertegenwoordigers van de Belgische mededingingsautoriteit. Na de eerste inspectie hebben verzoeksters en hun advocaten talrijke documenten en e-mails opgesteld en uitgewisseld met het oog op de verdediging van verzoeksters. Om duidelijk aan te geven dat deze documenten en e-mails onder het beroepsgeheim van de

advocaten vielen, was volgens verzoeksters in beginsel in de titel van al de uitgewisselde documenten en e-mails de vermelding ‚legally privileged‘ (beschermd door de vertrouwelijkheid van de correspondentie tussen de advocaat en zijn cliënt) aangebracht of waren deze ingedeeld in een dossier met als titel ‚Legally privileged‘. Met hun beroep hebben rekwirantes het Gerecht verzocht het tweede inspectiebesluit en de brief van 8 mei 2015 nietig te verklaren. Ter ondersteuning van dat beroep hadden zij één middel aangevoerd, dat bestond uit twee onderdelen. Het eerste onderdeel was gebaseerd op schending van het recht van rekwirantes op een eerlijk proces, dat wordt beschermd door artikel 47 EU Handvest en artikel 6 EVRM, en in het bijzonder op schending van de rechten van de verdediging, het beginsel van behoorlijk bestuur en het evenredigheidsbeginsel, alsmede de verplichting tot onpartijdig onderzoek. Het tweede onderdeel had betrekking op schending van het in artikel 7 EU Handvest en artikel 8 EVRM neergelegde recht op onschendbaarheid van de woning. Het Gerecht heeft geoordeeld dat dit beroep niet-ontvankelijk was. Met hun hogere voorziening verzoeken rekwirantes het Hof het bestreden arrest te vernietigen. Het Hof wijst de hogere voorziening af. Er zijn geen verdedigingsrechten geschonden.

EUROPESE COMMISSIE

Brussel onderzoekt kartel Franse supermarkten ([Europa-nu](#))

Milieu, natuur, duurzame energie

HvJ – ARREST – 10 oktober 2019 – zaak C-674/17 – Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola – Finland - ECLI:EU:C:2019:851 – conclusie – arrest

Habitatrichtlijn – Beheersjacht wolven

Richtlijn 92/43/EEG. Natuurbeschermingsvereniging Tapiola verzoekt de verwijzende rechter om nietigverklaring van twee besluiten waarmee het Wildcentrum voor het jachtseizoen 2015-2016 toestemming heeft verleend voor het doden van wolven in het kader van de zogeheten „beheersjacht“. Deze praktijk had voornamelijk tot doel om zo de illegale jacht terug te dringen en daarmee de staat van instandhouding van de wolvenpopulaties te verbeteren. De verwijzende rechter wenst te vernemen of en zo ja onder welke voorwaarden de lidstaten de beheersjacht mogen toestaan op grond van artikel 16, lid 1, onder e), van de habitatrichtlijn. Onder bepaalde omstandigheden is het de lidstaten op grond van deze bepaling toegestaan af te wijken van hun verplichting om het opzettelijk doden van wolven als specimens van een krachtens deze richtlijn streng beschermde soort te verbieden.

Hof: Artikel 16, lid 1, onder e), van richtlijn 92/43/EEG verzet zich ertegen dat, in het kader van de beheersjacht, die tot doel heeft de illegale jacht te bestrijden, besluiten worden vastgesteld waarbij afwijkingen worden toegestaan op het verbod op het opzettelijk doden van wolven, als bedoeld in artikel 12, lid 1, onder a), van die richtlijn juncto bijlage IV, punt a), erbij, indien:

- de met die afwijkingen nagestreefde doelstelling niet duidelijk en nauwkeurig is onderbouwd en indien, gelet op uiterst nauwkeurige wetenschappelijke gegevens, de nationale autoriteit er niet in slaagt aan te tonen dat die afwijkingen geschikt zijn om die doelstelling te bereiken;*
- niet naar behoren is aangetoond dat de doelstelling die zij nastreven niet kan worden bereikt door een andere bevredigende oplossing, aangezien het loutere bestaan van een illegale activiteit of de problemen die zij ondervinden bij de uitvoering van het toezicht daarop, in dit verband niet volstaan,*
- er geen garantie is dat de afwijkingen geen schade zullen toebrengen aan het behoud, in een gunstige staat van instandhouding, van de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied,*
- er bij het toestaan van de afwijkingen geen beoordeling is geweest van de staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soort en van de impact die de beoogde afwijking daarop kan hebben, op het niveau van het grondgebied van die lidstaat of, in voorkomend geval, op het niveau van de betrokken biogeografische regio wanneer de grenzen van die lidstaat verscheidene biogeografische regio's bestrijken, of indien het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort dit vereist en, voor zover mogelijk, op grensoverschrijdend niveau, en*

– niet is voldaan aan de voorwaarden dat op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt en vastgesteld aantal van bepaalde speciemens van de in bijlage IV bij de richtlijn genoemde soorten wordt gevangen onder strikt gecontroleerde omstandigheden, van welke voorwaarden de naleving moet worden vastgesteld, met name met betrekking tot de populatie, de staat van instandhouding en de biologische kenmerken.

Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of dit in het hoofdgeding het geval is.

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-212/18 – Prato Nevoso Termo Energy – Italië – ECLI:EU:C:2019:898 – conclusie – arrest

Afvalstoffen – Afgewerkte plantaardige olie als brandstof in warmte- en elektriciteitscentrale

Richtlijn 2008/98/EG. Richtlijn 2009/28/EG. Het betreft een geding over de afwijzing van een door de vennootschap PNTE ingediende aanvraag van een vergunning om een door haar geëxploiteerde warmte- en elektriciteitscentrale te stoken op een andere brandstof en het toen gebruikte methaangas te vervangen door een brandstof die wordt verkregen door de chemische behandeling van afgewerkte plantaardige oliën. De verwijzende rechter wil weten of artikel 6, leden 1 en 4, van richtlijn 2008/98 en artikel 13, lid 1, van richtlijn 2009/28 in de weg staan aan een nationale regeling waarbij het gebruik van een dergelijke brandstof in een inrichting die uitstoot in de atmosfeer teweegbrengt, onderworpen is aan normatieve beperkingen voor terugwinning van energie uit afvalstoffen, tenzij en totdat in een ministerieel besluit, een nationale handeling van algemene strekking, anders wordt bepaald.

Hof: Artikel 6, leden 1 en 4, van richtlijn 2008/98/EG juncto artikel 13, lid 1, van richtlijn 2009/28/EG staan niet in de weg aan een nationale regeling volgens welke een vergunningsaanvraag voor de vervanging van methaangas als energiebron voor een elektriciteitscentrale die uitstoot in de atmosfeer teweegbrengt, door een stof die voortkomt uit de chemische behandeling van afgewerkte plantaardige oliën, moet worden geweigerd op grond dat deze stof niet is opgenomen in de lijst van de daartoe toegestane categorieën van biomassa-brandstoffen en dat deze lijst slechts kan worden gewijzigd bij ministerieel besluit waarvan de vaststellingsprocedure niet is gecoördineerd met de administratieve vergunningsprocedure voor het gebruik van deze stof als brandstof, indien de lidstaat zonder een kennelijke beoordelingsfout tot de slotsom kon komen dat niet is aangetoond dat het gebruik van deze plantaardige olie in dergelijke omstandigheden aan de voorwaarden van artikel 6, lid 1, van richtlijn 2008/98 voldoet en met name dat dit gebruik geen schadelijke gevolgen voor het milieu en de menselijke gezondheid heeft. Het staat aan de verwijzende rechter om na te gaan of dit in het hoofdgeding het geval is.

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-636/18 – Commissie/Frankrijk – ECLI:EU:C:2019:900 – persbericht – geen conclusie – arrest

Inbreukprocedure – Overschrijding NO2 limiet

Richtlijn 2008/50/EG. Frankrijk is de verplichtingen die op haar rusten niet nagekomen door systematisch en voortdurend sinds 2010 de NO2 limiet te overschrijden. [vrij vertaald; arrest alleen beschikbaar in het Frans]

HvJ – CONCLUSIE A-G KOKOTT – 17 oktober 2019 – zaak C-592/18 – Darie – Nederland – CBb – ECLI:EU:C:2019:880 – conclusie

Begrip "biociden"

Verordening (EU) nr. 528/2012. Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven stelt het Hof vragen over het begrip "biociden" in verordening 528/2012. Het College vraagt of het begrip ook ziet op middelen die mede bestaan uit een of meer bacteriesoorten, enzymen of andere bestanddelen, gesteld dat zij vanwege hun specifieke werkwijze niet direct inwerking hebben op het schadelijke organisme waarvoor zij bestemd zijn, maar op het ontstaan respectievelijk in stand houden van de mogelijke leefomgeving van dat schadelijke organisme.

A-G: Artikel 3, lid 1, onder a), van verordening (EU) nr. 528/2012 moet aldus worden uitgelegd dat het begrip 'biocide' ook ziet op middelen die mede bestaan uit een of meer bacteriesoorten, enzymen

of andere bestanddelen, gesteld dat zij vanwege hun specifieke werkwijze niet direct inwerking hebben op het schadelijke organisme waarvoor zij bestemd zijn, maar op het ontstaan respectievelijk in stand houden van de mogelijke leefomgeving van dat schadelijke organisme, mits deze inwerking niet louter fysiek of mechanisch van aard is.

Noch het feit dat de situatie waarin een zodanig middel wordt aangewend vrij is van het schadelijke organisme, noch de termijn waarbinnen de inwerking plaatsvindt, is relevant voor de toepassing van artikel 3, lid 1, onder a), van verordening (EU) nr. 528/2012.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Oostenrijk – 2 oktober 2019 – zaak C-629/19 – Sappi Austria Produktion et Wasserverband "Region Gratkorn-Gratwein"*

Begrip 'afvalstof' – Zuiveringsslib – Opwekking energie

Richtlijn 2008/98. De vragen gaan over de uitleg van het begrip 'afvalstof'. Het gaat om een besluit dat zuiveringsslib afkomstig uit een afvalwaterinstallatie wordt aanmerkt als afvalstof terwijl dit gebruikt wordt ter opwekking van energie voor een fabriek. Ook moet worden bepaald of de vermenging van een afvalstof met andere stoffen moet worden aangemerkt als afvalstof.

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië – 14 oktober 2019 – zaak C-617/19 – Granarolo*

ETS-vergunning – Warmtekrachtinstallatie – Begrip "installatie – Begrip "activiteiten die technisch in verband staan"

Richtlijn 2003/87/EG. Leidraad van de Europese Commissie van 18 maart 2010, „Guidance on interpretation of Annex I of the EU ETS Directive”. Leidraad „Guidance document no. 6. Verzoeker, Granarolo is een vennootschap die werkzaam is in de levensmiddelensector, te weten verse melk en de productie en distributie van zuivelproducten. Granarolo heeft een fabriek met een warmtecentrale voor de productie van de voor haar verwerkingsprocessen benodigde warmte waarvoor zij een ETS-vergunning heeft. Daarnaast geldt voor deze fabriek de regeling voor kleine emittenten met het oog op de monitoring en bewaking van de CO₂-uitstoot. Granarolo S.p.A. heeft de fabriek na het installeren van een warmtekrachtinstallatie, overgedragen aan vennootschap E.On. en het ETS-comité verzocht om de ETS vergunning te wijzigen en de toegestane emissies opnieuw vast te stellen, door de emissiebron betreffende de warmtekrachtinstallatie uit deze vergunning te verwijderen en van de berekening van de CO₂-emissie van Granarolo uit te sluiten. Bij besluit 6-06-2018 heeft het ETS-comité dit verzoek evenwel afgewezen op grond dat de warmtekrachtinstallatie weliswaar was overgedragen, maar er tussen deze installatie en de fabriek van Granarolo hoe dan ook een zodanige functionele interconnectie bestond dat de warmtekrachtinstallatie bij de ETS-vergunning niet buiten beschouwing kon worden gelaten. Granarolo heeft tegen dit besluit beroep ingesteld en is o.a. van mening dat dat het ETS-comité ten onrechte de hele productielocatie van Pasturago di Vernate, die de fabriek van verzoekster en de aan E.On overgedragen warmtekrachtinstallatie omvat, als één installatie heeft aangemerkt, en heeft geoordeeld dat er een functionele interconnectie tussen de fabriek en de installatie bestaat.

De verwijzende rechter vraagt zich af of het begrip "installatie" uit artikel 3 onder e) van richtlijn 2003/87/EG aldus moet worden uitgelegd dat het ook een geval omvat als in de onderhavige zaak aan de orde is en of er sprake kan zijn van activiteiten die "technisch in verband staan" als er tussen de warmtekrachtinstallatie en een fabriek een zodanige verbinding bestaat dat deze fabriek haar activiteiten ook kan voortzetten indien de energievoorziening wordt onderbroken of de warmtekrachtinstallatie niet of niet goed werkt.

REGELGEVING NL

Wet van 2 oktober 2019 tot wijziging van de Wet milieubeheer ten behoeve van de implementatie van Richtlijn (EU) 2018/410 van het Europees Parlement en de Raad van 14 maart 2018 tot wijziging van Richtlijn 2003/87/EG ter bevordering van kosteneffectieve emissiereducties en koolstofarme investeringen en van Besluit (EU) 2015/1814 (PbEU L 76), Staatsblad 2019, 317

RAAD

- Raad zet standpunt EU uiteen voor VN-klimaatconferentie in Santiago de Chile (CoP25) ([Raad](#))
- 8e milieuoactieprogramma - Raad neemt conclusies aan ([Raad](#))
- The Council adopts conclusions on the circular economy ([Raad](#))

KAMERSTUKKEN

- Scenario's voor uitspraak Europees Hof op prejudiciële vragen PAS ([overheid.nl](#))
- Kamerbrief Stand van zaken stikstofproblematiek ([Omgevingsweb](#))

OVERIG

Nederland haalt de biodiversiteitsdoelen in 2020 niet ([Omgevingsweb](#))

Nationaliteit

LITERATUUR

Ulli d'Oliveira, Tjebbes en aanhangend nat: Brexit: Nationaliteitsrecht van de lidstaten ingekaderd door Unierechtelijke beginselen, in: [NJB 2019/2265](#)

Ne bis in idem (B – S)

EHRM – ARREST – 7 oktober 2019 - Korneyeva t. Rusland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 3\)](#) - [72051/17](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD007205117](#)

Één proces-verbaal en twee boetes – Ne bis in idem

Artikel 6 EVRM. Klagster is in twee afzonderlijke vonnissen schuldig verklaard voor het deelnemen aan de demonstratie en het niet naleven van het politiebevel om te stoppen met de demonstratie. Klagster krijgt twee geldboetes en gaat in hoger beroep. Zij stelt tweemaal voor hetzelfde feit te zijn veroordeeld. In hoger beroep zijn de zaken wederom afzonderlijk behandeld en is zij voor beiden zaken (separaat) veroordeeld. EHRM: nu één proces-verbaal met dezelfde gedraging heeft geleid tot twee aparte procedures en twee veroordelingen is er sprake van ne bis in idem. Schending artikel 6 EVRM.

Overlevering en uitlevering (s)

HvJ – ARREST – 9 oktober 2019 – zaak C-489/19 PPU – NJ – Duitsland – [ECLI:EU:C:2019:849](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

EAB – Openbaar Ministerie

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Het Kammergericht Berlin, dat een verzoek op grond van een Europees aanhoudingsbevel behandelt, stelt het Hof vragen over het vereiste van onafhankelijkheid van de instantie die het bevel uitvoert, in het licht van eerdere rechtspraak van het Hof (zaken C 508/18 en C 82/19 PPU). In deze zaak gaat het om een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd door het Openbaar Ministerie van Wenen, maar dat is getoetst door een rechter.

Hof: Onder het begrip „Europees aanhoudingsbevel” van artikel 1, lid 1, van kaderbesluit 2002/584/JBZ valt ook een Europees aanhoudingsbevel dat is uitgevaardigd door het openbaar ministerie van een lidstaat, zelfs al loopt dit openbaar ministerie het risico dat het bij de uitvoering van dit aanhoudingsbevel direct of indirect wordt aangestuurd door of specifieke instructies ontvangt van de uitvoerende macht, zoals een minister van Justitie, voor zover het voornoemde

aanhoudingsbevel, om door het betrokken openbaar ministerie te kunnen worden toegezonden, moet worden goedgekeurd door een rechter die toegang heeft tot het hele strafdossier waarin eventuele aanwijzingen of instructies van de uitvoerende macht zijn opgenomen en die op onafhankelijke en objectieve wijze de voorwaarden voor de uitvaardiging en de evenredigheid van dat aanhoudingsbevel controleert en aldus een autonome beslissing vaststelt waarin de definitieve vorm ervan wordt vastgelegd.

HvJ – ARREST – 15 oktober 2019 – zaak C-128/18 – Dorobantu – Grote Kamer – Duitsland – ECLI:EU:C:2019:857 – conclusie – arrest

EAB – Detentieomstandigheden - Verbod van onmenselijke of vernederende behandelingen

Kaderbesluit 2002/584/JBZ. Artikel 4 EU Handvest. Een Duitse rechter moet oordelen over de toelaatbaarheid van de overlevering van Dorobantu aan de Roemeense rechterlijke autoriteit, die een Europees aanhoudingsbevel heeft uitgevaardigd, in eerste instantie met het oog op strafvervolgning en in tweede instantie met het oog op de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf. De Duitse rechter verlangt van het Hof met name een precisering van de intensiteit van de controle die hij moet verrichten om te beoordelen, in het licht van eerdere rechtspraak van het Hof, of er een reëel gevaar bestaat dat de betrokkene wegens de omstandigheden van zijn detentie in Roemenië onmenselijk of vernederend zal worden behandeld, alsmede van de verschillende factoren en criteria die bij die beoordeling in aanmerking moeten worden genomen.

Hof: Artikel 1, lid 3, van kaderbesluit 2002/584/JBZ, gelezen in samenhang met artikel 4 EU Handvest moet aldus worden uitgelegd dat een uitvoerende rechterlijke autoriteit die beschikt over objectieve, betrouwbare, nauwkeurige en naar behoren bijgewerkte gegevens waaruit blijkt dat de detentieomstandigheden in de penitentiaire inrichtingen van de uitvaardigende lidstaat structurele of fundamentele gebreken vertonen, bij de beoordeling of er zwaarwegende en op feiten berustende gronden zijn om aan te nemen dat er een reëel gevaar is dat de persoon tegen wie een Europees aanhoudingsbevel is uitgevaardigd, na zijn overlevering aan die lidstaat wordt onderworpen aan een onmenselijke of vernederende behandeling in de zin van dat artikel 4, rekening moet houden met alle relevante materiële aspecten van de detentieomstandigheden in de penitentiaire inrichting waarin deze persoon naar concreet voornemen zal worden geplaatst, zoals de beschikbare persoonlijke ruimte per gedetineerde in een cel van die inrichting, de hygiëne en de bewegingsvrijheid van de gedetineerde binnen de inrichting. Deze beoordeling is niet beperkt tot een toetsing van evidente gebreken. Met het oog op die beoordeling moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit bij de uitvaardigende rechterlijke autoriteit de gegevens opvragen die zij noodzakelijk acht en moet zij, bij gebreke van nauwkeurige gegevens die erop wijzen dat de detentieomstandigheden in strijd zijn met artikel 4 van het Handvest van de grondrechten, in beginsel afgaan op de garanties van deze autoriteit.

Met betrekking tot, met name, de beschikbare persoonlijke ruimte per gedetineerde moet de uitvoerende rechterlijke autoriteit, bij gebreke van minimumvoorschriften in het geldende recht van de Unie, de minimumeisen in aanmerking nemen die voortvloeien uit artikel 3 EVRM, zoals uitgelegd door het EHRM. Hoewel de ruimte die in beslag wordt genomen door de sanitaire infrastructuur bij de berekening van deze beschikbare ruimte niet mag worden meegenomen, moet de ruimte die wordt ingenomen door de meubels wel worden meegerekend. Gedetineerden moeten niettemin de mogelijkheid behouden om zich normaal in de cel te bewegen.

De uitvoerende rechterlijke autoriteit mag niet uitsluiten dat er een reëel gevaar is van onmenselijke of vernederende behandeling op de enkele grond dat de betrokkene in de uitvaardigende lidstaat beschikt over een beroepsweg waarmee hij kan opkomen tegen zijn detentieomstandigheden of dat er in die lidstaat wettelijke of structurele maatregelen bestaan om het toezicht op de detentieomstandigheden te versterken.

Door deze autoriteit vastgestelde zwaarwegende en op feiten berustende gronden om aan te nemen dat de betrokkene na zijn overlevering een dergelijk gevaar loopt vanwege de detentieomstandigheden in de penitentiaire inrichting waarin hij naar concreet voornemen zal worden geplaatst, mogen met het oog op de beslissing over een dergelijke overlevering niet worden afgewogen tegen de doeltreffendheid van de justitiële samenwerking in strafzaken of tegen de beginselen van wederzijds vertrouwen en wederzijdse erkenning.

- Plot twist? Case C-128/18 Dorobantu: detention conditions and the applicability of the ECHR in the EU legal order ([EU law analysis](#))
- Case C-128/18 Dorobantu – the Aftermath of Aranyosi and Căldăraru ([European law blog](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije – 17 oktober 2019 – zaak C-649/19 – Spetsializirana prokuratura

EAB - Recht op informatie in strafprocedures – Inhoudelijke wijzigingen van een EAB

Richtlijn 2012/13 () en kaderbesluit 2002/584 (EAB). De vragen gaan o.a. over de rechten van een beklaagde die op grond van een EAB is aangehouden. Kan hij zich beroepen op de rechten in richtlijn 2012/13? Ook worden er vragen gesteld over inhoudelijke wijzigingen van een EAB.

LITERATUUR

Mr. dr. J.W. van der Hulst, 'De uitleg van het begrip rechterlijke autoriteit bij de uitvoering van een Europees arrestatiebevel', *NtER* 2019-5-6, p. 158-165

OVERIG

Europees recht moet leidend zijn bij Europese aanhoudingsbevelen ([NJB](#))

Prejudiciële procedure HvJ

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 1 oktober 2019 – zaak C-274/14 – Banco de Santander – Grote Kamer – Spanje - ECLI:EU:C:2019:802 – conclusie

Ontvankelijkheid van de prejudiciële verwijzing – Definitie „rechterlijke instantie” – Onafhankelijkheid

Artikel 267 VWEU. Artikel 19, lid 2, VEU. Artikel 47 EU Handvest. Artikel 19, lid 2, VEU bepaalt dat de rechters en de advocaten-generaal van het Hof „worden gekozen uit personen die alle waarborgen voor onafhankelijkheid bieden”. Artikel 47 EU Handvest waarborgt een doeltreffende voorziening in rechte en behandeling van rechtszaken door een „onafhankelijk en onpartijdig gerecht”. In lijn met deze ontwikkelingen van het Verdrag en het Handvest heeft het Hof vervolgens een indrukwekkende rechtspraak ontwikkeld over de vereisten inzake onafhankelijkheid van de rechterlijke macht. Een groot deel van deze hedendaagse rechtspraak is door het Hof samengevat in het arrest van 27 februari 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, zaak C-64/16. In dat arrest benadrukt het Hof dat de onafhankelijkheid van de nationale rechterlijke instanties essentieel is „voor de goede werking van het stelsel van rechterlijke samenwerking die gestalte krijgt in het in artikel 267 VWEU neergelegde mechanisme van de prejudiciële verwijzing”. Het begrip onafhankelijkheid veronderstelt met name dat de instantie haar rechtsprekende taken volledig autonoom uitoefent, zonder enig hiërarchisch verband en zonder aan wie dan ook ondergeschikt te zijn of van waar dan ook bevelen of instructies te ontvangen, en aldus beschermd is tegen tussenkomsten of druk van buitenaf die de onafhankelijkheid van de oordeelsvorming van haar leden in aan hen voorgelegde geschillen in gevaar zouden kunnen brengen [...]. Net zoals de onafzetbaarheid van de leden van de betrokken instantie (zie met name arrest van 19 september 2006, Wilson, C-506/04, EU:C:2006:587, punt 51), is de ontvangst door deze leden van een bezoldiging die qua omvang evenredig is aan het belang van de functies die zij uitoefenen, een aan de rechterlijke onafhankelijkheid inherente waarborg.

Voor het Hof is momenteel slechts één kwestie aan de orde, namelijk of het centraal gerecht in economische en bestuurszaken (hierna: TEAC) een „rechterlijke instantie” is in de zin van artikel 267 VWEU. In zijn prejudiciële verwijzing stelt de TEAC dat de gerechten in economische en bestuurszaken rechterlijke instanties zijn in de zin van artikel 267 VWEU omdat zij voldoen aan de in de rechtspraak van het Hof gestelde voorwaarden. Volgens de TEAC vindt dit standpunt steun in het arrest van 21 maart 2000, Gabalfrisa e.a. (C-110/98–C-147/98). Dit alles doet vervolgens de centrale vraag rijzen of het arrest van 21 maart 2000, Gabalfrisa e.a. (C-110/98–C-147/98), geldig blijft in het licht van de ontwikkelingen die zich in de rechtspraak van het Hof hebben voorgedaan sinds dat arrest is gewezen.

De A-G geeft het Hof in overweging te oordelen dat het niet bevoegd is om kennis te nemen van het ingediende verzoek om een prejudiciële beslissing. Volgens de A-G voldoet de TEAC niet aan de vereisten inzake onafhankelijkheid die noodzakelijk zijn om dit gerecht als een „rechterlijke instantie” in de zin van artikel 267 VWEU te kunnen aanmerken. Bovendien zou de motivering van het arrest van 21 maart 2000, Gabalfrisa e.a. (C-110/98–C-147/98) niet meer gevolgd mogen worden.

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad - 1 oktober 2019 - [ECLI:NL:PHR:2019:970](#)

Daadwerkelijke deelname aan het politieverhoor door een advocaat – Klacht over niet stellen prejudiciële vragen

Samenvatting onder: [Strafrecht](#)

LITERATUUR

Rob van Gestel & Jurgen de Poorter, Rechterlijke dialoog of LAT relatie? Prejudiciële vragen van tien hoogste bestuursrechters aan het Europees Hof van Justitie, in: [NJB 2019/1747](#)

WIKI

 [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#)

Privacy en persoonsgegevens

HvJ – ARREST – 3 oktober 2019 - A. e.a. – zaak C-70/18 - Nederland – [Raad van State](#) - [ECLI:EU:C:2019:823](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)

Associatieovereenkomst EEG-Turkije - Biometrische gegevens van Turkse onderdanen - Privacy

Samenvatting onder: [asiel en migratie](#)

HvJ – ARREST – 1 oktober 2019 – zaak C-673/17 – Planet49 – **Grote Kamer – [ECLI:EU:C:2019:801](#) – [persbericht](#) – [conclusie](#) – [arrest](#)**

AVG - Cookies - Toestemming - Standaard aangevinkt selectievakje onvoldoende

Richtlijn 95/46/EG. Richtlijn 2002/58/EG. Verordening (EU) 2016/679 (AVG). Om te kunnen deelnemen aan een door Planet49 georganiseerde loterij werd een internetgebruiker geconfronteerd met twee selectievakjes die moesten worden aangevinkt of uitgevinkt voordat hij op de deelnameknop kon klikken. Door middel van het ene selectievakje diende de gebruiker te aanvaarden dat hij kon worden benaderd door een reeks bedrijven met reclameaanbiedingen; door middel van het andere selectievakje diende de gebruiker in te stemmen met het plaatsen van cookies op zijn computer. Wat zijn precies de vereisten voor de vrijelijk te geven geïnformeerde toestemming? Is er een verschil met betrekking tot de (enkele) verwerking van persoonsgegevens en de opslag van en de toegang tot cookies? Een Duitse consumentenorganisatie vraagt zich af of er sprake is van een daadwerkelijke toestemming als een gebruiker toestemming verleent voor het gebruik van cookies door middel van een vooraf ingesteld selectievakje dat moet worden gedeactiveerd ingeval toestemming wordt geweigerd. Strookt deze praktijk met de algemene verordening gegevensbescherming? Moet bovendien informatie worden verstrekt over hoe lang de cookies actief blijven en of derden toegang tot de cookies hebben?

Hof: Artikel 2, onder f), en artikel 5, lid 3, van richtlijn 2002/58/EG, gelezen in samenhang met artikel 2, onder h), van richtlijn 95/46/EG, alsmede met artikel 4, punt 11, en artikel 6, lid 1, onder a), van verordening (EU) 2016/679, moeten aldus worden uitgelegd dat de in deze bepalingen bedoelde toestemming niet rechtsgeldig is verleend wanneer de opslag van informatie door middel van cookies of de toegang tot reeds op de eindapparatuur van de gebruiker van een website opgeslagen informatie via cookies wordt toegestaan door middel van een standaard aangevinkt selectievakje dat deze gebruiker moet uitvinken ingeval hij weigert zijn toestemming te geven.

Artikel 2, onder f), en artikel 5, lid 3, van richtlijn 2002/58, gelezen in samenhang met artikel 2, onder h), van richtlijn 95/46 alsmede met artikel 4, punt 11, en artikel 6, lid 1, onder a), van verordening 2016/679, moeten niet verschillend worden uitgelegd naargelang de informatie die is opgeslagen in de eindapparatuur van de gebruiker van een website of daaruit is opgevraagd, al dan niet bestaat in persoonsgegevens in de zin van richtlijn 95/46 en verordening 2016/679.

Artikel 5, lid 3, van richtlijn 2002/58, moet aldus worden uitgelegd dat de aanbieder van diensten de gebruiker van een website onder meer moet informeren over de vraag hoelang de cookies actief blijven en of derden al dan niet toegang tot de cookies kunnen hebben.

- 📌 Standaard aangevinkt selectievakje geen rechtsgeldige toestemming voor gebruik cookies ([Boek9.nl](#))
- 📌 HvJ EU: voor plaatsen cookies is actieve toestemming van internetgebruikers vereist ([IT2885](#))
- 📌 EU-Hof: plaatsen van 'cookies' door websites vereist actieve toestemming van de bezoeker ([ECER](#))
- 📌 CJEU confirms stricter requirements for valid cookie consent - case C-673/17 Planet49 ([ECLB](#))
- 📌 The CJEU rules on consent to cookies under data protection law ([EU law analysis](#))
- 📌 Planet49 CJEU Judgment brings some 'Cookie Consent' Certainty to Planet Online Tracking ([European law blog](#))
- 📌 CJEU declares pre-checked boxes for cookie consent illegal: *Planet49* ([Law&religion UK](#))
- 📌 Voor het plaatsen van cookies is de actieve toestemming van de internetgebruikers vereist ([Privacyweb](#))

PREJUDICIËLE VERWIJZING – België – 31 oktober 2019 – [zaak C-645/19 - Facebook Ireland e.a.](#)*

One-stop-shop-mechanisme – Toezichthoudende autoriteit – Grensoverschrijdende verwerking

Verordening 2016/679. De vragen gaan over het one-stop-shop-mechanisme van de AVG. De vraag is onder andere of een toezichthoudende autoriteit die volgens de nationale wetgeving de bevoegdheid heeft om tegen inbreuken van de AVG op te komen, deze bevoegdheid kan uitoefenen in verband met een grensoverschrijdende verwerking als zij niet de leidende toezichthoudende autoriteit is.

RECHTSPRAAK NL – Rechtbank Amsterdam – 2 september 2019 – [ECLI:NL:RBAMS:2019:6490](#)

Schadevergoeding aan werknemer voor schending AVG

Verordening 2016/679. Uitkeringsinstantie UVW moet een werknemster 250 euro schadevergoeding betalen omdat het onterecht informatie met de nieuwe werkgever van de werknemster deelde over haar eerdere burn-out. Dat is in strijd met de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG).

- 📌 Immateriële schadevergoeding voor werknemer wegens schending AVG ([Privacyweb](#))

In Nederland is dit de tweede keer dat in een civielrechtelijke zaak een vergoeding voor immateriële schade wordt toegekend aan een natuurlijk persoon, vanwege een inbreuk op het recht op bescherming van persoonsgegevens en het recht op de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer.

NOOT – bij HvJ 24 september 2019, [zaak C-507/17 Google](#)

- AVG biedt voorlopig geen recht op wereldwijde vergetelheid, in: [Privacyrecht 2019/181](#)
- Google: forget the right to be forgotten – here come class actions ([Panopticon](#))
- Implementing the right to erasure: the judgment of the EU Court of Justice in *Google v CNIL* ([Renforce](#))

REGELGEVING NL

TK Advies OM - Invoeringswet herziening tenuitvoerlegging strafrechtelijke beslissingen [zie pagina 3 over de AVG en doelbinding] (overheid.nl)

KAMERSTUKKEN

BNC fiche - Mededeling gegevensbeschermingsregels, COM(2019) 374 final ([Kamerstuk 22112, nr. 2830](#))

HvJ - INTERNE VOORSCHRIFTEN

Besluit van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 1 oktober 2019 tot vaststelling van interne voorschriften betreffende de beperking van bepaalde rechten van de betrokkenen op het gebied van de verwerking van persoonsgegevens wanneer het Hof van Justitie van de Europese Unie niet als rechtsprekende instantie optreedt, *PB L 261 van 14.10.2019*

LITERATUUR

Bart Custers & Mark Leiser, Persoonsgegevens in het strafrecht; Weeffouten in EU-Richtlijn 2016/680 leiden tot praktische problemen, in: *NJB 2019, afl. 34*

BLOGS

- Misbruik van het recht op inzage uit de AVG ([Banning](#))
- Uitgelicht: Reikwijdte van het inzagerecht ([CMS](#))
- Misbruik van recht: Wbp/AVG anders dan Wob?, [Burgerlijk procesrecht, 2019/309](#)
- De digitale werkwijzen van de ACM en de AFM bekeken met een AVG-bril ([BijzonderStrafrecht](#))
- Blog - Facial recognition: A solution in search of a problem? ([EDPS](#))

OVERIG

- GDPR gids voor werkgevers over het verzamelen van LGBT+ data ([NJB](#))
- Top Belgian Court to Submit 10 Questions to the CJEU On Privacy Related Legislation ([Liberties.eu](#))

WIKI

- 🔗 [Wiki AVG](#)

Procesrecht en recht op een eerlijk proces – bestuursrecht

EHRM – ARREST – 17 oktober 2019 – Polyakh e.a. t. Oekraïne – persbericht – arrest (niveau 2) – [58812/15](#) – [53217/16](#) – [59099/16](#) – [23231/18](#) – [47749/18](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1017JUD005881215](#)

Schending 6 EVRM redelijke termijn

Artikel 6 EVRM. In 2014 is in de Oekraïne, na het vertrek van president Yanukovych, een nieuwe wet ingevoerd. Op grond van deze wet konden ambtenaren die bepaalde posities hadden bekleed in de periode van het presidentschap van Yanukovych of overigens binnen de communistische partij worden ontslagen. Klagers zijn op grond van deze wet ontslagen. Klagers hebben vervolgens in de Oekraïne een procedure aangespannen om in hun functies te worden hersteld. Deze procedure duurt inmiddels viereneenhalf jaar en is nog steeds niet afgerond. Het hof is van oordeel dat hier sprake is van schending van de redelijke termijn in de zin van artikel 6 EVRM, de overschrijding van de

redelijke termijn is niet aan klagers te wijten en er zijn geen argumenten gegeven die de overschrijding van de redelijke termijn rechtvaardigen.

Het hof is tevens van oordeel dat sprake is van schending van artikel 8 EVRM nu de ambtenaren voor een periode van 10 jaar uit hun functie zijn gezet en hun namen in een publiek register zijn gepubliceerd, zonder dat een grondig onderzoek is gedaan naar de rol die zij daadwerkelijk hebben gespeeld.

HvJ – ARREST – 16 oktober 2019 – zaak C-189/18 – Glencore Agriculture Hungary – Hongarije – ECLI:EU:C:2019:861 – conclusie – arrest

Fraude – Toegang tot het dossier – Beginsel van hoor en wederhoor

Samenvatting onder: Belastingen, btw

Procesrecht en recht op eerlijk proces – civiel

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 – Nikolyan t. Armenië – persbericht – arrest (niveau 2) – 74438/14 – ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD007443814

Recht op neutrale voogd bij rechtsonbevoegdheid – Onbekwaam verklaring kan alleen op basis van recente rapporten

Artikel 6 EVRM. Artikel 8 EVRM. Klager wilde scheiden en verzocht in 2012 de rechtbank te beslissen dat zijn ex-vrouw uit de gezamenlijke woning moest vertrekken. Zijn ex-vrouw had intussen met hun zoon klager onbekwaam laten verklaren op grond van een psychische stoornis. Zijn zoon werd, ondanks een conflictueuze relatie, de voogd van klager. De zoon heeft de rechtbank als de voogd van klager verzocht de echtscheidings- en ontruimingsprocedure te beëindigen. De rechtbank heeft dit verzoek in 2014 ingewilligd omdat volgens nationaal recht de onbekwaam verklaarde (ic klager) geen rechtsbevoegdheid meer heeft. Klager kon niet zijn rechtsbevoegdheid laten herstellen en de echtscheiding doorzetten.

EHRM: Klager had het recht op een onafhankelijke voogd. Nu dit niet het geval was, had de rechtbank moeten onderzoeken of het verzoek van de voogd, ic de zoon van klager tot intrekken van de echtscheidingsprocedure wel in het belang van klager was. Dit onderzoek heeft niet plaatsgevonden. Bovendien is de onbekwaam verklaring gebaseerd op één psychologisch rapport dat ten tijde van de beslissing 14 maanden oud was, hetgeen zijn recht op privéleven te veel heeft beperkt. Schending artikel 6 en 8 EVRM.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 1 oktober 2019 – Carrefour Frankrijk t. Frankrijk – persbericht – beslissing (niveau 2) – 37858/14 – ECLI:CE:ECHR:2019:1001DEC003785814

Klacht over opgelegde boete – Fusie – van het bedrijf Carrefour France over een boete voor daden van Carrefour hypermarchés France – Niet-ontvankelijk

Artikel 6 EVRM. Carrefour hypermarchés France werd ervan verdacht voordelen te krijgen van een aantal van zijn leveranciers, die duidelijk onevenredig waren met betrekking tot de geleverde diensten. Terwijl deze procedure nog aanhangig was voor de civiele rechter, is Carrefour France – de klagende onderneming – overgegaan tot ontbinding zonder liquidatie van Carrefour hypermarchés France. Na haar ontbinding werd Carrefour hypermarchés France overgenomen door klager, inclusief de overdracht van de activiteiten van Carrefour hypermarchés France met alle activa en bijbehorende schulden. Klager was destijds de enige aandeelhouder van Carrefour hypermarchés France.

Het Hof merkt op dat Carrefour hypermarchés France na de fusie ophield te bestaan voor juridische doeleinden, maar dat de activiteiten van de onderneming niettemin zijn voortgezet via klager. Klager is onderworpen aan alle lopende contracten van Carrefour hypermarchés France, en is de werkgever geworden van het personeel. Het Hof oordeelt dat de nationale veroordeling van klager om de boete te betalen voor de handelspraktijken van Carrefour hypermarchés France gebaseerd is op het civiele

recht, namelijk het beginsel van economische en operationele continuïteit van een onderneming, en daarmee heeft de nationale rechter zich gehouden aan de regel dat een straf enkel kan worden opgelegd aan de dader en niet aan derden. Op grond daarvan is de klacht ongegrond.

EHRM – ONTVANKELIJKHEIDSBESLISSING – 1 oktober 2019 – Ilinca t. Roemenië – persbericht – beslissing (niveau 3) – 50882/15 – ECLI:CE:ECHR:2019:1001DEC005088215

Eerlijk proces - Klacht over intrekking wapenvergunning niet-ontvankelijk omdat besluit niet in beslissende mate op geheime informatie was gebaseerd Artikel 6 EVRM. De vergunning voor wapenbezit van klager werd in 2013 ingetrokken omdat hij onder meer een gevaar zou zijn voor de openbare orde. Zijn beroep tegen dit besluit werd ongegrond verklaard. In hoger beroep wees de rechter op overtredingen voor o.a. verstoring van de openbare orde en onfatsoenlijk gedrag en op een geheim politiememorandum dat de vuurwapen autoriteit had ingebracht. Die informatie werd als bewijs geaccepteerd, maar werd niet verstrekt aan klager vanwege de vertrouwelijkheid ervan.

EHRM: De nationale rechter is inhoudelijk ingegaan op de vraag of klager een gevaar was voor de openbare orde, waardoor de intrekking van de vergunning gerechtvaardigd was. Uitsluitend het politiememorandum was niet verstrekt aan klager vanwege de vertrouwelijke aard ervan. Deze was echter niet beslissend voor de beslissing om het beroep ongegrond te verklaren. Klacht kennelijk ongegrond en daarom niet-ontvankelijk.

Procesrecht en recht op eerlijk proces – strafrecht

EHRM – ARREST – 10 oktober 2019 – Batiashvili t. Georgië – persbericht – arrest (niveau 2) – 8284/07 – ECLI:CE:ECHR:2019:1010JUD000828407

Eerlijk proces - Gemanipuleerd tapgesprek op televisie uitgezonden voorafgaand aan strafvervolging

Artikel 6 EVRM. Klager werd vervolgd omdat hij een militaire groep zou hebben geholpen met een rebellieopstand. Deze vervolging is gevolgd nadat een telefoongesprek tussen klager en de leider van de militaire groep was getapt en op televisie uitgezonden. Verschillende politieke figuren hebben publiekelijk gesteld dat de schuld van klager onomstotelijk vaststond. Klager heeft vier maanden in voorlopige hechtenis doorgebracht en is veroordeeld.

EHRM: Klager heeft steeds gesteld dat het tapgesprek was gemanipuleerd gelet op het feit dat cruciale delen van het gesprek waren weggelaten. De staat heeft hierover verschillende, inconsistente standpunten ingenomen. Het Hof gaat ervanuit dat sprake is geweest van de gestelde manipulatie. Het tapgesprek werd door de televisie uitgezonden vier dagen voordat klager werd vervolgd en gearresteerd. Het gedrag van de vervolgende instanties, die ten onrechte een verdenking creëerden door bewijs te manipuleren en te verspreiden voorafgaand aan vervolging, heeft een aanzienlijke impact op de situatie van klager gehad. Schending van artikel 6, tweede lid.

RECHTSPRAAK NL – Hoge Raad - 30 oktober 2019 - ECLI:NL:HR:2019:1635 - ECLI:NL:PHR:2019:951

Klacht over de overschrijding van de redelijke termijn – Prejudiciële adviesprocedure EHRM

Artikel 6 EVRM. Artikel 13 EVRM. Protocol no. 16 EVRM. Poging tot doodslag door met een mes in de borststreek te steken, art. 287 Sr. Middelen m.b.t. vaststellingen hof inzake een getuigenverklaring, vordering b.p. en schending inzake termijn. De AG gaat naar aanleiding van een voorwaardelijk verzoek om op grond van het per 1 juni 2019 in werking getreden 16e Protocol prejudicieel advies ('advisory opinion') bij het EHRM in te winnen, in op de vraag of in het licht van artikel 6 en 13 EVRM gezegd kan worden dat een verdachte onvoldoende belang heeft bij een klacht over de overschrijding van de redelijke termijn. Daarbij wordt stilgestaan bij de achtergrond van de prejudiciële adviesprocedure en de betekenis hiervan voor de cassatierechtspraak. De AG ziet geen aanleiding om het EHRM om advies te vragen en adviseert gezien art. 80a RO het cassatieberoep niet-ontvankelijk te verklaren.

- Kan zaak op de voet van art. 80a RO worden afgedaan als in de schriftuur wordt verzocht een prejudicieel advies te vragen aan het EHRM? (Bijzonder strafrecht)

EHRM – ARREST – 22 oktober 2019 – Deli t. Moldavië - persbericht – arrest (niveau 2) – 42010/06 - ECLI:CE:ECHR:2019:1022JUD004201006

Onpartijdigheid van Moldavische rechter in het geding door de opgeworpen bezwaren van een advocaat.

Artikel 6 EVRM. De onderhavige zaak betreft enerzijds een vermeend geschil tussen een advocaat en een rechter tijdens een hoorzitting waardoor bij de advocaat angst is ontstaan dat de rechter vooringenomen was jegens hem en zijn cliënt. Tijdens een rechtszaak waarin hij een cliënt bijstond, werd zijn cliënt geïntimideerd door de advocaat van de andere partij en toen de advocaat probeerde in te grijpen, was de rechter beledigend, werd dreigend en beschuldigde hem van minachting van het hof. Voorts was in het proces-verbaal van de zitting te lezen dat de advocaat de advocaat van de andere partij had beledigd en zich storend gedroeg. De advocaat was het niet eens met dit proces-verbaal omdat het niet volledig was, nu de rechter de griffier had opgedragen het geschil niet op papier te zetten. Op deze bezwaren kwam nimmer een reactie. Anderzijds was er de stelling van de rechter dat hij de orde probeerde te handhaven in de rechtszaal na de storende onderbreking van de advocaat.

Klager, de advocaat, klaagt tevergeefs bij de nationale gerechten voor zijn veroordeling voor minachting van het hof.

Het Hof vindt in het bijzonder dat voor een onafhankelijke waarnemer er legitieme zorgen waren voor wat betreft de rechterlijke onpartijdigheid. De nationale gerechten hadden klagers beschuldigingen ten aanzien van de vooringenomenheid als geheel verworpen zonder enig onderzoek naar of verificatie van de feiten. Voorts was er sprake van een procedurele tekortkoming omdat de rechter zowel de plek van de rechter als de openbaar aanklager had vervuld bij de veroordeling van de verdachte voor minachting van het hof.

Ten slotte oordeelt het Hof ook dat het gerechtshof die de zaak met betrekking tot de veroordeling van klager onderzocht heeft gefaald om klager behoorlijk op te roepen, terwijl de aard van het misdrijf en de beschuldigingen jegens de rechter vereisten hem in persoon te horen. Het Hof acht artikel 6 EVRM unaniem geschonden.

OVERIG

Hungarian absurdity: Homeless people in handcuffs vs. human rights (fair trials)

Psychiatrische patiënten

EHRM – ARREST – 1 oktober 2019 - Savran t. Denemarken - persbericht - arrest (niveau 2) - 57467/15 - ECLI:CE:ECHR:2019:1001JUD005746715

Samenvatting onder: Asiel en migratie

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 - Nikolyan t. Armenië – persbericht – arrest (niveau 2) - 74438/14 - ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD007443814

Samenvatting onder: Procesrecht en recht op eerlijk proces - civiel

Recht op leven

BLOG

- Turkey, Aggression, and the Right to Life Under the ECHR: A Reaction to Professor Haque's Post (EJILTalk)

- o Turkey, Aggression, and the Right to Life Under the ECHR ([EJILTalk](#))

Rechtsstaat

HvJ – CONCLUSIE A-G HOGAN – 1 oktober 2019 – zaak C-274/14 – Banco de Santander – Grote Kamer – Spanje - ECLI:EU:C:2019:802 – [conclusie](#)

Ontvankelijkheid van de prejudiciële verwijzing – Definitie ‚rechterlijke instantie‘ – Onafhankelijkheid

Samenvatting onder: [Prejudiciële procedure HvJ](#)

OVERIG

- o Should the EU sanction its Member States for breaches of rule of law and human rights? Part 2: The Application of Ordinary EU law ([EU law analysis](#))
- o NVvR waarschuwt voor te grote invloed minister bij verplaatsing rechtszaken ([NJB](#))
- o CJEU Hearing Puts Focus on the Stigmatisation of Hungarian NGOs ([liberties](#))
- o HFHR Report: Poland Threatening Human Rights Protections ([liberties](#))
- o So Why Don't We Just Call the Whole Rule of Law Thing Off, Then? ([Verfassungsblog](#))

Richtlijnen

LITERATUUR

Sacha Prechal, Richtlijnen: 25 jaar later, in: [Ars Aequi 2019, oktober](#)

Staatssteun

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Italië - 14 oktober 2019 - [zaak C-608/19 – INAIL*](#)

De minimus - Cumulering

Verordening (EG) nr. 1407/2013. Is het voor de aanvragende onderneming die wegens cumulering met eerder toegekende steun het plafond overschrijdt, mogelijk om de financiering te verlagen (door het project te wijzigen) dan wel (gedeeltelijk) van eerdere, eventueel reeds ontvangen steun af te zien, om onder het steunplafond te blijven? Gelden deze mogelijkheden ook als zij niet uitdrukkelijk in de nationale regeling en/of de openbare aankondiging zijn vermeld?

NOOT – bij Gerecht EU 24 september 2019, [gevoegde zaken T-760/15 en T-636/16 Nederland/Commissie en Starbucks en Starbucks Manufacturing Emea/Commissie](#)

Starbucks-zaak is tik op de vingers van de Europese Commissie ([Taxlive](#))

De door de Belastingdienst afgegeven verrekenprijruling (APA) aan een Nederlands onderdeel van Starbucks is onlangs door [het Gerecht van de Europese Unie \(EU\)](#) niet bestempeld als ongeoorloofde staatssteun (..).

Strafrecht

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 – Fleischner t. Duitsland – persbericht – arrest (niveau 3) – 61985/12 – ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD006198512

Onschuldpresumptie - Civiele aansprakelijkheid voor ontvoering na beëindiging strafvervolgung wegens gezondheidsproblemen

Artikel 6 EVRM. Klager is vervolgd voor ontvoering, maar die vervolging is geëindigd omdat klager niet in staat zou zijn terecht te staan. De medeverdachten zijn wel voor de ontvoering veroordeeld. In een civiele procedure heeft de rechter, op basis van een strafvonnis van een medeverdachte, vastgesteld dat onder meer klager zich schuldig had gemaakt aan ontvoering en hiervoor aansprakelijk was jegens het slachtoffer.

EHRM: Klager heeft bij de civiele rechter voornamelijk gewezen op zijn gezondheidstoestand en verzocht om beëindiging van de procedure. Hij is nauwelijks op de inhoudelijke gronden van de zaak ingegaan en heeft niet verzocht om het horen van getuigen of om andere bewijsstukken te voegen. Hij heeft daarom niet volledig gebruik gemaakt van de mogelijkheden om zijn argumenten naar voren te brengen. Geen schending van artikel 6, eerste lid, EVRM.

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-324/17 – Gavanozov – Bulgarije – ECLI:EU:C:2019:892 – conclusie – arrest

Justitiële samenwerking in strafzaken – Europees onderzoeksbevel – Procedures en waarborgen in de uitvaardigende lidstaat

Richtlijn 2014/41/EU. Omdat de onderzoeksmaatregelen tot bewijsgaring in strafzaken die de bevoegde autoriteiten vorderen, bijzonder ingrijpend kunnen zijn, aangezien zij een inbreuk op het recht op eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van de betrokken personen kunnen vormen, dient de Uniewetgeving absoluut een evenwicht te zoeken tussen doeltreffendheid en snelheid van de onderzoeksprocedures, enerzijds, en bescherming van de rechten van bij die onderzoeksmaatregelen betrokken personen, anderzijds. Met de onderhavige zaak wordt het Hof voor het eerst verzocht om uitlegging van richtlijn 2014/41, maar bovenal biedt deze zaak het Hof de gelegenheid om stelling te nemen met betrekking tot dit delicate maar primordiale evenwicht. De prejudiciële vragen hebben in wezen derhalve betrekking op artikel 14 van deze richtlijn en de rechtsmiddelen waarmee kan worden opgekomen tegen de materiële gronden van de onderzoeksmaatregelen die zijn aangegeven in de rechterlijke beslissing waarbij een EOB wordt uitgevaardigd.

Hof: Artikel 5, lid 1, van richtlijn 2014/41/EU, gelezen in samenhang met deel J van het in bijlage A bij die richtlijn bedoelde formulier, moet aldus worden uitgelegd dat de rechterlijke autoriteit van een lidstaat bij het uitvaardigen van een Europees onderzoeksbevel in dit deel geen omschrijving hoeft op te nemen van de rechtsmiddelen die in voorkomend geval in zijn lidstaat tegen het uitvaardigen van een dergelijk bevel kunnen worden ingesteld.

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad - 1 oktober 2019 - ECLI:NL:PHR:2019:970

Daadwerkelijke deelname aan het politieverhoor door een advocaat – Klacht over niet stellen prejudiciële vragen

Richtlijn 2013/48/EU. Klacht wegens het niet stellen van prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie over de betekenis van "daadwerkelijke deelname" aan het politieverhoor door een advocaat als bedoeld in art. 3, derde lid onder b, van de Richtlijn 2013/48/EU. Vergt "daadwerkelijke deelname" inzage en/of afschrift van het complete strafdossier voorafgaand aan de eerste inhoudelijke verhoren bij de politie en vergt dit de beschikking over voor de verdachte ontlastende informatie ten aanzien van de formele beschuldiging door de politie? Plv. AG bespreekt ook art. 28d Sv [verhoorbijstand] en 'Besluit inrichting en orde politieverhoor. Klacht faalt. Overige klachten: art. 81 RO.

RECHTSPRAAK NL – Parket bij de Hoge Raad - 1 oktober 2019 - [ECLI:NL:PHR:2019:961](#)

EU-Rechtshulpovereenkomst - Verzending van gerechtelijke stukken

Artikel 5 EU-Rechtshulpovereenkomst. Artikel 6 EVRM. Conclusie AG, naar aanleiding van een te laat ingediend cassatieschriftuur, over de vraag of uitreiking van de aanzegging ex art. 435.1 Sv aan de in Spanje woonachtige verdachte door rechtstreekse verzending per post (art. 588.2 Sv) in overeenstemming is met artikel 5 van de EU-Rechtshulpovereenkomst. De AG adviseert de HR het cassatieberoep niet-ontvankelijk te verklaren. De AG merkt in dit verband op dat uit ECLI:NL:HR:2012:BX4491 volgt dat verzending van gerechtelijke stukken per post niet aangetekend behoeft te geschieden (opdat men een track-and-trace code kan ontvangen) en dat de stelling dat verdachte de aanzegging niet heeft ontvangen niet met feitelijke gegevens wordt gestaafd (vgl. ECLI:NL:HR:2019:17). Het arrest 'Maresti tegen Kroatië', waarin EHRM op grond van de bijzondere omstandigheden van het geval oordeelde dat de niet-ontvankelijkheidsbeslissing op louter de formele grond dat het herzieningsverzoek niet binnen de termijn was ingediend, strijd opleverde met artikel 6 EVRM, leidt volgens de AG niet tot een ander oordeel. Tot slot bestaat er volgens de AG geen onduidelijkheid over de strekking van artikel 5 EU-rechtshulpovereenkomst zodat er ook geen aanleiding is om, zoals wordt verzocht, op dit punt prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie EU.

REGELGEVING NL

Besluit (EU) 2019/1798 van het Europees Parlement en de Raad van 14 oktober 2019 tot benoeming van de Europese hoofdaanklager van het Europees Openbaar Ministerie, *PB L 274 van 28.10.2019*

OVERIG

- Laura Codruța Kövesi wordt eerste Europees Hoofdaanklager ([ECER](#))
- Law Shopping in Relation to Data Processing in the Context of Employment: The Dark Side of the EU System for Criminal Judicial Cooperation? ([Conflict of laws](#))
- How an EU Directive on Access to a Lawyer Became a Weapon for Secret Arrests ([Verfassungsblog](#))

Terrorisme en witwassen (s)

PREJUDICIËLE VERWIJZING – Bulgarije - 1 oktober 2019 – [zaak C-544/19 - ECOTEX*](#)

Voorkomen terrorisme en witwassen – Maximum betaling in contanten - Dividenden

Richtlijn 2015/849. Artikel 63 VWEU. Tijdens een aandeelhoudersvergadering van "Ecotex Bulgaria" is besloten om de enige aandeelhouder (een Griekse onderdaan) dividenden uit te keren ter waarde van een totaalbedrag van 100.000 BGN. Ter uitvoering van dat besluit betaalde de vennootschap de enige aandeelhouder een bedrag van 95.000 BGN verdeeld over negen betalingen van 10.000 BGN en één betaling van 5.000 BGN. Bij een belastingcontrole is vastgesteld dat de betalingen van 10.000 BGN een overtreding vormen van artikel 3, lid 1, punt 1 van de Bulgaarse wet ter beperking van betalingen in contanten. Deze bepaling verbiedt betalingen in contanten "van 10 000 BGN of meer". Op elk van de betalingen werd een vastgestelde financiële sanctie opgelegd ten hoogte van 50% van de totale waarde van die bedragen.

De prejudiciële vragen moeten duidelijkheid verschaffen inzake de beperking van betalingen in contanten in de nationale wet (ZOPB), wanneer deze wegens de onduidelijkheid ervan eveneens de uitkering van een dividend omvat, en daarmee een verkapt beperking vormt van het vrije kapitaal- en betalingsverkeer in de zin van artikel 63 VWEU. Verder rijst de vraag of het aan de lidstaten is gelaten om de drempelwaarde voor betalingen in contanten vast te stellen op een lager bedrag dan 10.000 EUR. Ook moet worden bepaald of het geoorloofd is om alle (strafbare) financiële gebeurtenissen te voorzien van een financiële sanctie met een vaste hoogte van 50%, met het oog op de evenredigheid van de straf en of het verbod voor rechters om de sanctie te matigen tot een bedrag onder 50% een schending vormt van het beginsel van een doeltreffende rechterlijke toetsing.

Toegang tot documenten (B)

HvJ – CONCLUSIE A-G PIKAMÄE – 2 oktober 2019 – zaak C-442/18 P – ECB/Espírito Santo Financial – ECLI:EU:C:2019:811 – [conclusie](#)

Toegang tot documenten - ECB

Besluit ECB/2004/2. Besluit 2004/258. Protocol nr. 4 statuten ESCB en ECB. De ECB heeft om vernietiging verzocht van het arrest waarbij het Gerecht nietig heeft verklaard het besluit van de ECB van 1 april 2015 houdende gedeeltelijke weigering van toegang tot bepaalde documenten betreffende het besluit van de ECB van 1 augustus 2014, voor zover dat betrekking had op het bedrag van het krediet dat is vermeld in de uittreksels van de notulen waarin het besluit van de raad van bestuur van de ECB van 28 juli 2014 is vastgelegd, alsmede op de in de voorstellen van de directie van de ECB van 28 juli en 1 augustus 2014 onleesbaar gemaakte informatie.

A-G: geeft het hof in overweging het arrest van het Gerecht te vernietigen voor zover het Gerecht daarbij nietig heeft verklaard het besluit van de ECB van 1 april 2015 houdende gedeeltelijke weigering van toegang tot bepaalde documenten betreffende het besluit van de ECB van 1 augustus 2014 met betrekking tot Banco Espírito Santo SA voor zover zij daarbij de toegang heeft geweigerd tot het bedrag van het krediet dat is vermeld in de uittreksels van de notulen houdende het besluit van de raad van bestuur van 28 juli 2014, en het verzoek betreffende de weigering van de ECB om het bedrag van het krediet dat is vermeld in de uittreksels van de notulen houdende het besluit van de raad van bestuur van de ECB van 28 juli 2014 openbaar te maken, af te wijzen.

Verkiezingen en kiesrecht

EHRM – ARREST – 29 oktober 2019 - Baralija t. Bosnië Herzegovina – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [30100/18](#) - ECLI:CE:ECHR:2019:1029JUD003010018

Schending van artikel 1 van Protocol nr. 12 bij het EVRM – verkiezingen of gekozen worden niet mogelijk

Artikel 1, Protocol no. 12 EVRM. Voor klagster, een lokale politica wonende in Mostar (Bosnië Herzegovina) is het niet mogelijk om aan verkiezingen deel te nemen en/of te stemmen in het kader van lokale verkiezingen.

De autoriteiten hebben gefaald een uitspraak van het constitutionele hof te implementeren op grond waarvan maatregelen moesten worden genomen om lokale verkiezingen in Mostar mogelijk te maken. Sinds 2008 zijn er geen lokale verkiezingen meer gehouden in Mostar en de stad wordt sinds 2012 geregeerd door een burgemeester zonder dat daarvoor een democratisch mandaat is. Deze handwijze is in strijd met de regels van de rechtsstaat, aldus het hof. Het hof gaat niet mee met het standpunt van de autoriteiten dat het uitstellen van de implementatie van de betreffende uitspraak wordt gerechtvaardigd vanwege de moeilijkheden om tot een lange termijn en effectieve oplossing voor de lokale politiek te komen om daarmee vrede en dialoog tussen de verschillende etnische groepen in Mostar te garanderen.

De Staat is te kort geschoten in de nakoming van zijn verplichting om maatregelen te nemen om te voorkomen dat klagster wordt gediscrimineerd vanwege haar woonplaats en verkiezingen te organiseren in Mostar. Derhalve is sprake van schending van artikel 1 van Protocol nr. 12 bij het EVRM.

Vervoer (B)

HvJ – ARREST – 24 oktober 2019 – zaak C-515/18 – Autorità Garante della Concorrenza e del Mercato – ECLI:EU:C:2019:893 – [geen conclusie](#) – [arrest](#)

Spoorvervoer – Openbaredienstcontracten – Onderhandse gunning

Verordening (EG) nr. 1370/2007. Verordening (EEG) nr. 1191/69. Verordening (EEG) nr. 1107/70.

Hof: Artikel 7, leden 2 en 4, van verordening (EG) nr. 1370/2007 moet aldus worden uitgelegd dat de bevoegde nationale instanties die voornemens zijn een openbaardienstcontract voor personenvervoer per spoor onderhands te gunnen, niet verplicht zijn om ten eerste alle nodige informatie bekend te maken of mee te delen aan de geïnteresseerde marktdeelnemers opdat deze een voldoende gedetailleerde inschrijving kunnen opstellen die het voorwerp kan uitmaken van een vergelijkende beoordeling, en om ten tweede over te gaan tot een dergelijke vergelijkende beoordeling van alle inschrijvingen die zij na de bekendmaking van die informatie eventueel hebben ontvangen.

RAAD

Veiliger wegen - EU versterkt regels voor beheer van weginfrastructuur ([Raad](#))

BREXIT

Kennisgeving EC over EU-regels op het gebied van Tachografen in het wegvervoer, 22 juli 2019 ([EC](#))

Vrijheid van meningsuiting, persvrijheid en smaad

EHRM – ARREST – 3 oktober 2019 – Pastörs t. Duitsland – [persbericht](#) – [arrest \(niveau 2\)](#) – [55225/14](#) – [ECLI:CE:ECHR:2019:1003JUD005522514](#)

Ontkenning holocaust niet beschermd door artikel 10 EVRM vrijheid van meningsuiting.

Artikel 10 EVRM. Klager is in Duitsland veroordeeld voor door hem gedane uitlatingen betreffende de ontkenning van de Holocaust. Klager stelt dat deze veroordeling in strijd is met artikel 10 EVRM, vrijheid van meningsuiting.

Het hof overweegt dat klager bewust onjuiste uitlatingen heeft gedaan om de joodse bevolking zwart te maken. Dergelijke uitingen vallen niet onder de vrijheid van meningsuiting nu de deze botsen met de waarden van het EVRM.

- 📌 Holocaust denial in a parliamentary speech: criminal conviction not a breach of Article 10 ([UK human rights blog](#))

EHRM – ARREST – 8 oktober 2019 - Szurovecz t. Hongarije – [persbericht](#) - [arrest \(niveau 2\)](#) - [15428/16](#) - [ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD001542816](#)

Weigeren toegang van journalisten tot opvangcentrum voor asielzoekers – Schending artikel 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. Klager heeft een verzoek ingediend bij de immigratieautoriteiten om als journalist voor een internetnieuwsportaal, toegang te krijgen tot het Debrecen opvangcentrum om een artikel te schrijven over de levensomstandigheden van asielzoekers. Hij gaf aan dat hij alleen foto's zou maken van degenen die vooraf toestemming hadden gegeven en indien nodig een schriftelijke bevestiging van hen zou verkrijgen. Zijn verzoek is echter afgewezen vanwege de privacy en de veiligheid van asielzoekers. Veel van de asielzoekers in opvangcentra zijn gevlucht voor een vorm van vervolging en zouden daarom in gevaar kunnen worden gebracht. Klager heeft om gerechtelijke toetsing verzocht, zonder succes.

De inmenging van de overheid is rechtmatig geweest en het doel ervan, het beschermen van het privéleven van asielzoekers, is legitiem volgens het Hof. Het Hof oordeelt echter dat de redenen voor een dergelijke beperking van klagers vrijheid van meningsuiting, hoewel relevant, niet toereikend waren. Het hof merkt daartoe op dat de rapportage over de levensomstandigheden in het AZC, bedoeld was om te rapporteren over een kwestie van openbaar belang. Ten tweede hebben noch de nationale autoriteiten, noch de regering, aangegeven hoe de veiligheid van asielzoekers in de praktijk precies in gevaar zou kunnen komen, vooral als het onderzoek alleen met hun toestemming plaats zou vinden. Ten slotte zijn de rechterlijke instanties er niet in geslaagd een evenwicht te vinden tussen de verschillende belangen, aangezien de beslissing om toegang te weigeren niet onderworpen

was aan rechterlijke toetsing. Bovendien, gelet op het belang in een democratische samenleving om verslag uit te brengen over een kwestie van aanzienlijk openbaar belang, namelijk de vluchtelingen crisis in Hongarije, heeft het besluit van de autoriteiten om toegang te weigeren helemaal geen rekening gehouden met het belang van klager als journalist bij het uitvoeren van onderzoek of het belang van het publiek om dergelijke informatie te ontvangen. Hieruit volgt dat artikel 10 is geschonden.

B Journalists Cannot be Barred from Hungarian Refugee Camps (liberties)

EHRM – ARREST – 8 oktober 2019 – L.P. en Carvalho t. Portugal – persbericht – arrest (niveau 2) – 24845/13 – 49103/15 – ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD002484513

Meningsuiting – Advocaten veroordeeld tot schadevergoedingen aan rechters na geuite kritiek

Artikel 10 EVRM. De eerste klager, L.P., had als advocaat bij de Raad voor de Rechtspraak een klacht ingediend tegen een rechter, waarbij hij onder meer stelde dat hij 'een sfeer van grote vertrouwdeheid' had opgemerkt tussen de rechter en de advocaat van de tegenpartij. Nadat de Raad besloot niet te handelen naar aanleiding van de klacht, diende de rechter een klacht in wegens smaad. Klager moest € 5.000,00 schadevergoeding aan de rechter betalen.

De tweede klager, Carvalho, had als advocaat namens twee cliënten een strafrechtelijke en een civiele aanklacht ingediend wegens smaad en etnische discriminatie tegen een andere rechter, vanwege opmerkingen in het vonnis. Nadat de klacht kennelijk ongegrond was verklaard, begon de rechter een civiele procedure. De tweede klager moest € 10.000,00 schadevergoeding betalen.

EHRM: De klachten van L.P. behelsden het soort kritiek dat een rechter kan verwachten in het uitoefenen van zijn taken. Carvalho had slechts zijn cliënten bijgestaan en hun wens om de rechter te dagvaarden vanwege smaad en discriminatie uitgevoerd. Advocaten dwingen de verzoeken van cliënten te weigeren raakt aan het recht van ieder individu op toegang tot een rechter. Schending van artikel 10 EVRM.

EHRM – ARREST – 8 oktober 2019 – Margulev t. Rusland – persbericht – arrest (niveau 2) – 15449/09 – ECLI:CE:ECHR:2019:1008JUD001544909

Persvrijheid – Laster – Schending artikel 10 EVRM

Artikel 10 EVRM. Klager is voorzitter van een NGO met als doelstelling het behoud van een historisch pand net buiten Moskou. In 2007 zijn kritische uitlatingen van klager rondom de restauratie van het pand, welke restauratie werd gefinancierd door de gemeenteraad van Moskou, gepubliceerd in de krant.

De gemeenteraad heeft vervolgens een procedure tegen de krant aangespannen wegens laster. Klager heeft zich in deze procedure als derde gevoegd. De rechter heeft vervolgens geoordeeld dat inderdaad sprake was van laster nu de uitlatingen niet waren onderbouwd. Klager klaagt nu bij het hof dat de rechtelijke vaststelling dat sprake is van laster een disproportionele inbreuk op zijn vrijheid van meningsuiting is.

Het hof oordeelt dat de inbreuk op de vrijheid van meningsuiting die hier is gemaakt wegens de veroordeling wegens laster niet noodzakelijk was in een democratische samenleving en derhalve sprake is van een schending van artikel 10 EVRM. De nationale rechter heeft geen volledige belangenafweging gemaakt en onvoldoende onderbouwd waarom de inbreuk op artikel 10 EVRM in dit geval gerechtvaardigd zou zijn.

EHRM – ARREST – 10 oktober 2019 – Lewit t. Oostenrijk – persbericht – arrest (niveau 2) – 4782/18 – ECLI:CE:ECHR:2019:1010JUD000478218

Onderzoeksplicht bij klacht smaad

Artikel 8 EVRM. Klager is een 96-jarige overlevende van de Holocaust. Een rechts tijdschrift schreef dat de overlevenden van concentratiekamp Mauthausen (o.a.) massamoordenaars waren. Klager klaagt hierover. De rechtbank heeft geconcludeerd dat klager niet bevoegd was om de zaak aan te brengen omdat er een groot aantal mensen zijn bevrijd en klager bovendien niet met naam was

genoemd in het artikel, zodat hij niet persoonlijk beïnvloed/geraakt kon zijn door de gepubliceerde uitspraken.

EHRM: De rechtbank heeft niet de kern van de klacht behandeld, maar alleen overwogen dat klager niet bevoegd was. De rechtbank heeft miskend dat er, zoveel jaar na dato, niet zoveel overlevenden meer in leven waren. De rechtbank had dit moeten onderzoeken. Nu dit niet is gedaan, is er sprake van een procedurele schending van artikel 8 EVRM.

EHRM - ARREST – 29 oktober 2019 - Hatice Coban t. Turkije – persbericht - arrest (niveau 2) - 36226/11 - ECLI:CE:ECHR:2019:1029JUD003622611

Vrijheid van meningsuiting

Artikel 10 EVRM. De Turkse verzoekster Çoban is strafrechtelijk veroordeeld vanwege het verspreiden van propaganda ten gunste van een terroristische organisatie en vanwege een toespraak die zij had gehouden. Het EHRM herhaalde dat de procedurele waarborgen en de belangenafweging die in acht moeten worden genomen bij een inperking van de vrijheid van meningsuiting. Voorts oordeelde het EHRM dat de Turkse gerechten deze procedurele waarborgen niet in acht hadden genomen door onder meer niet in te gaan op het door verzoekster aangedragen bewijsmateriaal noch op de door haar aangevoerde argumenten. Het EHRM nam een schending van artikel 10 EVRM aan.

HvJ – CONCLUSIE A-G SHARPSTON – 31 oktober 2019 – zaak C-507/18 – Associazione Avvocatura per i diritti LGBTI – **Grote Kamer – ECLI:EU:C:2019:922 – conclusie**

Discriminatie homoseksuelen - Toegang tot arbeidsmarkt

Samenvatting onder: LHBT-rechten

NOOT – bij EHRM 23 juli 2019, Gürbüz en Bayar t. Turkije

ECtHR engages in dangerous “triple pirouette” to find criminal prosecution for media coverage of PKK statements did not violate Article 10 (strasbourgobservers)

OVERIG

Police Lawsuit Threatens Freedom of Expression in Belgium (liberties)

Deel II - Algemeen

Algemeen

BENOEMING - president van het Gerecht

Tijdens hun vergadering van 27 september 2019 hebben de rechters van het Gerecht overeenkomstig artikel 9, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering rechter Marc van der Woude verkozen tot president van het Gerecht voor de periode van 27 september 2019 tot en met 31 augustus 2022, *PB C 363 van 28.10.2019*

- 🔗 [Nederlander Marc van der Woude voorzitter EU-Gerecht \(ECER\)](#)

OVERIG

- Nederlands Juristenblad, Kroniek van het Europees materieel recht, [NJB 2019/2168](#)
- Uitstel benoeming nieuwe Commissie na tegenslag in het Europees Parlement ([ECER](#))
- Het Europees scorebord voor justitie stelsels 2019 (EJS) [Kamerstuk 22112, nr. 2823](#)
- Review of Thomas Horsley's "The Court of Justice of the European Union as an Institutional Actor: Judicial Lawmaking and its Limits" (CUP 2018) ([European law blog](#))

Cursus en opleiding

Dit overzicht staat ook op de [Wikipagina Cursus en opleiding Europees en Internationaal recht](#)

Datum	Onderwerp	Titel
e-learning	EU Handvest	Toepasselijkheid van EU Grondrechten Digitale zelfstudiemodule over artikel 51 EU Handvest van de Grondrechten, SSR
e-learning	straf	The European Arrest Warrant: 10 Key Questions for Defence Counsel, specialised e-learning course, ERA
e-learning	ie	How to make the best use of the case law of the CJEU on EU copyright in your legal practice? Ten questions on European copyright law, ERA
e-learning	algemeen	The Preliminary Reference Procedure before the CJEU, ERA
podcast	aanbesteding	EJTN podcast: EU Public Procurement Law training for judges podcast series, March 5-6, 2015 - filmed at The Academy of European Law (ERA), Trier
podcast	milieu & natuur	EJTN podcast: Seminar on Access to Courts in Environmental Law Matters (seminar van 7 oktober 2013)
webcollege	algemeen	Gratis webcolleges EU-recht beschikbaar op MIJN SSR: Webcolleges EU en haar invloed op het Nederlandse rechtssysteem

Datum	Onderwerp	Titel
webcollege	asiel & migratie	SSR webcollege 'Procedurerichtlijn, het rechterlijk toetsingskader
webcollege	erfrecht	Europese erfrechtverordening, via SSR.nl (alléén voor de rechtspraak)
webcollege	EVRM	Gratis webcollege door docenten Prof. mr. Egbert Myjer en Prof. mr. Martin Kuijter over het EVRM
15 nov 2019	GRONDRECHTEN	The Horizontal Effect of Fundamental Rights in the European Union: A Constitutional Analysis, College Building City, University of London
28 nov 2019	ALGEMEEN	ECER bijeenkomst: De belofte van Lissabon, 10 jaar later
3 dec 2019	ASIEL & MIGRATIE	Bijeenkomst Werkgroep Rechtsbijstand in Vreemdelingenzaken (WRV), Amersfoort, 12.30-17.30 uur Op de WRV-bijeenkomst wordt plenair aandacht besteed aan de Europese actualiteiten en het belang voor de Nederlandse rechtspraak. Daarnaast zijn er twee workshops naar keuze te volgen
26 en 27 april 2020	FISCAAL	SAVE THE DATE: European Tax Judges Conference in Cologne, Further informations will follow via www.eutjc.eu

Nieuwsbrieven

Algemeen

- [Nieuwsbrief van de persafdeling van het EU-Hof \(ECER website\)](#)
- [EUR-Alert jurisprudentienieuwsbrief van het Belgische GCE-netwerk \(INTRO\)](#)
- [Brussels law societies](#)
- [Information note ECHR](#)

Bestuursrecht

- [Jurisprudentienieuwsbrief bestuursrecht Landelijk Bureau Vakinhoud rechtspraak](#)

Dataproductie

- [European data protection supervisor \(EDPS\) nieuwsbrief](#)

Vreemdelingenrecht

- [EASO \(European asylum support office\)](#)
- [Centrum voor Migratierecht van de Radboud Universiteit Nijmegen: CJEU Overview of judgments and pending cases:](#)
[NEMIS: newsletter on European migration issues:](#)
[NEAIS: newsletter on European asylum issues:](#)

NL zaken bij het HvJEU

Dit overzicht staat ook op de Wiki [Prejudiciële procedure bij het Hof van Justitie EU](#).

Arresten en conclusies

Zaak-nr.	Naam	NL rechter	NL Prejudiciële verwijzing	Conclusie HvJ	Arrest HvJ	Einduitspraak
C-70/18	A.	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2018:347	Conclusie 2.5.19 ECLI:EU:C:2019:361 (e-justice)	Arrest 3.10.19 ECLI:EU:C:2019:823	
C-592/18	Darie BV	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:500	Conclusie 17.10.19		
C-341/18	J. e.a.	RvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Conclusie 17.10.19		

Prejudiciële verwijzingen

datum	Instantie	ECLI-nummer	onderwerp	zaak nr.	naam	Conclusie/ arrest
25.9.19	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2019:3262	Detentie; onrechtmatig verblijf			
20.9.19	HR	ECLI:NL:HR:2019:1400	IPR	C-709/19	Vereniging van Effectenbezitters	
19.9.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:7062	Huurrecht ; Consumenten; oneerlijk beding			
4.9.19	Raad van State	ECLI:NL:RVS:2019:3053	Asiel en migratie; vreemdelingenbewaring	C-673/19	M.	
22.8.19	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2019:2782	SZ; medische behandeling in andere lidstaat			
22.8.19	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2019:6316	EAB; OvJ			
12.6.19	Rb. Den Haag, Zittingsplaats Den Bosch	ECLI:NL:RBDHA:2019:5967	Asiel en migratie	C-441/19	Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid	
7.6.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:849	IE, elektronische handel	C-442/19	Stichting Brein	
23.4.19	CBB	ECLI:NL:CBB:2019:168	Electriciteitsrichtlijn	C-360/19	Crown van Gelder	
23.4.19	CBB	ECLI:NL:CBB:2019:152	Landbouw, randvoorwaarden	C-361/19	V.o.f. de Ruiters	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:631	Douane, actieve veredeling	C-330/19	Exter	
19.4.19	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2019:643	Btw tarief sekslustopwekkende middelen	C-331/19	Staatssecretaris van Financiën	
2.4.19	Hof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2019:630	Oneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	
5.3.19	Hof Amsterdam	ECLI:NL:GHAMS:2019:657	Oneerlijk beding	Gevoegde zaken C-229/19 en C-289/19	Dexia NL	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

5.3.19	Rb Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2019:2097</u> - <u>ECLI:NL:RBDHA:2019:2095</u>	Visumcode	C-225/19 C-226/19	Minister va buitenlandse zaken e.a.	
22.2.19	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2019:292</u>	IPR	C-186/19	Supreme Site Services e.a.	
12.2.19	Hof	<u>ECLI:NL:GHAMS:2019:1170</u> (publ. 6.5.19)	Tariefindeling	C-192/19	Rensen shipbuilding	
8.2.19	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2019:152</u>	Anti-dumping	C-104/19	Donex Shipping and Forwarding	
30.1.19	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2019:260</u>	Omgevings-vergunning; tankstation LPG	C-120/19	X	
21.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2361</u>	IPR			
21.12.18	Rb.Limburg	<u>ECLI:NL:RBLIM:2018:12159</u>	milieu	C-826/18	Stichting varkens in Nood	
19.12.18	Hof Arnhem- Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2018:11244</u>	EVOA, dierlijke bijproducten	C-21/19, C-22/19 en C- 23/19	XN	
18.12.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:662</u>	Visserijfonds	C-814/18	Ursa Major services	
14.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2309</u>	btw	C-791/18	Stichting Schoon-zicht	
14.12.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2322</u> <u>ECLI:NL:HR:2018:2174</u> (voornemen)	arbeid; detachering; diensten	C-815/18	Federatie NL vakvereniging	
29.11.18	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2018:8550</u>	consumenten	C-750/18	A B	beschikking 8.2.19 doorgehaald
27.11.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2027</u>	Terugkeer-richtlijn	C-806/18	JZ	
6.11.18	Gerechtshof Amsterdam	<u>ECLI:NL:GHAMS:2018:4063</u> (voornemen)	consumenten			
2.11.18	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2018:2027</u>	Gemeenschapsmodelverordening	C-678/18	PG van de HR	
20.9.18	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2018:2878</u>	SZ- vrachtwagen-chauffeurs	C-610/18	AFMB	
18.9.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:500</u>	biociden	C-592/18	Darie BV	conclusie 17.10.19
27.7.18	Rb. Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2018:5389</u>	overlevering	C-492/18 PPU	TC	arrest 12.2.19
17.7.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:341</u>	landbouw; tarieven NVWA	C-477/18	Gosschalk	Conclusie 18.9.19
3.7.18	CBb	<u>ECLI:NL:CBB:2018:308</u>	Gewas-beschermings-middelen	C-445/18	Vaselife	
21.6.18	Hof Den Bosch	<u>ECLI:NL:GHSHE:2018:2685</u>	btw	C-420/18	IO	arrest 13.6.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

						geen conclusie
12.6.18	CBB	ECLI:NL:CBB:2018:283	gasverordening	C-399/18	Vereniging Gasopslag Nederland	beschikking 18.1.19 doorgehaald
6.6.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1737 ECLI:NL:RVS:2018:1738 ECLI:NL:RVS:2018:1739 persbericht	Schengengrenscodes	C-380/18 C-381/18 en C-382/18	G.S.	conclusie C-380/18 11.7.19 Conclusie C-381/18 en C-382/18 11.7.19
5.6.18	Cbb	ECLI:NL:CBB:2018:260	subsidie visserij	C-386/18	Coöperatieve Producentenorganisatie en Beheers-groep Texel	conclusie 26.6.19
9.5.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1503	Schengencode	C-341/18	J. e.a.	conclusie 17.10.19
1.5.18	Rb. Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2018:2835	Overlevering en uitlevering	C-314/18	SF	conclusie 16.5.19
20.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:630	Douane, tariefindeling	C-288/18	X	arrest 11.4.19
19.4.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:1307	asiel& migratie	C-269/18 PPU	C, e.a.	beschikking 5.7.18
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1120	SZ	C-257/18	Güler	
11.4.18	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2018:1121	SZ	C-258/18	Solak	
6.4.18	Rb. Noord-Holland	ECLI:NL:RBNHO:2018:4729	douane, antidumping	C-251/18	Trace	Arrest 19.9.19 conclusie 9.4.19
6.4.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:522	douane, invoerrechten	C-249/18	CEVA Freight	Arrest 10.7.19 conclusie 26.3.19
28.3.18	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2018:3455	IE; e-books	C-263/18	Nederlands Uitgeversverbond et Groep Algemene Uitgevers	Conclusie 10.9.19
23.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:265	Cif-invoerprijs	C-160/18	X	Arrest 13.6.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

21.2.18	Rb. Noord-NL	ECLI:NL:RBNNE:2018:598	Luchtvaartclaim	C-163/18	Agean airlines	Arrest 10.7.19 conclusie 28.3.19
6.2.18	CBb	ECLI:NL:CBB:2018:10	landbouw, slacht	C-98/18	Boer en zonen	arrest 2.5.19
2.2.18	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2018:126 ECLI:NL:HR:2018:127	SZ, vo.148/71	C-95/18 en C-96/18	van den Berg & Giesen e.a.	Arrest 19.9.19 conclusie 26.3.19
1.2.18	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2018:1193	strafrecht	C-97/18	ET	arrest 10.1.19 geen conclusie
31.1.18	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2018:347	Migratie; privacy persoonsgegevens en	C-70/18	A.	Arrest 3.10.19 Conclusie 2.5.19
1.12.17	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2017:4338	SZ	C-677/17	Çoban	arrest 15.5.19 conclusie 28.2.19
30.11.17	Rb Den Haag, zittingsplaats Utrecht	ECLI:NL:RBDHA:2017:14187 ECLI:NL:RBMNL:2017:5960 (e-archieff)	Visumcode	C-680/17	Vethanayagam e.a.	conclusie 28.3.19
14.11.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:13124	asiel;	C-635/17	E.	arrest 13.3.19 conclusie 29.11.18
10.11.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2820	antidumping	C-644/17	Eurobolt	Arrest 3.7.19 conclusie 28.2.19
27.10.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2681	SZ; zeevarende	C-631/17	Inspecteur van de belastingdienst	arrest 8.5.19 conclusie 10.1.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

12.10.17	Hof Bosch Den	ECLI:NL:GHSHE:2017:4323	fiscaal; dividend	C-598/17	A-Fonds	conclusie 19.12.18
4.10.17	Raad State van	ECLI:NL:RVS:2017:2669	asiel; nieuw motief	C-586/17	D. en I	Beschikking 15.11.18 ingetrokken
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7037	overlevering/uitlevering	C-571/17 PPU	Ardic	arrest 22.12.17 conclusie 19.12.17
28.9.17	Rb Amsterdam	ECLI:NL:RBAMS:2017:7038	overlevering/uitlevering	C-573/17 PPU	Poplawski	arrest 24.6.19 conclusie 27.11.18
27.9.17	Raad State van	ECLI:NL:RVS:2017:2571 ECLI:NL:RVS:2017:2572	asiel; internat. bescherming	Gevoegde zaken C-582/17 C-583/17	H. ea.	arrest 2.4.19 conclusie 28.11.18
22.9.17	Gerechtshof Den Haag	ECLI:NL:GHDHA:2017:2815	milieu; strafrecht; eveo	C-624/17	Tronex	arrest 4.7.19 conclusie 28.2.19
22.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2431	btw; webcam	C-568/17	Geelen	arrest 8.5.19 conclusie 12.2.19
20.9.17	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2017:2492	Asiel en migratie; verblijfsrecht door fraude	C-557/17	Y.Z.	arrest 14.3.19 conclusie 4.10.18
8.9.17	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2017:2269	Insolventie; EEX	C-535/17	NK	arrest 6.2.2019

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

						<u>conclusie</u> 18.10.2018
4.8.17	CRvB	<u>ECLI:NL:CRVB:2017:2914</u>	SZ; vo 883/2004; schaatsters	C-477/17	Balandin	<u>arrest</u> 24.1.2019
4.8.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:2119</u>	Gezinsherenigingsrichtlijn; inburgerings-examen	C-484/17	K.	<u>arrest</u> 7.11.18 geen conclusie
4.7.17	Gerechtshof Den Haag	<u>ECLI:NL:GHDHA:2017:1935</u>	Geneesmid-delenrichtlijn	C-423/17	Warner-Lambert Company	<u>arrest</u> 14.2.19 <u>conclusie</u> 4.10.18
21.6.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1609</u>	Gezins- hereniging; termijn	C-380/17	K en B	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 27.6.18
15.6.17	Rb Noord- Holland, zittingsplaats Haarlem	<u>HAA 15/2526</u> (e-archief)	tariefindeling	C-372/17	Vision research Europe	<u>arrest</u> 13.9.2018 geen conclusie
8.6.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:4362</u>	Karkassen	C-347/17	A ea.	<u>Arrest</u> 12.9.19 <u>conclusie</u> 29.11.18
24.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1370</u>	kenteken-bewijzen	C-326/17	RDW	<u>arrest</u> 24.1.19 <u>conclusie</u> 20.9.18
23.5.17	Gerechtshof Arnhem- Leeuwarden	<u>ECLI:NL:GHARL:2017:6697</u>	IE	C-310/17	Levola	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3348</u>	EAB; overlevering	C-270/17 PPU	Tupikas	<u>arrest</u> 10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
18.5.17	Rb Amsterdam	<u>ECLI:NL:RBAMS:2017:3355</u>	EAB; overlevering	C-271/17 PPU	Zdziaszek	<u>arrest</u>

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

						10.8.17 <u>conclusie</u> 26.7.17
17.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1259</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:1260</u>	Milieu; habitatrictlijn	C-293/17 C-294/17	Coöperatie ME en Vereniging Leefmilieu; Werkgroep behoud de Peelen	<u>arrest</u> 7.11.18 <u>conclusie</u> 25.7.18
12.5.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:849</u>	SZ	C-272/17	Zyla	<u>arrest</u> 23.1.2019 <u>conclusie</u> 11.7.18
11.5.17	Rb Rotterdam	<u>ECLI:NL:RBROT:2017:3625</u>	diensten; Postrichtlijn	C-256/17	Sandd	<u>beschikking</u> 2.7.18 <u>conclusie</u> 20.6.18
10.5.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1252</u>	asiel & migratie	C-257/17	C en A	<u>arrest</u> 7.11.2018 <u>conclusie</u> 27.6.18
20.4.17	Rb. Den Haag	<u>ECLI:NL:RBDHA:2017:4032</u>	asiel	C-213/17	X	<u>arrest</u> 5.7.18 <u>conclusie</u> 13.6.18
19.4.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:1098</u>	nationaliteit	C-221/17	Tjebbes ea.	<u>Arrest</u> 12.3.19 <u>conclusie</u> 12.7.18
29.3.17	ABRvS	<u>ECLI:NL:RVS:2017:858</u> <u>ECLI:NL:RVS:2017:869</u>	asiel	C-175/17 C-180/17	X	24.1.18 26.9.2018 <u>arrest</u> (C-175/17) <u>arrest</u> (C-180/17)
3.3.17	Hoge Raad	<u>ECLI:NL:HR:2017:346</u> (ingetrokken) <u>ECLI:NL:HR:2017:342</u>	dividendbelasting	C-156/17 C-157/17	Köln-Aktienfonds Deka	<u>Conclusie</u> 5.9.19

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

		(deels ingetrokken)				Beschikking 12.12.18 C-157/17 ingetrokken
26.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:872	Asiel	C-48/17	X	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 22.3.18
23.1.17	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2017:873	Asiel	C-47/17	X	<u>arrest</u> 13.11.18 <u>conclusie</u> 22.3.18
20.12.16	CBB	ECLI:NL:CBB:2016:440	Landbouw	C-667/16	Nooren	<u>arrest</u> 6.6.18 <u>conclusie</u> 21.2.18
9.12.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2834	IE	C-644/16	Synthon	<u>Beschikking</u> 23.1.18 doorgehaald
26.10.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:12824	Asiel & migratie	C-550/16	A en S	<u>arrest</u> 14.4.2018 <u>conclusie</u> 26.10.17
26.10.16	CRvB	ECLI:NL:CRVB:2016:4101	SZ	C-551/16	Klein Schiphorst	<u>arrest</u> 21.3.18 <u>conclusie</u> 2arrest9.11.17
30.9.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:2195	invoerrechten kippenvlees	C-522/16	X	<u>arrest</u> 19.10.17 Geen conclusie
2.9.16	Rb. A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5710	EAB	C-477/16 PPU	Kovalkovas	<u>arrest</u> 10.11.16 <u>conclusie</u> 19.10.16
16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5206	EAB	C-452/16 PPU	Poltorak	<u>arrest</u> 10.11.2016 <u>conclusie</u> 19.10.16

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

16.8.16	Rb A'dam	ECLI:NL:RBAMS:2016:5207	EAB	C-453/16 PPU	Özgelik	arrest 10.11.2016 conclusie 19.10.16
12.8.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1866	btw	C-463/16	Stadion Amsterdam	arrest 18.1.18 Geen conclusie
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1351	vennootschapsbelasting	C-398/16	X BV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
8.7.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:1350	vennootschaps- belasting	C-399/16	X NV	arrest 22.2.2018 conclusie 24.10.17
4.7.16	CBB	ECLI:NL:CBB:2016:258	landbouw	C-383/16	Vion livestock	arrest 19.10.17 conclusie 29.6.17
9.6.16	Rb Den Haag	ECLI:RBDHA:2016:6389	asiel & migratie	C-331/16 en C-366/16	K. ea.	arrest 2.5.18 conclusie 14.12.17
18.5.16	Rb Noord-Nederland	ECLI:NL:RBNNE:2016:4032	luchtvaartclaim	C-302/16	Krijgsman	arrest 11.5.17 Geen conclusie
18.5.16	ABRvS	ECLI:NL:RVS:2016:1351	Habitatrichtlijn	C-281/16	Vereniging Hoeksche waards Landschap	arrest 19.10.17 conclusie 15.6.2017
19.4.16	Hof Arnhem-Leeuwarden	ECLI:NL:GHARL:2016:3097	landbouw	C-227/16	Arts	arrest 9.11.2017 geen conclusie
29.3.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:515	asiel & migratie	C-225/16	Ouhrami	arrest 26.7.17 conclusie 18.5.17

9.3.16	Rb Den Haag	ECLI:NL:RBDHA:2016:2350	IE	C-163/16	Louboutin	arrest 12.6.18 conclusie 22.6.17
24.2.16	Rb Midden-NL	ECLI:NL:RBMNE:2016:954	arbeid	C-126/16	FNV Smallsteps	arrest 22.6.2017 conclusie 29.3.17
29.1.16	Hoge Raad	ECLI:NL:HR:2016:133	douane	C-59/16	The Shirtmakers	arrest 11.5.17 geen conclusie

NL zaken bij het EHRM

Links en documenten van het EHRM over NL zaken

- [Website COE Impact of the ECHR \(Nederland\)](#)
- [European Court of Human Rights profile for Netherlands](#) (bijgewerkt tot juli 2018) bevat een overzicht van het totaal aantal NL zaken bij het EHRM.
- [Internationale Mensenrechtenprocedures 2017](#)

Cijfers

In 2018 zijn 429 klachten tegen NL in behandeling genomen.

In 2018 is er in totaal op 462 klachten tegen NL een beslissing genomen of een arrest geweest: Op 429 klachten is beslist door een Single Judge; op 27 klachten door een Comité en op 2 klachten door een Kamer-formatie. In 4 zaken is een arrest geweest.

Begin 2019 waren er in totaal 237 zaken tegen NL aanhangig bij het Hof.

Actuele stand van zaken

Onderstaand een overzicht van NL gecommuniceerde zaken, ontvankelijkheidsbeslissingen en arresten van het EHRM. Het overzicht is nog niet compleet. Daar wordt de komende tijd nog aan gewerkt.

Arresten Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)								
Naam	Datum	Uitkomst	Body	Level	Zaaknr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter
Van de Kolk	28.05.19	Violation	Committee	3	23192/15	6 EVRM	Strafrecht – Geen juridische bijstand politieverhoor	Hoge Raad 18.11.2014 (niet-ontvankelijk)
Corallo	09.10.18*	Violation	Committee	3	29593/17	3 EVRM	Uitlevering en overlevering – Belastingfraude –	Hof Den Haag Hoge Raad 21.3.2017

							Sint Maarten - Detentie	(niet ontvankelijk)
Cabral	28.08.18	Violation	Chamber	3	<u>37617/10</u>	6 EVRM	Strafrecht - Getuigenverhoor	Hoge Raad 5.1.2010
X.	10.07.18	No violation	Chamber	3	<u>14319/17</u>	3 EVRM	Uitzetting naar Marokko	Hoge Raad 9.5.2017
Baydar	24.04.18	No violation	Chamber	2	<u>55385/14</u>	6 EVRM	Mensensmokkel - Weigering HR prejudiciële vragen te stellen aan HvJEU	Hoge Raad 21.3.2017

Beslissingen Kamer/Comité (sinds 1 januari 2018)						
Naam	Datum	Beslissing	Zaaknr.	Artikel(en)	Onderwerp	NL rechter
Ahmed Sheek v. the Netherlands	12.9.19	Strike-out	<u>80450/13</u>	8 EVRM	Asiel & migratie	-
T.E. v. the Netherlands	3.9.19	Inadmissible	<u>43462/16</u>	4 EVRM	Asiel & migratie	Rechtbank Den Haag Raad van State
A.A. and Others v. the Netherlands	29.8.19	Strike-out	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel; Libië	
Nevé v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Amsterdam 27.9.16
Badullah v. the Netherlands	25.6.19	Inadmissible	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafrecht; vermoeden van onschuld; inbewaringstelling	Rechtbank Rotterdam 21.3.2016
N.K.	6.6.19	Strike-out	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel & migratie	-
Said v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>34299/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 18.04.2013
Heerawi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>36558/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Aghmadi and Yaghubi v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>70475/14</u> <u>70530/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
Dorani and Khawati v. the Netherlands	12.3.19	Inadmissible	<u>71815/14</u> <u>71827/14</u>	8 EVRM 14 EVRM	Inkomensafhankelijke toeslagen Koppelingsbeginsel	Raad van State 22.10.2014
A.J. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>82077/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Irak	-
A.R.B. v. the Netherlands	17.1.19	Strike-out	<u>8108/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan	-
Yeshtla v. the Netherlands	15.1.19	Inadmissible	<u>37115/11</u>	8 EVRM 14 EVRM	Huurtoeslag en immigratie	Raad van State 28.11.2009
Vidgen v. the Netherlands	8.1.19	Inadmissible	<u>68328/17</u>	6 EVRM	Strafrecht	Hoge Raad 06.06.2006
A.I. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>36196/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Rb Den Haag, zittingsplaats

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

						Den Bosch, 28.2.2014
A.S. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>20102/13</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	Raad van State 11.3.2013
W.M. v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>12708/16</u>	3 EVRM	Asiel – Risico bij uitzetting naar Sudan niet aangetoond	<u>Raad van State</u> 2.9.2015
Herrie v. the Netherlands	20.11.18	Inadmissible	<u>44116/12</u>	6 EVRM	Strafrecht - Werknemer AIVD geeft info door	<u>Rb Den Haag</u> <u>Hof Den Haag</u> <u>Hoge Raad</u>
Zaloilo v. the Netherlands	15.11.18	Strike-out	<u>23179/12</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	
M.A. v. the Netherlands	16.10.18	Strike-out	<u>42572/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Myanmar	Raad van State 25.02.2015
Cüzdán v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>6315/08</u> en <u>9597/12</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel & migratie	-
Cernea v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>62318/16</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Voicu v. the Netherlands	25.9.18	Strike-out	<u>34414/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Voorarrest, duur	-
Kake and Camara v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>63913/17</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
Barry v. the Netherlands	4.9.18	Strike-out	<u>66238/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
P.N. v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>10944/13</u>	3 EVRM 8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Uitzetting Rwanda	-
Orbulescu v. the Netherlands	10.7.18	Strike-out	<u>1704/17</u>	5 EVRM	Strafrecht – Europees aanhoudingsbevel Roemenië – Detentie, duur	-
Breijer v. the Netherlands	3.7.18	Inadmissible	<u>41596/13</u>	6 EVRM	Strafrecht – Onmogelijkheid getuige a charge horen	Hoge Raad 29.01.2013
Touré v. the Netherlands	3.7.18	Strike-out	<u>14778/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
A.G. and M.M. v. the Netherlands	26.6.18	Inadmissible	<u>43092/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Iran/Afghanistan	-
Zaloilo v. the Netherlands	12.6.18	Inadmissible	<u>60035/12</u>	5 EVRM 6 EVRM	Strafrecht – Immigratiedetentie, rechtmatigheid - Horen getuigen a décharge	-
Ahdour v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>45140/10</u>	8 EVRM 14 EVRM	-	-
Soumah v. the Netherlands	5.6.18	Strike-out	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-

Cerci v. the Netherlands	10.4.18	Strike-out	<u>25392/14</u>	8 EVRM 13 EVRM	Asiel – Criminele vreemdeling, inreisverbod	-
Said Good v. the Netherlands	23.1.18	Inadmissible	<u>50613/12</u>	3 EVRM 5 EVRM	Asiel – Opvangfaciliteiten asielzoeker	-
Haddaouchi v. the Netherlands	16.1.18	Inadmissible	<u>4965/10</u>	2 Protocol 4	Omgevingsrecht – Huisvestingsvergunning	-

Aanhangige gecommuniceerde zaken						
Naam	Datum	Nr.	Artikel	Onderwerp	NL rechter	
M.T.	11.10.19	46595/19	3 EVRM	Asiel		
Koomen	17.9.19	<u>298/15</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	10.7.14 Hof Amsterdam	
R.B. en N.R.	2.9.19	<u>45067/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven - Psychiatrie	4.4.18 Hof Amsterdam	
M.Ö.	30.8.19	<u>45036/18</u>	2 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	15.3.18 Hof Den Haag	
Eikenaar	30.8.19	<u>52053/18</u>	2, 3 EVRM	Politiegeweld – Onderzoek – Recht op leven	9.5.18 Hof Den Haag	
Z.J.	12.7.19	<u>45582/18</u>	3 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?		
M.J.	12.7.19	<u>49259/18</u>	3 EVRM 13 EVRM	Asiel – Afghanistan – Risico op behandeling in strijd met 3 EVRM?		
Y.F.C. and Others	25.6.19	<u>21325/19</u>	3 EVRM 5 EVRM 4 Prot. 4	Vreemdelingendetentie op Curacao – Uitzetting Venezuela		
Muse Shire and Others	15.5.19	<u>9922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-	
Omar Muhamud	9.4.19	<u>42922/18</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing visa familieleden, middelenvereiste	-	
Nelissen	5.3.19	<u>585/19</u>	6 EVRM	Strafrecht – Redelijke termijn	Hoge Raad 28.8.18 Rb Limburg 27.7.15	
T.M. en S.Y.M.	18.2.19	<u>33515/16</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Pakistan	-	
Ships Waste Oil Collector B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>2799/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	<u>Rb Rotterdam</u> <u>CBb (151)</u> <u>CBb (192)</u>	
Burando Holding B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>3124/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	<u>Rb Rotterdam</u> <u>CBb (151)</u> <u>CBb (192)</u>	
Port Invest B.V. v. the Netherlands	14.12.18	<u>3205/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	<u>Rb Rotterdam</u> <u>CBb (151)</u> <u>CBb (192)</u>	
Janssen de Jong Groep B.V. and Others v. the Netherlands	13.12.18	<u>2800/16</u>	8 EVRM	Bestuursrecht - Verstrekking strafvorderlijke gegevens door OM aan NMa	<u>Rb Rotterdam</u> <u>CBb</u>	
N.K. v. the Netherlands	26.10.18	<u>58572/14</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Soedan	-	

Rechtspraak Europa, 2019, nummer 11 (november)

X v. the Netherlands	15.10.18	<u>72631/17</u>	6 EVRM	Strafrecht – Diefstal – Afwijzing aanhoudingsverzoek	Hoge Raad 9.5.2017
Dijkhuizen v. the Netherlands	3.9.18	<u>61591/16</u>	6 EVRM	Strafrecht – Detentie in Peru – uitlevering – deelname aan proces via video	-
A.A. and Others v. the Netherlands	31.8.18	<u>28190/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting familie naar Libië	Raad van State 4.1.2018
Azerkane v. the Netherlands	30.05.2018	<u>3138/16</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	-
G. and Others v. the Netherlands	16.01.2018	<u>530/18</u>	3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh	-
Soumah and others v. the Netherlands	15.12.2017	<u>61452/15</u>	3 EVRM	Asiel - Uitzetting Guinea – Vrouwenbesnijdenis	-
de Legé v. the Netherlands	24.11.2017	<u>58342/15</u>	6 EVRM	Belastingrecht – Fraude inkomstenbelasting – Bewijsvergaring, zelfincriminatie	Hoge Raad 29.05.2015
Stichting Landgoed Steenberg en Others v. the Netherlands	22.11.2017	<u>19732/17</u>	6 EVRM	Bestuursrecht – Toegang tot de rechter – Bekendmaking besluit online, onvoldoende kenbaar	-
A.S.N. and T.K.M. v. the Netherlands	22.11.2017	<u>68377/17</u>	2 EVRM 3 EVRM	Asiel – Uitzetting Afghanistan – Sikh familie	-
Canword v. the Netherlands	20.10.2017	<u>21464/15</u>	3 EVRM	Strafrecht – Levenslang – Herbeoordeling/Pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Lake v. the Netherlands	20.10.2017	<u>2445/17</u>	3 EVRM	Strafzaak – Levenslang – Herbeoordeling/pardon	Constitutioneel Hof St Maarten 08.11.2013
Zohlandt v. the Netherlands	29.08.2017	<u>69491/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Ontbreken rechtvaardigingsgrond vrijheidsbeneming	Gerechtshof Den Haag 18.08.2016
Hasselbaink v. the Netherlands	29.08.2017	<u>73329/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Gerechtshof Den Haag 01.09.2016
Badullah v. the Netherlands	24.05.2017	<u>54892/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Vermoeden van onschuld - Voorarrest	Rechtbank Rotterdam 31.03.2016
Nevé v. the Netherlands	19.05.2017	<u>59133/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Vermoeden van onschuld	Rechtbank Amsterdam 09/12/2014
M.B. v. the Netherlands	08.03.2017	<u>71008/16</u>	5 EVRM	Strafzaak – Voorarrest – Duur en rechtmatigheid	Rechtbank Rotterdam 19.11.2016
T.E. v. the Netherlands	28.07.2016	<u>43462/16</u>	4 EVRM 8 EVRM	Asiel – Mensenhandel – familieleden	-
Keskin v. the Netherlands	28.06.2016	<u>2205/16</u>	6 EVRM	Strafzaak – Klacht motiveringsplicht (80a RO) – Oproep getuigen	Hoge Raad 08.09.2015
Pormes v. the Netherlands	13.11.2014	<u>25402/14</u>	8 EVRM	Asiel – Afwijzing verblijfsvergunning – Criminele vreemdeling	Raad van State 13.11.13

